KIINALAINEN MYSTEERI

Outsider

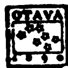
KARMA-SARJA

KIINALAINEN MYSTEERI

OUTSIDER

KIINALAINEN MYSTEERI

SALAPOLIISIROMAANI

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

LAHDEN KIRJA-
PAINO- JA
SANOMALEHTI-
OSAKEYHTIÖ
1943

I LUKU.

Linja-auton lyhtyjen valokeilat leikkasivat pimeyttä. Auto oli ehtinyt Mäntykummun sairaalan kohdalla olevalle mäennyppylälle, kun kuljettaja havaitsi miehen seisovan tien ohessa ja viittoilevan pysähtymismerkkejä. Kuljettaja jarrutti. Auto ehti tuskin pysähtyä, kun mies hypähti vaunun takaosassa olevaan "pakaasiosastoon" ja rämäytti oven kiinni. Kuljettaja ehti nähdä vilahduksen vihertävästä sadetakista ja tummasta lippalakista, jonka mies oli vetänyt syvälle otsalleen. Vaunun etuosassa oli vain muutamia matkustajia, jotka eivät kiinnittäneet huomiota uuteen tulokkaaseen. Kuljettaja irroitti kytkimen ja autobussi jatkoi matkaansa hiekan ja pienten kivien karskuessa kurasiipien pelleissä.

Aseman tienhaaran kohdalla alkoi punainen merkkivalo vilkkua kojelaudassa ja vilkaistuaan edessään olevaan peiliin, kuljettaja näki takakopissa olevan miehen nousseen ylös. Jarrut vongahtivat taas ja äskentullut matkustaja hyppäsi alas. Kuljettaja oli tottunut siihen, että takaovesta poistuvat matkustajat tulivat vaunun sivua etuovelle ja suorittivat siinä kyytimaksun. Siksi avasikin hän oven ja kohensi rahalaukkuaan, mutta havaitsi samalla, että poistuvalla matkustajalla ei ollut aikomustakaan maksaa. Mies oli harpannut tieltä ja loikki pitkin askelin metsää kohti.

"Hei, mies! Kyytimaksu on kolme markkaa", kuljettaja huusi, mutta toinen ei ollut kuulevinaankaan, vaan jatkoi pakoaan. Kuljettaja laskeutui autosta ja kirosi. Vastaantulevan henkilöauton lyhdyt valaisivat pakenijaa ja kuljettaja pani merkille, että miehen sadetakin alta vilkkuivat raidalliset alushousut ja jaloissa hänellä näytti olevan tohvelit.

Autonkuljettajan aivoissa välähti ajatus: karkuri! Mäntykummun mielisairaalasta oli ennenkin karannut hoidokkeja ja tämä mies oli noussut autoon juuri sairaalan kohdalla . . . Alushousut ja tohvelit . . . Lisäksi oli sadetakin kaulus ollut kohotettu ylös ja hattu syvällä otsalla. Rehellisillä asioilla mies ei varmaankaan liikkunut. Miksi ei hän ollut maksanut kyytiään ja miksi hän oli paennut metsään . . .?

Autonkuljettaja kirosi ja raapi korvallistaan. Kaikenlaisia matkustajia niitä onkin . . . Kiiskisen kahvila oli tässä aivan lähellä. Sieltä voisi soittaa sairaalaan ja tiedustella . . .

Kuljettaja kiipesi jälleen paikalleen, tempasi oven vihaisesti kiinni ja auto lähti liikkeelle. Muutaman minuutin kuluttua se pysähtyi pienen, punaiseksimaalatun mökin edustalla.

"Pidetään pieni kahvitauko", kuljettaja ilmoitti, astuen ensimmäisenä alas. Vähää myöhemmin hän oli puhelimen ääressä ja soitti sairaalaan.

"Mitä . . . Karkuriko . . . Ei meiltä ole ketään karannut", kuului hämmästynyt ääni langan toisessa päässä.

Mutta autonkuljettaja tolkutti yhä:

"Pitkänhuiskea mies . . . Sadetakki yllä, lippalakki päässä ja alushousuisillaan. Mies nousi autoon sairaalan kohdalla ja . . ."

"Olette varmaankin erehtynyt. Ei laitoksestamme niin vain päästä karkaamaan", naisääni jatkoi. "Kyllä se mies on ollut joku kulkuri . . ."

Autonkuljettaja paiskasi vihaisesti puhelimen kiinni. Olkoon sitten hänen puolestaan . . . Mitäpä se häntä liikutti, vaikka kaikki Mäntykummun hullut karkaisivat. Kun eivät pidä hoidokeistaan parempaa huolta, niin . . .

Hän meni kahvilan puolelle ja tilasi suuren kupin korviketta pullan kanssa. Sisimmässään hän oli yhä vihainen tuolle sadetakkiselle ja naiselle, joka oli vastannut puhelimeen.

"Ja nyt lähdetään", hän sanoi tavallista tuikeammin matkustajille, jotka olivat tulleet korvikekuppiaan nauttimaan,

”ja ennen Helsinkiä ei pysähdytä enää kertaakaan”, hän lisäsi kuin sovitellen äskeistä kiivauttaan.

Mutta ennenkuin päästiin liikkeelle, oli lisättävä hiiliä pönttöön. Survoessaan siinä rautarassilla pölyäviä hiiliä, autonkuljettaja kuuli junan viheltävän läheisellä asemalla. Hänen mieleensä juolahti, että yötavarajuna sivuutti juuri näihin aikoihin Mäntykummun pysäkin. Jos karkulainen oli pitänyt kiirettä, oli hän hyvinkin voinut ehtiä junaan. Vaivaamatta kuitenkaan enempää ajatuksiaan asialla, kuljettaja istuutui paikalleen ja lähti ajamaan Helsinkiä kohti.

— — —

Neiti Koski, eräs Mäntykummun nuoremmista sairaanhoitajattarista, istui ylihoitajatar Virran huoneessa kahvipöydän ääressä. Sähkökeittiö porisi pöydällä ja ylihoitajatar asetteli tarjottaviaan esille. Hän oli noin nelikymmenvuotias, suurikokoinen ja lihavahko nainen. Hänen ryhtinsä oli suora, povi korkea ja silmät harmaat. Hänen kastanjanväriset hiuksensa näyttivät sähkölampun valossa melkein punaisilta. Ylihoitajatar oli täydellinen vastakohta neiti Koskelle, joka oli pieni ja hento, jolla oli pellavanvärinen tukka ja suuret, siniset silmät. Valkoisessa sairaanhoitajattaren puvussa hän näytti melkein nukkemaisen sirolta.

Puhelimen kilahdus keskeytti ylihoitajattaren pöydänkattamispuuhat. ”Halloo! Mäntykummun sairaalassa”, hän sanoi otsaansa rypistäen.

Neiti Koski ei kiinnittänyt huomiotaan puhelimensoittoon, vaan tutki innokkaasti muotilehden sivuja. Puhelu kesti tuskin puolta minuuttia ja ylihoitajatar kääntyi vieraansa puoleen.

”Hassu linja-auton kuljettaja väitti, että meiltä on karannut potilas. Kaikenlaisia puhelinsoittoja sitä tuleekin.”

”Mistä mies oli sellaista päähänsä saanut?”

”Muuan kulkuri oli karannut hänen autostaan maksamatta ja autoilija luuli, että kysymyksessä oli joku potilaistamme. Niinkuin Mäntykummun hoitolasta niin vain karattaisiin —

ja eihän meillä sitä paitsi ole tällä kertaa edes erikoisen levottomia hoidokkeja."

Neiti Koski heitti muotilehden syrjään.

"Paitsi tuo kriminaalipotilas — Forsblom vai mikä hänen nimensä on . . ."

"Tarkoitatte vankia, joka tuotiin tänne pari viikkoa sitten. Mutta mieshän on yksityisessä kopissa — kalterien takana. Eikä Forsblom sitäpaitsi ole osoittanut mitään karkaamisaikeita. Tohtori Tuura sanoi, että mies on kyllä degeneroitunut psykopaatti, mutta rauhallista lajia . . . Mutta ojentakaahan kuppinne, neiti. Tämä korvike . . ."

Ylihoitajatar täytti kupit, peitti pannun myssyn alle ja istahti huoahtaen pöytään.

"En saanut enää leivoksiakaan . . . Ajatelkaahan, neiti: nyt ovat leivonnaisetkin lopussa. Vain jonkinlaisia korvikkeita kuuluvat valmistavan. Jaa, jaa . . . Kyllä sota-aika on kamalaa."

Neiti Koski yhtyi ylihoitajattaren mielipiteisiin korvikkeista, pisteistä ja kupongeista. Sitten keskustelu siirtyi sairaalan sisäisiin asioihin. Neiti Koski oli ollut vasta vajaan kuukauden laitoksessa eikä hän ollut vielä täysin perillä talon tavoista ja tapahtumista.

"Kyllä täällä todella on kirjava seurakunta omituisia ihmisiä. En ole vielä kertaakaan käynyt levottomien osastolla — enkä sinne halua mennäkään, mutta tuo kiinalaisukko minua huvittaa. Onko hän hullu vaiko liian viisas . . .?"

Ylihoitajatar naurahti.

"Tarkoitatte Aron Franssilaa. Me nimitämmekin häntä Kungfutseksi. Siinä mies, joka tuntee Kiinan varmasti paremmin kuin monet kiinalaiset. Entinen lähetyssaarnaaja, jolta idässä menivät ruuvit hiukan sekaisin. Hän on ollut meillä jo kolmattakymmentä vuotta eikä halua lähteä pois, vaikka olemme häntä kehoittaneetkin lähtemään. Kungfutse kuuluu meillä kuin talonväkeen. Hän puhdistaa käytäviä, auttaa keittäjätärtä ja on apuna joka paikassa missä

apua tarvitaan. Ei ukko niinkään vähämielinen ole kuin luullaan. Päinvastoin . . ."

"Hän innostui päivällä pitämään minulle esitelmää Kiinan keisareista", neiti Koski nauroi. "Kyllä ukolla on tietoja päässä. En ollut päästä hänestä eroon millään, sillä ukko tahtoi minut välttämättä huoneeseensa katselemaan kiinankielisiä käsikirjoituksiaan . . . Osaako Kungfutse todella kiinankieltä . . .?"

"Hän puhuu kuin Kiinan keisari. Eräs itämaisten kielten professori oli kerran haastattelemassa ukkoa ja professori ihmetteli hänen suurta kielitaitoaan ja tietorikkauttaan. Mutta ihmekös, kun on ollut Kiinassa parikymmentä vuotta. Ukkohan on muuttunut ulkonäöltäänkin kiinalaiseksi. Hänen väljä kauhtanansa ja puukenkänsä ja . . ."

"Onko hän koko täälläoloaikansa ollut samanlainen?" neiti Koski ihmetteli.

"Sellainen höpäkkö hän oli tänne tullessaan. Olin silloin nuori harjoittelija tässä samassa sairaalassa. Muistan hyvin, kun Franssila tuotiin tänne ja me pelkäsimme miestä ihan hirveästi. Mutta saisiko olla vielä korviketta?"

Neiti Koski ojensi kuppinsa.

"Kyllä, kiitos." Hän vilkaisi rannekelloaan. "Pian minun täytyykin lähteä. Kello on kohta yksitoista."

"Mikäpä kiire teillä on. Huomenna on vapaapäivänne ja saatte nukkua pitkään. Toista on minun, kun täytyy jo aamusta alkaen olla jalkeilla."

Keskustelu siirtyi taas ajankohtaisiin aiheisiin, pulaan, hamsterointiin ja korvikkeihin. Kello näytti muutamia minuutteja vaille yksitoista, kun neiti Koski nousi lähteäkseen. Samalla puhelin taas kilahti.

Ylihoitajatar kohotti kuulotorven korvalleen. Neiti Koski kuuli hänen sanovan:

"Olette soittanut väärään numeroon. Tohtori Tuuran numero on kaksikymmentäkuusi. Pyydätte vain keskuksen yhdistämään."

"Joku tiedusteli tohtoria", hän sanoi, laskien kuulotorven paikoilleen. Neiti Koski oli jo ovella.

"Hyvää yötä, ylihoitajatar. Kiitoksia illasta."

"Odottakaa hetkinen. Tulen saattamaan teitä alaovelle", ylihoitajatar sanoi, heittäen villahuivin hartioilleen.

He tulivat pitkään käytävään, jonka kivilattia oli kiiltäväksi vahattu. Portaat alakertaan kääntyivät käytävän toisesta päästä. Naiset kulkivat rinnatusten ja neiti Virta silmäili molemmin puolin olevia ovia. Heidän sivuuttaessaan erään oven hän sanoi seuralaiselleen:

"Kas vain. Kungfutsen huoneesta ei kuulu polpotusta kuten tavallisesti — ukkohan lukee puoleenyöhön kiinankielisiä kirjojaan."

Neiti Koski ei vastannut. He olivat ehtineet alasjohtavan käytävän kohdalle, kun ylihoitajatar pysähtyi.

"Mutta mitä tuo merkitsee? Forsblomin sellin ovi on auki."

Neiti Koski katsoi osoitettuun suuntaan ja havaitsi erään käytävän perällä olevan oven olevan raollaan. Heidän tultuaan lähemmäksi, he totesivat, että ovi oli murrettu sisältäpäin. Suuri puunkappale oli irtautunut pihtipielestä ja salparauta vääntynyt. Ylihoitajatar huudahti säikähtäneenä: koppi oli tyhjä, kriminaalipotilas Kalle Forsblom oli poissa.

"Karannut . . . Hyvä Luoja . . . Autonkuljettaja oli sittenkin oikeassa . . . Meidän täytyy hälyttää viipymättä poliisit ja ilmoittaa tohtori Tuuralle." Mutta ylihoitajatar ei ehtinyt kunnolla kääntyä, kun neiti Koski huudahti kauhusta:

"Tuolla . . . Toinenkin ovi on auki ja siellä . . ."

Vastapäisen huoneen ovi oli raollaan ja aivan kynnyksen edessä näkyi valkoinen, paljas käsivarsi. Ylihoitajatar tempaisi oven auki ja hämärästivalaistussa, pienessä huoneessa näkyi lattialla lojuva nainen. Hän oli hoitolan yöpuvussa, pitkät hiukset olivat valahtaneet valloilleen lattialle ja kaulassa näkyvät sinertävät mustelmat ilmaisivat, että nainen oli kuristettu.

Ylihoitajatar hallitsi hermonsa hyvin.

"Rouva Kontio . . . Miten tämä voi olla mahdollista . . .?" Hän tuijotti hetkisen lattialla lojuvaa naista ja kumartui sitten tämän puoleen, kohottaen hervotonta kättä.

"K-uollut . . . Mutta käsi on lämmin vielä . . . Se Forsblomin riiviö . . ." Hän kiirehti juoksujalkaa hälyttämään lääkäriä ja poliiseja.

II LUKU.

Klaus Karma istui mukavassa "laiskanlinnassaan" ja imi kiihkeästi savuketta. Sähköpannu porisi tupakkapöydällä ja hänen edessään oli joukko riviin aseteltuja pelikortteja; Karma pelasi tavanmukaista iltapasianssiaan.

"Saakelin ruutunelonen", hän mutisi otsa rypyssä, yrittäen sovittaa kädessään olevaa korttia rakennelmaansa. "Ei sovi sitten millään — ei millään . . ."

Hän heitti savukkeenpätkän tuhkakuppiin ja sytytti uuden. Samalla kilahti pöydällä oleva puhelin.

Rypyt Karman otsalla syvenivät hänen kohottautuessaan vaivalloisesti nojatuolista.

"Karma täällä", hän sanoi melkein kiukkuisesti.

Langan toisessa päässä vastasi leppoisa miesääni:

"Komissaari Halla puhuu. Taisinpa häiritä pahoin iltarauhaanne, mutta minulla olisi teille asiaa. Voisitteko pistäytyä luonani vielä tänään?"

Karma vilkaisi pöydällä tikittävää kelloa, joka näytti puolta kymmentä.

"Sopiihan se. Mikä teillä muuten nyt on asiana? Äänestänne päättelen, ettei kysymyksessä ole skruuvi-ilta."

"Saatte kuulla tänne tultuanne", komissaari vastasi. "Lupaan kuitenkin, että kysymyksessä on erikoinen juttu."

"Nuuskimistako?"

"En kerro etukäteen. Odottelen puolen tunnin kuluttua teitä."

"Sovittu. Tulen niin pian kuin joudun", Karma sanoi, lopettaen keskustelun. Hän kokosi pelikortit pöydältä, tiristeli pari kupillista kahvia pannusta ja pukeutui. Vähää myö-

hemmin hän jo asteli kadulla. Huhtikuun yössä oli kevään tuntua ja Karma käveli ripein askelin Töölönkadulle, jonka varrella komissaari Hallan asunto sijaitsi. Vanhapoika komissaari johdatti vieraansa työhuoneeseensa, istutti mukavaan nojatuoliin ja tarjosi sikarin.

”Ja nyt sitten voimme käydä asiaan”, hän sanoi, kostutellen sikaria huuliensa välissä.

Karma nyökkäsi ja kohensi vioittuneen jalkansa takan reunustalle. Komissaari jatkoi:

”Asia koskee Mäntykummun mielisairaalassa tapahtunutta murhaa ja karkaamista. Siitä oli sanomalehdissä eilen lyhyt uutinen — en tiedä lienettekö sitä huomannut. Asia on nyt joka tapauksessa siten, että meillä on syytä puuttua asiaan, vaikka Mäntykumpu ei varsinaisesti kuulukaan Helsingin piiriin. Sikäläinen nimismies on vanhoja tuttaviani ja hän soitti minulle tänään, pyytäen, että lähettäisimme jonkun taitavan miehen tutkimaan asiaa. Jos murhaaja olisi ollut joku toinen eikä Kalle Forsblom, olisimme tietenkin viitanneet kintaalla Mäntykummun nimismiehen pyyntöön — mitäpä meitä piirimme ulkopuolella sattuneet tapahtumat liikuttavat, mutta asia on nyt siten, että Kalle Forsblom sattuu olemaan miekkonen, jonka minä muutamia viikkoja sitten pidätin omin käsin. Hän on helsinkiläinen konna ja tutkimuksemme häneen nähden ovat vielä keskeneräiset. Hän on heppuli, josta emme ole saaneet selkoa, onko hän lintu vaiko kala. Noin viikko sitten hänet siirrettiin tutkinto-osastoltamme Mäntykumpuun mielitautilääkärien valvontaan. Tohtori Laakso nimittäin väitti, että miestä todennäköisesti voi pitää syyntakeettomana. Omasta mielestäni olen varma, että Forsblom vain teeskenteli hulluutta, saadakseen mahdollisuuden paeta — otaksuma, joka nyt on osoittautunut paikkansapitäväksi.

Forsblom ehti olla vain pari viikkoa Mäntykummun sairaalassa, kun hän pakeni, murhaten ennen sitä erään sairaalan hoidokeista. Mies on nyt omilla teillään, emmekä tar-

mokkaista etsiskelyistä huolimatta ole häntä tavoittaneet. Paikalliset poliisiviranomaiset ovat suorittaneet tutkimuksia sairaalassa ja saaneet vihjeitä, että Forsblomin paossa on jotakin erikoista. He eivät kuitenkaan ole pystyneet selvittämään juttua tarkemmin ja siksi nimismies soitti minulle. Murhan saa Turunen selvittää kuten parhaiten voi — ja eihän siinä kai suuria selvittelyjä olekaan — selvä asia. Mutta arvelen, että löytäisimme sairaalasta joitakin viitteitä, joista olisi meille hyötyä Forsblomia etsiskellessämme. Siksi ehdotan, että te lähtisitte Mäntykumpuun . . ."

Karma puhalteli savurenkaita kattoon.

"Onhan teillä miehiä — etsivä Laine esimerkiksi — tai Hako. Miksi juuri minun pitäisi lähteä?"

Komissaari myhäili salaperäisesti.

"Arvelin vain, että saisitte sopivaa aivotyötä taas pitkästä aikaa. Mäntykumpu on kuuluisa laitos. Löydätte sieltä varmasti mielenkiintoisia tyyppejä. Siellä on kuulemma muuan ukkeli, joka väittää olevansa Kiinan keisari ja on kait siellä toisiakin höpsyjä. Psykologisia tutkimuksia, herra arkkitehti . . ."

"Vai hullujenhuoneeseen te minut nyt passittaisitte", Karma naureskeli. "Eipä silti — sillä semmoiseen laitokseen minäkin kai loppujenlopuksi sorrun. Suuret ajattelijat . . ."

"Siksipä voisittekin käydä tutustumassa paikkoihin jo etukäteen", komissaari virnaili. "Mitä arvelette. Sopisiko lähteä jo aamulla?"

Karma mietti tuokion.

"Mikä tämä Kalle Forsblom on miehiään?" hän kysyi yhtäkkiä.

Komissaari otti pöydältä suorakaiteen muotoisen kartonkikortin.

"Tässä meillä on karkulaisen tuntomerkit ja ansioluettelo: Kalle Augustinpoika Forsblom, syntynyt Helsingissä 31/3 1904, ammatiltaan räätäli. Rangaistu kerran törkeästä pahoinpitelystä, istunut kolme vuotta kuritushuoneessa. Tuo-

mittu toisen kerran varkaudesta, saanut puolitoista vuotta vankeutta, päässyt ehdonalaiseen vapauteen, mutta joutunut uudelleen kiinni varkauksista ja istunut kaksi vuotta. Ollut vuoden verran ehdonalaisessa vapaudessa. Tuntomerkit: Pituus 170 senttiä, punertavat hiukset, harmaat silmät, ulkonevat korvanlehdet, litteä nenä, heikko parrankasvu. Arpi vasemman korvan alapuolella, sininen, laivaa esittävä tatueeraus oikean käden ranteen yläpuolella. Puhuu suomea ja ruotsia ja autettavasti englantia . . . Niin, ja sitten tässä on erikoismerkintöjä. Taitava murtojen suorittaja, paljon naistuttavia, huiputellut heiltä rahaa, ollut kerran naimisissa, mutta eronnut ja . . ."

"Siis tavallinen ammattirikollinen. Mistä syystä tämä Forsblom niin kiinnostaa teitä?"

Komissaari kohentautui tuolissaan ja rykäisi pari kertaa.

"Näin meidän kesken sanoen meillä on eräitä epäilyksiä Forsblomin suhteen. Hän on viime aikoina seurustellut muutamien ulkomaalaisten kanssa, joiden oleskelu maassa on sangen arvoituksellista. Pidätimme miehen erään pikkuvarkauden takia, joka olisi ollut selvä ilman muuta, mutta olemme tahtoneet tutkia Forsblomin viimeaikaisia puuhailuja perusteellisesti ja siksi emme ole päästäneet häntä vapaalle jalalle. Poliisipäällikkö . . ."

Karman otsalle kohosi ryppyjä.

"Siis vakoilua tai jotakin sen tapaista . . ."

"Ainakin meillä on ollut syytä epäillä, että Forsblom on viime aikoina työskennellyt suurempien tekijöiden laskuun. Todistuksia emme vielä ole kyenneet hankkimaan, mutta . . ."

"Ymmärrän. Mies on siis muutakin, eikä vain tavallinen murtovaras. Ja kuka oli nainen, jonka hän murhasi?"

"Muuan laitoksen hoidokeista, rouva Kontia. Tarkempia yksityiskohtia en tunne."

"Murhan motiivi?"

Komissaari ravisti päätään.

"En osaa arvata. Nimismies Turunen ei kertonut tar-

kemmin. Ehkäpä nainen oli hänen pakonsa tiellä. Mutta sittenpähän kuulette perilletultuanne."

"Mäntykumpu on täältä parinkymmenen kilometrin päässä", Karma tuumaili.

"Pääsette autobussilla tai junalla — kummalla vain haluatte. Ellen väärin muista, on kylässä kohtalaisen käyttökelpoinen majatalo — tai voittehan majoittua nimismies Turusen luo. Soitan hänelle ja . . ."

"Antakaahan olla. Voin selviytyä Mäntykummusta hyvinkin pian — ja kyllä minä majapaikan hankin, jos tulen kauemmin paikkakunnalla viipymään."

"Siis suostutte lähtemään?"

"Säästääkseni teiltä jalkavaivoja", Karma nauroi. "Huomaan, ettei itsellänne ole lainkaan halua lähteä hullujenhuoneeseen."

Komisaari iski silmää.

"Oikein arvattu. Luulen lähipäivinä saavani joitakin vapaapäiviä — kesälomastani on nimittäin vielä viikon verran pitämättä . . ."

"Arvasinhan sen. Ja työnnätte virka-asianne toisten käsiin . . ."

"On ilo jättää asiat hoidettavaksi teidänlaisenne miehen käsiin, arkkitehti. Minä . . ."

Karma nousi ylös.

"Minä lähden, etten tarvitse kuulla ylistyspuheitanne. — Sitäpaitsi keskeytti puhelinsoittonne pasianssini. Kiehautan pari kupillista kahvia ja . . ."

"Korviketta", komissaari oikaisi — "vai onko teillä varastoja?"

Karma asetteli leveäreunaista huopahattua päähänsä ja myhäily kirkasti hänen kuukasvojaan.

"Olen lainkuuliainen kansalainen enkä mikään hamsteri. Mutta jos pistäydytte vanhanpojan boksissani, voin tarjota kupillisen kunnollista kahvia. Kuinkas ruotsalainen sanookaan: *den som spar, den har* . . ."

”Saan siis ilmoittaa nimismies Turuselle, että saavutte huomenna?”

”Soittakaa pois. Ja hyvää yötä nyt sitten. Älkää unohtako käydä verottamassa sitä kahvikupposta, kun matkanne sattuu Eerikinkadulle päin.”

III LUKU.

Tohtori Tuura oli keskikokoinen, kaljupäinen herra. Hänen hyväntahtoiset, harmaat silmänsä katselivat eloisasti sarvisankaisten silmälasien takaa ja täyteläisillä kasvoilla oli hyvinvoivan ja elämään tyytyväisen herrasmiehen myhäily. Hän piteli savuketta etu- ja keskisormensa välissä, imaisten sitä tavantakaa ja puhaltaen savun heti suustaan ulos.

"Mielenkiintoinen — hyvin mielenkiintoinen tapaus tämä Forsblom. Psykiatrille kerrassaan herkkupala. Tavattoman monisärmäinen luonne, harhatiloja ja joskus aivan ilmiömäisiä neronleimauksia . . . Tässä on muuten lausuntoni, jota olin valmistellut oikeusviranomaisia varten." Hän alkoi lukea yksitoikkoisella, hiukan laulavalla äänellä:

"Räätäli Kalle Augustinpoika Forsblom, syntynyt maaliskuun 31 päivänä 1904 Helsingissä. Aikaisemmin rangaistu kolme kertaa, joista kahdesti varkaudesta. Sitten kun Helsingin kaupungin poliisilääkäri oli määrännyt F:n mielitautiopillisesti tutkittavaksi, olen Mäntykummun mielisairaalassa suorittanut tutkimuksia F:n suhteen. Diagnoosi: *constitutio psychopathica; nervositas.*

Tutkittavan suvusta ja entisyydestä en ole vielä onnistunut saamaan muita tietoja kuin mitä F itse on antanut. Tämän mukaan hänen äitinsä on ollut useamman kerran hoidettavana mielisairaalassa, yksi veljistä on ollut alkoholipotilaana ja isä on myös ollut parantumaton alkoholisti. F on jo lapsesta saakka ollut hyvin herkkä — melkeinpä yliherkkä luonne. Pahankurinen oppilas koulussa ja laiskuuteen taipu-

vainen. Säännölliseen työhön hänellä ei ole milloinkaan ollut halua ja F onkin ennen rikolliselle uralle joutumistaan vaihtanut hyvin usein työpaikkaa...

Tutkittavani tietopuolisessa sieluntoiminnassa on ilmennyt vajavaisuutta ja arvostelukyvyn puutetta. Havainto- ja mieleenpainamiskyky ovat olleet tavallista alhaisemmat. Joskus havaittu myös hämärä- ja tajuttomuustiloja. Aistiharhoja ja harhakuuloja on niinikään ilmennyt, vaikkakaan tutkittava ei ole osoittanut vaikeampia mielisairauden oireita.

Mitä ruumiilliseen tutkimukseen tulee havaitaan hänessä degeneraation merkkejä, kuten jonkinverran asymmetrinen päänmuoto eikä aivan symmetrinen kasvojen hermoitus. Koko sairaalassa oloajan on tutkittavan hermosto ollut tavallista herkempi ja refleksit ovat olleet tavallista kiintyneimmät. Varsinkin alkuaikoina oli huomattavissa tremoria silmäluomissa, kielessä ja käsissä. Aika-ajoittain sai F lievempiä tai voimakkaampia vapisemiskohtauksia ja kivuntunto oli toisinaan epätasainen, paikoitellen tavallista herkempi. Sydämen toiminta osoittaa aika-ajoittaista kiihtymystä, ja kädet ja jalat ovat välillä olleet kylmät.

Psyykillisessä suhteessa on tutkittava ollut luonteeltaan oikutteleva ja usein hyvin suljettu. Salakataluutta ja äkillisiä vihanpuuskia on myös ilmennyt. Mielialat ovat olleet vaihtelevia, pääasiallisesti on tutkittava ollut umpimielinen — joskus synkkä ja alakuloinenkin..."

Tohtori keskeytti lukemisensa ja sytytti savukkeen. Karma huomasi, että raportti käsitti vielä useita koneellakirjoitettuja sivuja. Ennenkuin tohtori ehti jatkaa, Karma huomautti:

"Luulen, ettei minulle ole paljoakaan hyötyä tuosta kai-

kesta. Hyvin mielelläni sensijaan kuulisin millaiseen lopputulokseen olette tutkittavan suhteen tullut."

Tohtori naurahti.

"Arvaan, että raportti on kuivaa kuunneltavaa ei-ammattimiehelle." Hän selaili arkkeja ja luki sitten lyhyen loppulausunnon: "Ensiksi: että tutkittavani F. ei täkäläisessä laitoksessa ollessaan ole osoittautunut varsinaiseksi mielisairaaksi, mutta hänessä on kuitenkin ollut todettavissa degeneratiivisella pohjalla ilmenevää hermoston vajavuustilaa. Toiseksi: että edellämainittu hermostontila on ollut todettavissa jo niihin aikoihin, jolloin hän on suorittanut rikoksensa ja oli hän rikosta tehdessään täyttä ymmärrystä vailla."

Karma poltteli tuokion mietteissään.

"Siis oli edellytyksiä siihen, että Forsblom saattaisi tehdä henkirikoksen — vaikkapa murhan."

Tohtori nyökkäsi.

"Aivan niin. Siksi pidimmekin Forsblomia erikoisesti silmällä ja eristetyssä kopissa."

"Entä murha. Minkä luulette olevan syynä siihen?"

"Äkillinen mielijohde, jonka pohjana oli jo aikaisemmin herännyt viha rouva Kontiota vastaan", tohtori sanoi arvelematta.

Karma näytti hämmästyneeltä.

"Siis Forsblomilla on ollut jotain kaunaa rouva Kontiota kohtaan?"

"Muutamia päiviä sen jälkeen, kun Forsblom tuli laitokseemme, hän riitaantui rouva Kontion kanssa — he tapasivat toisensa vastaanottohuoneessani ja Forsblom aikoi käydä rouva Kontion kimppuun. Minun täytyi tulla väliin ja toimittaa rouva kiireesti pois", tohtori kertoi.

"Forsblomilla oli siis raivokohtauksia?"

Tohtori nyökkäsi.

"Ei varsinaisesti raivokohtauksia, mutta hän saattoi kiihtyä jostakin mitättömästä asiasta aivan yhtäkkiä — kuten silläkin kertaa. Rouva Kontio oli vain sanonut jotakin pis-

teliästä ja Forsblom kimpaantui tästä. Hänen hermonsa . . .”

Karma tiedusteli yksityiskohtaisesti murhaillan tapahtumia ja sai kuulla, että tohtori Tuura oli saapunut paikalle muutamia minuutteja yli yksitoista. Hän oli ollut juuri menossa nukkumaan, kun ylihoitajatar oli soittanut ja ilmoittanut tapahtumasta. Tohtori asui pienessä tiilirakennuksessa sairaala-alueella — noin viidenkymmenen metrin päässä päärakennuksesta. Illalla oli hän poistunut tavalliseen aikaan sairaalasta. Vähää ennen sitä oli hän tavannut myös Forsblomin eikä silloin ollut havainnut hänessä mitään epätavallista. Rouva Kontiosta tohtori kertoi, että hän oli hyvin rauhallinen luonne, syvään alakuloisuuteen taipuvainen. Rouva oli ollut hoidettavana laitoksessa jo useita vuosia ja häntä pidettiin parantumattomana mielisairaana.

”Mutta mistä Forsblom on voinut saada murtovälineensä?” Karma kysyi.

Tohtori kohautti hartioitaan.

”Siinä on kysymys, jota emme ole kyenneet ratkaisemaan. Forsblomilla on täytynyt olla joku avustaja sairaalan ulkopuolella.”

”Kopin ovi on murrettu taltalla.”

”Niin — tai sorkkaraudalla, kuten nimismies arveli.”

”Onko sairaalassa sellaisia välineitä?”

”Ei — en ainakaan tiedä.”

”Entä pienen portin avain. Mistä Forsblom on voinut saada sen?” Karma jatkoi.

Tohtori vaihtoi savukkeensa etusormen ja peukalon väliin ja näytti miettivältä.

”Pikkuporttia ei ole tietääkseni käytetty vuosikausiin. Meillä täällä ei ole ollut sen avainta lainkaan ja vahtimestarilla on oma avaimensa yhä tallella. Forsblomin on täytynyt hankkia jäljennös avaimesta tai hän on käyttänyt tiirikkaa.”

”Mitä mieltä nimismies on?”

”Hän arveli, että lukko olisi tiirikoitu. Se on muuten hy-

vin yksinkertainen lukko ja helppo avata, kunhan on vain jonkinlainen rautakoukku."

Ovelta kuului koputus, ja ennenkuin tohtori ehti vastata ylihoitajatar näyttäytyi ovella. Huomattuaan vieraan hän aikoi vetäytyä takaisin, mutta tohtori ehätti esittelemään:

"Ylihoitajattaremme, neiti Virta — herra Karma Helsingin poliisilaitokselta. Ylihoitajatar kykenee antamaan teille yksityiskohtaisia tietoja rouva Kontiosta ja Forsblomin karkaamisesta."

Karma kumarsi hiukan kömpelösti ja katsoi harmailla silmillään neiti Virtaa. Hänen ensivaikutelmansa oli: siinä nainen, joka osaa komentaa, vallanhimoinen ja ehkä häijy . . .

"Minä en oikeastaan voi antaa mitään erikoisia tietoja", ylihoitajatar ehätti selittämään. "Löysimme rouva Kontion kuristettuna ja Forsblomin kopin oven auki murrettuna. Tohtori on kai jo kertonut, että . . ." Hän lopetti lauseensa kesken ja vilkaisi kysyvästi tohtoriin.

"Olen selostanut herra Karmalle Forsblomin taudin laatua ja puhuin tuosta kohtauksesta rouva Kontion kanssa, joka todennäköisesti oli aiheena Forsblomin raakalaistekoon. Herra Karma varmaankin haluaisi kuulla, huomasitteko te tai neiti Koski mitään erikoista silloin illalla, kun istuitte yhdessä . . . Kuulitteko ehkä liikettä tai . . ."

Ylihoitajatar istahti tohtorin viittauksesta ja siveli lihavia käsiään.

"Emme kuulleet kerrassaan mitään. Se juuri onkin merkillistä. Forsblomin on täytynyt liikkua tavattoman varovasti. Eräs autonkuljettaja soitti tänne kyllä illalla ja tiedusteli, onko meiltä karannut joku potilas — hänen autostaan oli nimittäin livistänyt muuan mies maksamatta ja autonkuljettaja luuli, että mies oli meiltä."

"Mihin aikaan autonkuljettaja soitti?" Karma keskeytti.

Ylihoitajatar vilkaisi avuttomana tohtoriin.

"Jaa, kunpa osaisin sanoa ajan tarkalleen. Istuimme neiti

Kosken kanssa korviketta juoden, kun puhelin soi... Taisi olla siinä puoli yhdentoista tienoissa."

"Ette siis silloin pitänyt mahdollisena, että joku potilaista olisi karannut?"

"En tietenkään. Sellainen ei tullut mieleenikään. Talossa vallitsi tavallinen iltayön rauha. Vain hissin surina kuului silloin tällöin . . ."

Karman otsalle kohosi mietteliäitä ryppyjä.

"Onko hissillä jotakin tekemistä Forsblomin paon kanssa?" hän kysyi.

"Murhamiehen on täytynyt käyttää hissiä mennessään kellarikerrokseen", ylihoitajatar sanoi. "Ruumishuoneeseen johtava ovi oli lukittu, mutta hissillä pääsee suoraan sinne alas. Forsblom pakeni ruumishuoneen kautta."

"Oliko ruumishuoneen ulko-ovi murrettu?"

"Forsblom oli rikkonut ikkunan ja pääsi sen kautta pihalle", tohtori sanoi.

"Käytetäänkö hissiä usein?"

"Henkilökuntamme käyttää sitä harvoin, ja hissi onkin tarkoitettu vain heikkoja, paareilla kuljetettavia sairaita varten. Ruumiit viedään myös hissillä alas, jottei kerroksissa liikkuvien potilaitten tarvitse nähdä kuolleiden kuljetuksia. Tämä on muuten vanha talo, rakennettu joskus viime vuosisadan puolivälissä. Muutamia vuosia sitten täällä suoritettiin perusteellisia korjauksia ja silloin rakennettiin myös hissi", tohtori selitti.

"Lähtisimmekö hiukan laitostanne katselemaan", Karma ehdotti.

Tohtori kokosi paperit salkkuunsa ja kaikki kolme poistuivat huoneesta. Vastaanottohuone sijaitsi oikeanpuoleisessa sivurakennuksessa ja kapean käytävän kautta päästiin varsinaiselle potilasosastolle.

"Näissä huoneissa on vain rauhallisia potilaita — useimmat sellaisia, jotka ovat olleet laitoksessamme jo vuosikausia. Emme tavallisesti majoita kriminaalipotilaitamme tänne,

mutta koska yläkerran osastolla oli tilanahtaus ja täällä vapautui eräs paikka, sijoitimme Forsblomin tänne", tohtori selitti.

Karma avasi erään raollaan olevan oven. Huone oli valoisa ja suurikokoinen. Siellä oli neljä siististi peitettyä sänkyä, yksinkertainen pöytä ja neljä tuolia, seinällä kirjahylly ja nurkassa pesuteline. Vanha, valkotukkainen nainen istui vuoteen laidalla kutoen sukkaa. Karman näyttäytyessä ovella nainen nousi ylös ja niiasi syvään.

"Muuan kanta-asukkaistamme", ylihoitajatar ehätti selittelemään. "Neiti Käki on kutonut sukkia jo kolmekymmentä vuotta. Hän kutoo ja purkaa, purkaa ja taas kutoo. Päivisin työskentelee hän siivoojattaren apulaisena."

He jatkoivat matkaansa ja tulivat käytävän päähän.

"Tässä on Forsblomin koppi", tohtori esitteli. "Olemme antaneet sen olla täsmälleen samanlaisessa kunnossa kuin se oli miehen paetessa."

Karma katseli rikottua ovea ja käänteli lukonsalpaa.

"Murtaminen ei varmaankaan ole tapahtunut äänettömästi. Eikö kukaan naapurihuoneiden asukeista ole kuullut mitään?"

"Tuolla viereisessä huoneessa asuu kaksi vanhusta, jotka nukkuvat hyvin sikeästi ja sitä paitsi huoneiden väliseinät täällä ovat hyvin vahvat", tohtori selitti. "Rouva Kontio vastapäisessä huoneessa on kyllä voinut kuulla jotakin ja siinä meillä voi olla yksi syy, miksi Forsblom nujersi hänet."

Huoneessa, joka oli tuskin kahta ja puolta metriä kanttiinsa, oli vain yksinkertainen rautasänky, jakkara ja seinään kiinnitetty pöytä. Katon rajassa oleva ikkuna oli varustettu rautaristikoilla. Karma ei löytänyt sieltä mitään mielenkiintoista ja siirtyi vastapäiseen huoneeseen.

Rouva Kontion huone oli melkoisesti suurempi kuin Forsblomin selli. Se oli myöskin kodikkaammin kalustettu. Lattialla oli neliskulmainen matto, seinillä kiiltokuvatauluja, joukko kirjoja hyllyllä ja pöydällä muutamia pikkuesineitä.

"Löysimme ruumiin tästä —", tohtori osoitti paikkaa keskilattialla. "Todennäköisesti yllätti Forsblom uhrinsa ovella, sillä rouva Kontion pää oli oveen päin ja hänen toinen käsivartensa melkein kynnyksellä."

"Ovi ei siis ollut lukittu?"

"Ei ulkoapäin", ylihoitajatar selitti. "Rouva Kontio lukitsi kyllä yöksi oven sisäpuolelta, mutta ehkä ovi ei sillä kertaa ollut lukittu tai rouva avasi sen sitten vapaaehtoisesti."

Karma katseli tarkoin ovenpieliä lukon kohdalta, mutta ei havainnut väkivaltaisen avaamisen merkkejä. Tohtori Tuura seisoi syrjässä ja poltteli savukettaan. Rypyt hänen otsallaan ilmaisivat tyytymättömyyttä.

"En luule teidän löytävän täältä mitään johtolankaa", hän sanoi. "Nimismies tutki nämä molemmat huoneet hyvin tarkoin. Forsblom on suorittanut tekonsa harkiten. Hän on liikkunut sukkasillaan ja hänen on täytynyt tietää myös se, ettei minun huoneessani ollut ketään. Muutoin hän ei olisi uskaltanut käydä varastamassa sieltä vaatteita."

"Mies varasti siis teidän vaatteitanne?"

Tohtori nyökkäsi.

"Sadetakkini ja lakkini. Ne ovat syksystä saakka roikkuneet huoneeni naulassa, ja Forsblomin on täytynyt nähdä ne käydessään luonani tutkittavana. Haettuaan vaatekappaleet hän palasi tänne takaisin ja ajoi hissillä alas. Ruumishuoneen ikkunan murtaminen oli hänelle helppo tehtävä, koska miehellä oli murtoase mukanaan."

"Koska huomasitte vaatteiden hävinneen?"

"Vasta aamulla. En tullut silloin yöllä kiinnittäneeksi asiaan huomiota", tohtori sanoi.

Kaikki kolme siirtyivät käytävään.

"Ketä kaikkia on kuulusteltu tapahtuman johdosta?" Karma kysyi.

"Ainakin vahtimestari Kiveä, neiti Koskea ja yövartijaamme. Niin, ja sitten muutamia hoidokkejamme, Aron Franssilaa ja neiti Varista. En tiedä onko muita . . ."

"Onko Franssila juuri Kiinan keisari?" Karma kysyi.

Tohtori naurahti.

"Vai niin . . . Te siis tiedätte. Kyllä Franssila on tarkoittamanne mies. Me nimitämme häntä Kungfutseksi. Ida Varis taas on aikatavalla hassahtanut ikäneito, joka kähveltelee varastosta kynttilöitä, kuljeskelee öisin käytävässä ja koputtelee toisten asukkien huoneiden ovelle, kutsuen heitä katsomaan kuolemaansa. Aivan vaaraton höpsy, kuten yleensä kaikki tässä kerroksessa olevat potilaat."

"Missä huoneessa Kungfutse asuu?"

"Käytävän tuolla päässä. Hänellä on pieni kulmahuone yhteishuone numero kuuden vieressä."

Karma sytytti savukkeen.

"Onko miekkonen nyt huoneessaan?"

"Kyllä", ylihoitajatar vastasi. "Tullessani tapaamaan tohtoria, kuulin politusta Kungfutsen huoneesta. Kiinankieltä siellä taas puhuttiin."

"Haluaisinpa nähdä ukkelin", Karma tuumi. "Nimismiehen puheista sain sen käsityksen, ettei kiinalaisenne ollut huoneessaan silloin illalla."

"Se on kyllä totta", ylihoitajatar puuttui asiaan. "Tullessani neiti Kosken kanssa käytävään, ei Kungfutsen huoneesta kuulunut mitään ääntä."

"Oliko ovi auki?"

Neiti Virta epäröi tuokion.

"Kyllä se oli kiinni", hän sanoi hitaasti. "Koska huoneesta ei kuulunut iltaposmitusta kuten tavallisesti, arvelin, ettei Kungfutse ollut huoneessaan."

"Eikö ovea sitten suljeta yöksi ulkoapäin?"

"Pidämme Kungfutsea siksi vaarattomana olentona, että olemme antaneet hänen olla aivan täydessä vapaudessa. Hän nousee tavallisesti jo kello kuudelta aamuisin ja ryhtyy auttamaan siivoojaa käytävien kiilloittamisessa", ylihoitajatar selitti.

He olivat tulleet käytävän päähän, jossa sivukäytävä haa-

rautui molemmin puolin. Äärimmäisenä olevasta huoneesta kuului äänekästä puheenpolitusta, jossa thing-thang-äänteet muodostivat pääosan.

"Siellä Kungfutse pitää aamusaarnaansa", tohtori hymähti, avaten huoneen oven.

Pieni, väljään sarssipukuun pukeutunut mies istui jalat ristissä vuoteellaan ja luki ääneen kädessään olevaa pitkää paperiliuskaa. Hänen tukkansa oli lumivalkoinen, päälaella kulki pari kulonkeltaista juomua. Hänen kasvonsa olivat laihat ja kuivettuneet, leuka huipentui kolmion kärjeksi ja harva pukinparta kurkun alla antoi ukolle hassunkurisen leiman, mitä oudot pukimet vielä korostivat. Nähtyään vieraat ukko lopetti lukemisensa ja katsoi silmiään räpytellen tulijoita. Sitten kohosi hänen kurttuisille kasvoilleen hassunkurinen virnistys ja hän viittasi tohtorille:

"No, tohtori. Osaatteko läksynne: *Ts'ai džy, tsê - Min šan, ts'ai san, tsê Min džy . . .?"*

Tohtori pudisti päätään.

"Ei, Kungfutse, en minä kiinankieltä ikinä opi." Karman puoleen kääntyen hän lisäsi nauraen: "Kungfutsemme on yrittänyt opettaa minulle suuren kaimansa oppeja jo vuosikausia . . . Mitä se taas olikaan tuo äskeinen lause suomeksi?"

Pieni mies koputti otsaansa.

"Aijai, huono pää, huono pää, tohtori. *Ts'ai džy, tsê-Min šan, ts'ai san, tsê Min džy,* merkitsee: väärällä mammonalla on Kiinassa helppo tehdä kauppoja. Tämä oli ensimmäinen lause, jonka Kiinaan tultuani opin . . . He-hee . . . Niin, minä tein silloin väärällä mammonalla kauppoja. On vain viisi suurta olemassa: *T'ien, Ti, Džyin, Ts'ing ja Szi* . . . Mitä ne ovatkaan, tohtori?"

"Taivas ja maa, perhe ja valtio, viisaus ja hyve", tohtori lateli.

Ukko taputti käsiään kuin pieni lapsi ja nauraa kikatti.

"Väärin, tohtori, väärin. En minä kysynyt Kungfutsen kokoomusta, vaan viittä suurta. Mitkä ne nyt taas olivat-

kaan?" Minähän annoin tohtorille läksyn jo viime viikolla. *T'ien, Ti* . . ."

"Taivas, maa, ruhtinas, vanhemmat ja opettajat", tohtori oikaisi. Niinhän se oli, Kungfutse . . .?"

"Hyvä, tohtori, hyvä . . . Te edistytte. *Uai Pen, lei Mô Tsen* . . .

"Yrittäkäämme nyt puhua jotakin muuta kieltä, sillä ystävämme täällä —", tohtori viittasi Karmaan, "on luullakseni hyvin heikko kiinankielessä. Hän haluaisi tehdä sinulle eräitä kysymyksiä, Kungfutse ja . . ."

"Tahtooko herra saada tietoja *Tang* dynastiasta vaiko *Džin* dynastiasta? Minä kyllä . . ."

"Tämä herra ei ole lainkaan kiinnostunut Kiinan menneisyyteen, vaan hän haluaisi tietää, missä sinä olit sinä iltana, kun rouva Kontio kuoli. Tunsithan sinä rouva Kontion hyvin. Olitko silloin illalla huoneessasi?"

Ukko katseli kiiluvilla silmillään Karmaa ja rypisti otsaansa. Sitten vilkaisi hän tohtoriin ja ylihoitajattareen.

"Tahtooko tämä herra tietää . . . Mitäpä vanha Kungfutse tietäisi. U Uang sanoi: joka tietää, vaietkoon, joka on viisas, älköön kysykö, ettei hän olisi tyhmien kaltainen . . Niin U Uang sanoi ja hän oli yksi Kiinan suurista miehistä. U Uang ja Dženg T'ang olivat . . ."

"Herra Karma haluaisi kuulla, mitä sinä tiedät sen illan tapahtumista, jolloin rouva Kontio kuoli", tohtori keskeytti.

Ukko siveli partahaiveniaan ja rypyt hänen silmiensä välissä syvenivät.

"Ei Kungfutse mitään tiedä — ei kerrassaan mitään."

"Olitteko huoneessanne koko illan?" Karma puuttui keskusteluun.

"Täällä — täällä huoneessani minä olin. Nukuin."

"Koko illanko?"

"Illan ja yön . . . Mitä sanoikaan U Uang: uni on kaiken elämän lähde. U Uang oli viisas mies . . ."

”Ettekö kuullut käytävästä mitään erikoista ääntä?” Karma jatkoi.

”En kuullut. Nukuin.”

”Mutta tehän luette tavallisesti myöhään iltaisin”, ylihoitajatar huomautti.

”Sinä iltana nukuin.”

Karma kohautti hartioitaan.

”Lienee parasta tulla toisen kerran. Herra Franssila ei näytä olevan puhetuulella.”

Tohtori katsoi pitkään ukkoa, joka oli alkanut kääriä paperisuikalettaan kokoon piittaamatta vieraista vähääkään.

”Kungfutse ei ole niinkään tyhmä kuin monet luulevat, mutta hän osaa olla oikukas”, tohtori sanoi heidän päästyään käytävään. ”Joskus ukko on kovinkin puhelias, mutta jostakin syystä hän nyt vaikenee.”

Karma nyökkäsi.

”Hulluuden ja viisauden raja on usein hyvin vaikeasti määriteltävissä. Kuulin, että Franssila olisi ollut lähetyssaarnaajana Kiinassa. Sielläkö hän jo tuli omituiseksi?”

”Idässä ollessaan hän lienee saanut nuo päähänpistonsa. Lueskeli ja mietti liian paljon. Kaikkien hermot eivät sellaista kestä. Parikymmentä vuotta sitten Franssilan sukulaiset toimittivat hänet tänne ja siitä lähtien ukko on ollut hoidokkinamme. Olisimme kernaasti päästäneet hänet pois, mutta ukko ei tahdo lähteä. Nykyisin hän on laitoksemme vanhin asukas”, tohtori selitti.

”Entä tuo nainen, josta kerroitte?”

Ylihoitajatar naurahti.

”Neiti Varis puhuu kyllä varmasti enemmän kuin jaksatte kuunnellakaan, mutta hän on juuri tällä haavaa keittiössä kokin apulaisena. Haluatteko, että kutsun hänet tänne?”

”Jääköön tällä kertaa”, Karma sanoi. ”Ajattelin pistäytyä alhaalla ruumishuoneessa ja jututtaa vahtimestaria.”

Tohtori vilkaisi kelloaan.

"Puoli yksitoista. Meillä on kahvitunti tähän aikaan. Mennään ensiksi ryyppäämään kuppi kuumaa."

"Käskinkin vieraan kunniaksi keittää oikein hyvää korviketta", neiti Virta sanoi heidän astellessaan toiseen kerrokseen johtavia portaita.

IV LUKU.

Tohtori ja ylihoitajatar jäivät vielä kahvihuoneeseen Karman lähtiessä alas. Hän meni tohtorin vastaanottohuoneen kautta, otti sieltä päällystakkinsa ja päätti mennä haastattelemaan vahtimestaria.

Hän tapasi ukko Kiven puhdistamassa alakerran portaita. Mies oli noin viisissäkymmenissä, parrakas, karkeapiirteinen. Hänellä oli yllään sininen työpusero ja raidalliset housut. Mies loi epäluuloisen katseen Karmaan ja jatkoi työtään vieraasta välittämättä. Keskustelun alkuun pääseminen ei näyttänyt lupaavalta. Kivi otti kuitenkin Karman tarjoaman savukkeen, pisti sen korvansa taakse ja äännähti:

”Sen murhan takiako herra on täällä?”

Karma nyökkäsi, sytytellen savukettaan.

”Nimismies ja poliisit ovat käyneet kuulustelemassa minua jo kahdesti. En minä osaa mitään erikoista kertoa”, vahtimestari jatkoi.

”Haluaisin vilkaista ruumishuonetta. Olisiko teillä nyt aikaa, herra Kivi?”

Ukko lopetti portaiden puhdistamisen ja katseli otsaansa rypistellen vierasta.

”Onhan sitä aikaa — mutta mitäpä siellä ruumishuoneessa . . . Kalmanhajua siellä vain on ja kolkot seinät.” Hän otti taskustaan avainnipun ja valitsi siitä erään avaimen.

”Mennään tätä tietä”, hän sanoi lähtien laskeutumaan jyrkkiä portaita alas. Karma seurasi miehen kintereillä. Kuljettiin pitkän, puolihämärän käytävän kautta ja vahtimestari pysähtyi pienelle ovelle avaten sen avaimellaan. Hän meni edellä ruumishuoneeseen ja sytytti valon. Katosta riip-

puvan, himmeän sähkölampun valossa Karma näki kolkon betonilattiaisen huoneen, jonka keskellä oli pukkien päälle asetettuja lavitsoita. Eräällä niistä oli lakanalla peitetty ruumis, jonka jäykistyneet jalkaterät kuulsivat sinertävänkeltaisina lakanan alta.

Peräseinällä oleva kaksipuolinen ovi oli suljettu sisältä päin rautasalvalla. Oven molemmin puolin olivat suorakaiteen muotoiset ikkunat, joita suojasivat rautaristikot. Toisen ikkunan alla näkyi vielä lasinsirpaleita ja kalteriraudat olivat pahoin vääntyneet.

”Tuolta se Forsblom karkasi”, vahtimestari sanoi, osoittaen ikkunaa. ”Lasimestari kävi tänään laittamassa ruudun paikoilleen.”

Karma meni ikkunan luo ja seisoi siinä tuokion mietteissään. Hän koetteli kalterirautoja ja koputteli kepillään lattiaan.

”Ikkuna on takapihalle päin. Siellä kai ei öiseen aikaan ole paljon liikettä?”

”Yövartija käy kyllä kierroksillaan rakennuksen ympäri, mutta Forsblomin paetessa hän oli tuolla puiston puolella. Karkuri osasi valita sopivan ajan.”

”Minne tuo ovi johtaa?” Karma osoitti peräseinällä olevaa pientä ovea.

”Siellä on ruumiiden leikkaushuone. Ennenvanhaan kävivät lääkäriksi opiskelevat leikkelemässä täällä ruumiita. Siellä on pari sulatussammiota ja pitkä pöytä — ei muuta.”

”Onko väliovi lukittu?”

”Kyllä sen lukossa pitäisi olla”, vahtimestari sanoi. ”On minulla täällä sopiva avainkin ja jos herra haluaa vilkaista huonetta, niin . . .”

Karma pudisti päätään.

”En välitä tällä kertaa. Nuo liukuovet johtavat kai hissiaukkoon?”

”Oikein arvattu. Ruumiit kuljetetaan sitä kautta.”

”Ja Forsblom käytti myös hissiä.”

"Hissillä se alas tuli ja tunkeutui sitten tänne," Kivi virkkoi partaansa sivellen.

"Hissi jäi siis pohjakerrokseen?"

"N-iin."

"Entä kaksoisovi. Oliko se kiinni, kun tapaus havaittiin?"

Vahtimestari helisteli avaimiaan ja näytti typerältä.

"Kiinni — kiinni kai se oli. Forsblom työnsi oven tietenkin perässään kiinni. Helppohan ovi on sulkea."

"Näittekö, että ovi oli kiinni — voiko joku todistaa sen?" Karma jatkoi.

"Samalla tavoin se oli silloin kun nytkin. Minä ja tohtori Tuura tulimme tänne yöllä, kun Forsblomin karkaaminen oli huomattu. Tuo ikkuna vain oli rikottu ja kalterit katkottu."

"Oliko hissi silloin vielä alhaalla?"

"Tulimme käytävän oven kautta", vahtimestari sanoi. "Miten lienee hissin laita ollut . . ."

"Kävivätkö poliisit täällä yöllä?"

"Kyllä ne pistäytyivät — nimismies Turunen ja konstaapelit. Etsivät täältä jälkiä ja kyselivät kaikenlaista — samoin kuin herrakin nyt", Kivi sanoi nyreästi.

Karma astui ruumiin luo ja kohotti lakanaa. Kuristetun sinertäviksi muuttuneet kasvot eivät olleet kauniit katsella. Kaulassa näkyivät selvästi kuristuksen merkit ja lasittuneissa silmissä oli yhä kauhun ilme. Karma laski peiton alas ja nyökäytti hitaasti päätään.

"Surullinen loppu, surullinen loppu. Tiedättekö, jäikö vainajalta läheisiä omaisia?"

"En ole kuullut. Mies häneltä lienee jäänyt — eronnut mies, mutta tokkopa hän surunauhaa käsivarteensa pistänee. Sellaista se on. Eivät sovi nykyaikaiset ihmiset yhteen. Menevät naimisiin ja eroavat sitten — kuten tämä Kontiokin . . . Rakkausasioista taisi naisen pää sekaisin mennäkin — vaikka viisaana hulluna me häntä täällä pidimme. Hiljainen ja hyväluontoinen nainen hän oli", vahtimestari puheli.

Miehet jättivät ruumishuoneen kalmanhajuisen ilma-

piirin. Vahtimestari lukitsi oven ja he kävelivät äänettöminä ylös.

"Olitteko jo nukkumassa silloin, kun murha tapahtui?" Karma kysyi yhtäkkiä.

Vahtimestari otti Työmieslaatikon taskustaan ja sytytti huolellisesti savukkeen.

"Silloin illallako? Joo, kyllä minä olin sängyssä. Ylihoitajatar minut herätti ja kertoi murhasta. Sitten tuli tohtorikin ja sitten aloimme etsiä karkulaista."

"Tohtori Tuura asuu siis täällä lähettyvillä?"

Kivi viittasi pihalle.

"Tuolla se on tohtorin pytinki pihan toisella puolen. Siellä asuu myös meidän taloudenhoitajatar ja pari sairaanhoitajatarta."

"Onko heitä kaikkia kuulusteltu?"

"Kyllä nimismies kuulusteli."

"Asuuko yövartija täällä?"

"Tuolla tohtorin talon takana — siellä on pieni tupa aivan portin vierellä."

"Onko mies ollut kauankin sairaalan palveluksessa?"

"Kymmenkunta vuotta", vahtimestari vastasi. "Ei yövartija Jeremiaksella mitään osuutta Forsblomin karkaamiseen ole, siitä voi herra olla varma."

Karma sytytti mietteissään savukkeen.

"Taidanpa lähteä pistäytymään sittenkin yövartijan luona", hän sanoi.

Vahtimestari kohautti hartioitaan ja katsoi pitkään Karmaa, joka keppiinsä nojaten nilkutti pihan yli.

"Onpa siinäkin poliisinuuskija . . . Tuo mies ei ainakaan mitään selvitä", hän mutisi itsekseen.

Yövartija Jeremias oli pieni, köyryselkäinen ukko. Hän räpytteli lakkaamatta vetistäviä silmiään ja vastaili monisanaisesti Karman kysymyksiin. Ukon kertomuksesta ei käynyt paljoakaan selville, ainoastaan muuan seikka tuntui mie-

lenkiintoiselta. Yövartija kertoi nimittäin nähneensä Forsblomin huoneen ikkunasta valoa puoli yhdentoista aikaan.

”Mistä tiedätte kellonmäärän niin tarkoin?” Karma kysyi.

”Tottakai minä tiedän. Velvollisuuksiini kuuluu vetää kontrollikello joka neljännestunnin kuluttua. Eräs avainposteista on takapihan halkovajan seinässä ja sinä yönä, jolloin Forsblom karkasi, vedin kelloni siellä tasan puoli yksitoista. Silloin näin valon syttyvän erääseen ikkunaan sairaalarakennuksen kolmannessa kerroksessa. Minä tiedän tarkoin, mihin huoneeseen mikin ikkuna kuuluu, ja valo syttyi juuri Forsblomin kopin ikkunaan.”

”Mutta eiväthän hoidokit voi sytyttää itse valoja huoneisiinsa. Katkaisijat ovat käytävän puolella.”

”Niin ovatkin”, yövartija myönsi. ”Se todistaa vain sitä, että karkuri oli silloin murtautunut jo käytävään.”

”Ja miksi hän olisi sytyttänyt koppiinsa valot?”

Yövartija raapi korvallistaan.

”Mene ja tiedä. Hulluilla on kaikenlaisia päähänpistoja.”

”Eihän Forsblom ollut hullu?”

”Ei tähän laitokseen hoidokeiksi täysijärkisiä oteta”, yövartija muistutti — ”eikä ristikkokoppiin pistetä muita kuin rauhattomia hulluja”.

”Mutta Forsblom oli kriminaalipotilas”, Karma muistutti.

”Olkoon vain”, yövartija kinasi. ”Levottomana miestä kuitenkin pidettiin, koskapa oli kalteri-ikkunaiseen koppim teljetty. Raudoissa se mies olisi pitänyt olla, niin ei olisi tätäkään rötöstä sattunut.”

Karma poltteli mietteissään savukettaan.

”Huomasitteko sinä yönä jotakin muuta merkillistä?”

”En.”

”Onko teillä pienen takaportin avain?”

”Ei ole — mitäpä minä sillä tekisin.”

”Tekö huomasitte ruumishuoneen ikkunan rikotuksi?”

”Minä sen näin. Olin puoli kahdentoista kierroksella halkovajan luona, kun huomasin ruumishuoneen ikkunan olevan

säpäleinä. Aluksi arvelin, että joku oli särkenyt sen jo päivällä, mutta kun näin irtiväännetyt kalterit, menin ilmoittamaan asiasta sisälle. Siellä oli jo täysi hälinä, sillä Forsblomin karkaaminen oli huomattu. Tohtori Tuurakin oli jo herätetty ja he soittelivat parhaillaan nimismiehelle."

"Mihin aikaan autobussi sivuutti sairaalan?" Karma jatkoi.

Yövartija mietti hetkisen.

"Viimeinen pitkänmatkan bussi kulkee tästä ohi kymmenen neljäkymmentäviisi. Niihin aikoihin se kulki sinäkin iltana. Näin auton valojen vilahtavan mäen harjalla vähää ennen kuin vedin tohtorin rakennuksen luona kelloani — se oli toisella kierroksella ja viittätoista vajaa yksitoista."

"Autobussi, jolla Forsblom pakeni, oli siis illan viimeinen Helsinkiin menevä bussi?"

"Oli varmasti."

Karma oli tuokion vaiti ja kysyi sitten:

"Tunnetteko Aron Franssilaa — hoidokkia, jota täällä sanotaan Kungfutseksi?"

Yövartija nauroi leveästi.

"Ettäkö en tuntisi. No jo nyt vain . . . Kyllähän minä Franssilan tunnen. Me on oltu melkein yhtä kauan tässä talossa. Franssila tuli samoihin aikoihin kuin minäkin ja siitä on pian kaksikymmentäyksi vuotta. Näin meidän kesken sanoen" — yövartija vilkutti merkitsevästi silmää — "Kungfutse on viisaampi kuin monet tämän talon asukeista. Ei sitä joka mies kiinankieltä puhu — eipäs osaa tohtori Tuurakaan, vaikka Franssila on koettanut opettaa. Mitä te muuten Kungfutsesta . . .?"

"Kysyinpähän vain kun mieleeni juolahti", Karma vastasi.

Mutta yövartija Jeremias oli innostunut puhumaan:

"Se on sillä tavalla, että jotkut luulevat Franssilan olevan sekapäisen — ja kyllähän hän hiukan omalaatuinen onkin, mutta ei sitten hullu vähääkään. Monasti olisivat hänet täältä pois lähettäneetkin, mutta ukko ei halua lähteä. On jo niin

tottunut talon tapoihin, ettei osaisi muualla olla. Käskyläisenä ne hoitajattaret häntä pitävätkin. Teettävät työtä vanhalla miehellä ilmaiseksi . . ."

Karma muutti puheenaihetta:

"Tunsitteko rouva Kontion, joka murhattiin?"

"Tunsinhan minä. Sillä naisella oli jokin ruuvi löyhtynyt aivovärkeissä . . . Välistä itki tuntikausia, välistä nauroi. Muuten aivan vaaraton olento ja kun selviä hetkiä sattui, ei häntä olisi voinut normaali-ihmisestä erottaa. Holhooja ei kuitenkaan tahtonut päästää naisparkaa täältä pois. Kukaties vaikka olisi rouva parka henkensä säilyttänyt, jos olisi jossakin muualla ollut."

"Rouva Kontio oli siis holhouksen alainen?"

"Niin olen kuullut. Erosi miehestään — vai mieskö lienee eronnut hänestä — ja sitten rouva joutui holhouksen alle. Holhooja lähetti tänne."

Karma vilkaisi kelloaan ja totesi, että seuraava kaupunkiin menevä autobussi sivuuttaisi Mäntykummun vajaan kymmenen minuutin kuluttua. Hän sanoi hyvästi yövartijalle ja lähti kävelemään maantielle.

V LUKU.

"Mäntykummussa käyntini tuotti perin niukkoja tuloksia", Karma sanoi, istahtaen kuluneeseen nojatuoliin komissaari Hallan virkahuoneessa. "Siellä on vain yksi kiinnostava tyyppi ja se on Aron Franssila, jota sairaalassa kutsuvat Kungfutseksi. Se miekkonen kiinnostaa minua paljon enemmän kuin murhamies Forsblom."

Komissaari karisteli tuhkaa sikaristaan ja alkoi selailla edessään olevia papereita:

"Mutta minullapa on jotakin, joka saa hyppysenne syyhyämään. Forsblom on rikas — miljoonaperijä." Hän kohensi silmälasejaan ja näytti ilmeisesti nauttivan sanojensa vaikutuksesta.

Karma oikaisi vioittuneen jalkansa ja katsoi melkein avuttomasti komissaaria:

"Miksi ette sanonut sitä aikaisemmin. No, antakaa kuulua, mistä Forsblom on miljoonansa perinyt?"

Komissaari silmäili papereitaan ja näytti kuin ei hän olisi löytänyt sopivaa alkua.

"Tuomari Törmä kävi täällä tänään", hän sanoi hitaasti. "Törmä on saanut selvittääkseen kolmisen viikkoa sitten kuolleen liikemies Forsblomin kuolinpesän ja hän etsii paraillaan perillisiä. Kalle Forsblom oli Taavetti Forsblomin poika. Pesän omaisuus arvioidaan noin viideksi miljoonaksi."

Karma vihelsi hiljaa.

"Entä sitten?"

Komissaari piti pienen taidepaussin ja jatkoi:

"Nyt tulemme sitten pääasiaan. Pitäkää korvanne auki: Kalle Forsblomilla on myös sisar — tai oikeastaan on sanot-

tava — oli. Koettakaapas arvata, kenestä on kysymys?"

Karman otsa rypistyi.

"Eihän vain . . ."

"Rouva Kontio", komissaari täydensi. "Mäntykummun hoitolassa murhattu Saima Kontio oli Kalle Forsblomin lihallinen sisar. Joko alkaa selvetä!"

Karma oli tuokion vaiti, tuijottaen eteensä.

"Tämäpä yllätys. Nyt en sitten käsitä yhtään mitään."

Komissaari nyökkäsi.

"Aikamoinen pähkinä se on. Forsblomin edesottamukset eivät tunnu erikoisen järkeviltä. Mies on poliisien käsissä, epäiltynä erinäisistä hämäristä puuhista, viedään mielisairaalaan tutkittavaksi ja tappaa siellä sisarensa kohta sen jälkeen, kun on perinyt miljonääri-isänsä. En minä ainakaan tekisi siten."

"Enkä minä", Karma myönsi. "Mutta tiesikö Forsblom isänsä kuolemasta ennenkuin hänet pidätettiin?"

"Kyllä. Forsblomin ollessa täällä pidätettynä hänelle oli saapunut kirje, jossa ilmoitettiin isän kuolemasta. Etsivien pitäessä kotitarkastusta Forsblomin asunnossa, he löysivät kirjeen ja kirjeen sisällöstä annettiin pidätetylle tieto. Se tapahtui muistaakseni muutamia päiviä aikaisemmin, kun Forsblom siirrettiin Mäntykumpuun."

"Oliko rouva Kontio myös saanut tiedon?"

Komissaari pudisti päätään.

"Sitä en tullut kysyneeksi. Tuomari Törmä oli aikatavalla ällistynyt, kuullessaan, millainen poika ukko Forsblomilla oli ollut. Sisarukset olisivat aivan lähiaikoina perineet kunnioitettavan omaisuuden, mutta nyt . . ."

"Kalle Forsblom tuskin voi tulla perintörahojaan nostamaan", Karma arveli. "Alan sittenkin olla taipuvainen uskomaan, että Forsblom oli melkoisesti päästään sekaisin. Miten hän nyt luulee saavansa perintörahat?"

"Voihan mahdollisesti olla muitakin perillisiä", komissaari huomautti.

"Mainitsiko tuomari jotakin sellaista?"

"Ei suoraan, mutta sain sen käsityksen, että miljoonilla olisi muitakin jakajia kuin sisarukset."

Karma sytytti savukkeen ja poltteli tuokion ääneti.

"Kertokaapas nyt lähemmin, minkä takia Forsblom oikeastaan pidätettiin. Viittailitte viime kerralla vakoiluun tai sen tapaiseen."

Komissaari hankasi niskaansa.

"Suoraansanoen toimimme yhteistyössä valtiollisen poliisin kanssa. Sieltä taholta oli Forsblomin puuhailuja pidetty silmällä. Hänen oli todettu seurustelleen erään hämäräperäisen ulkomaalaisen kanssa, jota valtiollisen poliisin miehet pitävät mustana miehenä. Forsblomilla oli viime aikoina runsaasti rahaa, jotka todennäköisesti eivät olleet rehellisellä tavalla hankittuja. Valtiollinen poliisi kyseli meiltä lähempiä tietoja miehestä, ja kun minä samoihin aikoihin pääsin selville, että Forsblom oli talvella sekaantunut erääseen pieneen varkausiuttuun, pidätin miehen, ja päätimme yhteistoiminnassa valtiollisen poliisin kanssa ottaa tarkempaa selkoa hänen edesottamuksistaan. Sitten tuli Forsblom hulluksi — tai ainakin teeskenteli hulluutta siinä määrin, että lääkärimme ehdotti miestä perusteellisen lääkärintarkastuksen alaiseksi. Siinä koko juttu."

"Entä ulkomaalainen, jonka kanssa Forsblom seurusteli?"

Komissaari otti muistilehtiönsä ja selaili sitä tuokion.

"Tässä on miehen nimi Fei Rudok. Kansallisuudeksi mainitaan tibetiläinen, mutta miehen passi on annettu Futšoun kaupungissa, Kiinassa. Hän sanoo olevansa erään kiinalaisen teefirman edustaja ja tutkivansa kiinalaisen teen kulutusta maailman eri maissa."

Karma vihelsi pitkään.

"Tämäpä vasta mielenkiintoista. Siis kiinalainen . . ."

"Minä en ole kylläkään miestä nähnyt, mutta eräs valtiollisen poliisin virkailija vakuutti, että kysymyksessä on puh-

dasverinen mongolilainen tyyppi jostakin Himalaijan rinteiltä. Nimestä päätellen mies voi olla mitä tahansa."

Karma sulki silmänsä ja näytti muistelevan ankarasti.

"Rudok . . . Ellen väärin muista, on sen niminen paikkakunta jossakin Länsi-Tibetissä. Kummallista, perin kummallista . . ."

Komissaari Halla nyökytti päätään.

"Kiinalais-tibetiläiset vieraat ovat harvinaisia maassamme ja siksi juttu minuakin kiinnostaa. Tällä Rudokilla kuuluu olevan rutkasti rahaa, dollareita ja puntia. Forsblomin saamat rahat ovat todennäköisesti Rudokin kukkarosta, mutta miksi hän on antanut rahoja Forsblomin tapaiselle miehelle? Siinä on jotakin hämärää takana, ja epäilymme vakoilusta saattaa olla hyvinkin lähellä totuutta."

"Millä kielellä Forsblom ja tibetiläinen ovat tulleet toimeen puhellessaan?"

"Forsblom on ollut aikoinaan joitakin vuosia merillä ja oppinut autettavasti englantia. Sitä kieltä kuuluu myös tibetiläisemme puhuvan sujuvasti."

Yhtäkkiä Karma näytti keksineen jotakin:

"Rudok puhuu tietenkin myös kiinan kieltä . . .?"

"Luulisin ainakin. Mutta mitä hittoa . . ."

Karma imi kiihkeästi savukettaan.

"Aron Franssila, alias Kungfutse, puhuu kiinan kieltä. Hän ja Forsblom olivat samassa hoitolassa. Forsblom on ollut Rudokin tuttava ja . . ."

Komissaarin leuka loksahti hämmästyksestä. Hän katsoi Karmaa silmiin ja pudisti sitten hitaasti päätään.

"Kunhan ette vain ampuisi yli maalin. Voisiko noilla kolmella olla mitään yhteyttä . . ?"

Karman kasvot olivat käyneet vakaviksi. Hän koputti etusormellaan otsaansa:

"Enteeni, nuo avaruuden salaperäiset sähkeet sanovat minulle, että tähän juttuun kätkeytyy paljon — ehkä enemmän kuin aavistammekaan. Forsblomin karkaaminen ja rou-

va Kontion murha voivat olla vain välirenkaita ketjussa."

"Ja mitä aiotte nyt tehdä?"

Karma murskasi savukkeensa tuhkakupin laitaan ja nousi ylös.

"Koetan etsiä käsiini salaperäisen tibetiläisen, käyn tapaamassa tuomari Törmää, pistäydyn kenties valtiollisen poliisin päämajassa ja etsin Forsblomia. Eikö siinä ole työtä tarpeeksi?"

Komissaari huokasi.

"Teistä on taas yhtäkkiä tullut työhullu, arkkitehti. Onnea vain . . ."

Karma viittasi hyvästiksi.

"Kuulemiin, komissaari. Tapaamme pian." Hän linkutti keppiinsä nojaten alas poliisilaitoksen kuluneita portaita.

— — —

Karma tapasi tuomari Törmän toimistossaan ja sai kuulla lähempiä yksityiskohtia edesmenneestä liikemies Forsblomista ja kuolinpesän tilasta. Törmä oli jo vuosikausia toiminut Forsblomin lakimiehenä. Forsblomilla oli aikoinaan ollut laajoja liikehommia, hän oli omistanut tehdaslaitoksia ja kiinteimistöjä Länsi-Suomessa. Pulavuosina olivat Forsblomin liikeasiat kuitenkin menestyneet huonosti ja hänen oli ollut pakko myydä suurimman osan kiinteimistöjään. Hänelle oli jäänyt vain jokunen maatila ja vanha kartano, jossa Forsblom sitten oli viettänyt elämänsä loppuvuodet. Lakimies kertoi edelleen, että Forsblom oli jo nuoruudestaan saakka kuluttanut paljon rahaa juopotteluun, mutta viime vuosina oli ukosta tullut suorastaan alkoholisti. Saadakseen käteistä rahaa hän oli hankkinut kiinnityksen toisensa jälkeen maatiloihinsa ja nyt Forsblomin kuoleman jälkeen tulisivat tilat myytäväksi pakkohuutokaupalla. Tästä huolimatta jäisi perillisille melko huomattava omaisuus, sillä yksistään ukon omistamat itämaiset kokoelmat olivat miljoonien arvoiset.

Kuullessaan itämaisista kokoelmista Karma rypisti otsaansa.

”Forsblom oli siis keräilijä?”

”Hänen itämaiset taide-esinekokoelmansa kuuluvat maan arvokkaimpiin”, lakimies selitti. ”Maailmansodan aikoina toimi Forsblom liikemiehenä kauko-idässä ja toi sieltä tullessaan suuren joukon erilaisia taide-esineitä, muunmuassa Buddhankuvakokoelman, jota British Museumin herrat ovat usean kerran yrittäneet ostaa. Forsblom kertoi minulle, että hän olisi saanut Buddhakokoelmastaan yli kolme miljoonaa markkaa. Käydessäni silloin tällöin Forsblomin luona, hän esitteli minulle kokoelmiaan ja saattoi puhua niistä tuntikausia. Kartanossa on kolme huonetta järjestetty museoksi ja niihin on kerätty kaikki Forsblomin itämailta tuomat esineet. Buddhan kuvat on sijoitettu erikoisesti niitä varten tehtyyn lasikaappiin. Pienin kuvista on noin korttelin korkuinen, suurimmat yli puoli metriä . . . Olen tässä juuri ryhtynyt toimenpiteisiin kokoelmien rahaksi muuttamiseksi. Sähkötin Lontooseen ja . . .”

”Mutta miten perinnön kanssa nyt käy? Rouva Kontio on kuollut ja veli harhailee peräänkuulutettuna murhamiehenä ties missä. Onko muita perillisiä?”

Tuomari Törmä siveli leukaansa eikä näyttänyt erikoisemmin halukkaalta puhumaan. Tuokion mietittyään hän kuitenkin sanoi:

”Teille tietenkin voin kertoa, koska tutkitte juttua . . . Taavetti Forsblomilla oli avioliitostaan vain mainitut poika ja tytär. Hänen puolisonsa kuoli lasten ollessa pieniä. Vaimon sisarista on elossa kaksi ja näillä kummallakin on lapsia. Forsblomilla oli vain yksi veli, mutta hän kuoli naimattomana. Olen kuitenkin saanut tietää, että Forsblomilla olisi ollut ennen avioliittoaan suhde emännöitsijänsä kanssa ja tästä suhteesta — niin ainakin minulle on kerrottu — olisi syntynyt lapsi. Emännöitsijä muutti kuitenkin kohta lapsen synnyttyä pois ja en ainakaan vielä ole onnistunut saamaan

selville, elävätkö hän ja lapsi. Jos lapsi siis on elossa ja Forsblom on tunnustanut hänet, on meillä pääperillisiä vielä kaksi."

Karman kasvot osoittivat vilkasta mielenkiintoa.

"Ja miten vanha tämä lapsi nykyisin olisi?"

Lakimies mietti tuokion.

"Forsblom meni naimisiin muistaakseni v. 1902. Emännöitsijä oli hävinnyt paikkakunnalta noin kolmisen vuotta aikaisemmin. Lapsi voisi olla siis jo lähes neljänkymmenen ikäinen."

"Ja kuinka vanha Forsblom oli kuollessaan?"

"Kuusikymmentäkuusi vuotta."

"Hän oli siis Kiinassa avioliittonsa jälkeen?"

"Ensimmäisen kerran Forsblom matkusti kauko-itään kohta vaimonsa kuoleman jälkeen. Vähää ennen maailmansodan syttymistä hän oli Suomessa, mutta palasi taas itään, viipyen siellä puolikymmentä vuotta. Poika, Kalle, oli jo ennen sitä lähtenyt maailmalle ja tytär meni muutamia vuosia myöhemmin avioliittoon johtaja Kontion kanssa."

"Isän ja pojan suhteet olivat kai viime aikoina kylmät?"

Lakimies sytytteli sikariaan.

"Taavetti Forsblom ei ollut kuullut pojastaan mitään sen jälkeen, kun poika lähti merille ja vasta pari vuotta sitten sain minäkin tietää, millainen mies Kalle Forsblomista oli tullut. En kertonut kuitenkaan tiedoistani isälle. Vasta nyt, kuolemantapauksen jälkeen, aloin ottaa selvää perillisistä ja sain kuulla, että Kalle Forsblom oli poliisien hallussa . . . Juttu on näin lakimiehenkin kannalta monimutkainen ja vaikeasti hoidettava. Minun pitäisi valvoa perillisten etuja. Yksi heistä on murhattu, toinen karkuteillä murhan takia ja kolmannesta en tiedä oikeastaan mitään."

Karma nyökkäsi.

"Näyttää siltä, että meillä molemmilla on melko sotkuinen vyyhti selvitettävänä. Koska muuten aioitte käydä kartanossa?"

"Perunkirjoitus pidetään huomenna. Minun pitänee lähteä jo aamujunalla. Helsingistä on sinne junalla parin tunnin matka ja sitten vielä parisen kilometriä käveltävää. Tuletteko mukaan Pajulammelle?"

Karma sytytti hitaasti savukkeen.

"Minua kiinnostaa nähdä Kalle Forsblomin syntymäkoti — ja ennenkaikkea siellä olevat kokoelmat. Ellei teillä ole mitään sitä vastaan, niin tulen."

"Juna lähtee kello 9,25 aamulla. Tapaammeko asemalla?"

Karma nousi.

"Sopii mainiosti. Kuulemiin ja näkemiin, tuomari."

VI LUKU.

Pajulammen kartano sijaitsi pienen sisäjärven rannalla vanhojen koivujen ympäröimässä saarekkeessa. Se oli vanha, 1700-luvulta peräisin oleva ratsutilan rakennus, ränsistynyt ja hoidon puutteessa rappeutunut. Punaiseksi maalatut hirsiseinät olivat muuttuneet ikävän harmaiksi, matalaharjaisella katolla versoivat vihreät sammalläikät ja pieniruutuiset, uutimettomat ikkunat antoivat talolle melkein synkän ulkonäön. Puisto, samoinkuin pihakin oli villiytynyt hoidon puutteessa. Ennen hiekoitetuista käytävistä oli jäljellä vain epämääräisiä uria. Pihan vastakkaisella puolella olevat ulkorakennukset näyttivät vielä ränsistyneemmiltä kuin päärakennus, hoivaava käsi ei ollut puuttunut mihinkään vuosikausiin.

Laiha, harmaatukkainen ja askeettisen näköinen nainen otti vieraat melkein epäystävällisesti vastaan. Hän ei näyttänyt kiinnittävän paljonkaan huomiota tuomari Törmään, joka esitteli itsensä kuolinpesän selvitysmieheksi ja Karmaan hän katsoi kuin olisi tämä ollut verokarhu.

Perunkirjoituksen avustajat eivät vielä olleet saapuneet ja emännöitsijä jätti vieraat suureen, kolkkotuntuiseen saliin, jonka ilmapiirin tekivät ahtaaksi viime vuosisadalta peräisin olevat, räikeänkoristeelliset pehmystetyt huonekalut ja ovien haalistuneet gobeliiniverhot. Tuomari ja Karma upottautuivat sohvaan, jonka jouset vongahtivat ilkeästi. Karma alkoi aikansa kuluksi katsella pöydällä ollutta valokuva-albumia. Siinä oli vanhoja perhekuvia, Taavetti Forsblomista, hänen vaimostaan, lapsistaan ja perhetuttavista. Muuan suurikokoinen valokuva esitti Forsblomia istumassa buddha-

laisen papin rinnalla jossakin kiinalaisen temppelin portailla. Kuvan alareunaan oli haalistuneella musteella kirjoitettu: *Kueijang 1915.* Forsblomilla oli yllään pitkäliepeinen takki ja päässään kiinalainen päähine. Upeine viiksineen ja leukapartoineen hän näytti komealta ilmestykseltä pienen ja kuivettuneen Buddhan papin rinnalla.

”Kertoiko Forsblom teille koskaan, millaisia liikepuuhia hänellä oli idässä?” Karma kysyi, selaillen albumia.

”Hän lienee ostellut nahkoja ja turkiksia Venäjän armeijan laskuun — ainakin Forsblom kehui tehneensä hyviä kauppoja nahka-alalla. Mutta sikäli kun minä Forsblomia tuntisin, oli hän mies, joka teki mitä kauppoja tahansa, kunhan ne vain osoittautuivat kannattaviksi. Ja rahaa hän idässä ollessaan ansaitsi paljon. Ensimmäiseltä matkalta palattuaan hän lunasti Pajulammen kartanon omakseen. Siihen saakka se oli ollut hänellä vain vuokralla”, tuomari selitti.

”Tunsitteko Forsblomin vaimon?”

Törmä pudisti päätään.

”Hän oli kuollut jo ennenkuin tutustuin Forsblomiin. Kaunis nainen hän näyttää olleen. Tuolla seinällä on muuten hänen suurennettu valokuvansa.”

Karma katsoi osoitettuun suuntaan ja näki noin kolmekymmenvuotiasta naista esittävän kuvan. Naisella oli hienot piirteet, tuuhea tukka ja haaveksivat silmät. Karma totesi, että suurennus oli otettu samasta kuvasta, joka oli albumin alussa Forsblomin kuvan rinnalla.

Albumin loppupuoli sisälsi melkein yksinomaan ulkomailla otettuja kuvia. Siinä oli venäläisiä sotaherroja, kaukasialaisia kasakoita, kiinalaisia virkamiehiä ja joitakin pohjoismaalaisiltakin näyttäviä tyyppejä. Muuan kiinalaista virkamiestä esittävä kuva jäi erikoisesti Karman mieleen. Miehellä oli munanmuotoinen, sileäksikulittu pää ja hänen korvanlehtensä olivat luonnottomalla tavalla ulkonevat. Kuvan alla ei ollut mitään nimikirjoitusta, ainoastaan valokuvaajan

leima: *Max Wulff, Kueijang.* Karma laski albumin pöydälle ja sytytti savukkeen.

"Voimme kai odotellessamme vilkaista Forsblomin kokoelmia", hän sanoi.

Tuomari katsoi kelloaan.

"Miksikä ei. Amanda ei kylläkään pidä siitä, että vieraat tunkeutuvat hänen herransa museoon, mutta mitäpä me Amandasta. Olemmehan täällä virka-asialla. Mennään vain."

"Tuo vanha humalasalko on emännöitsijä . . .?"

Tuomari naurahti.

"Amanda Rök on hallinnut tätä taloa jo niin kauan kuin muistan. Vaikka Forsblom oli pahapäinen mies — varsinkin ryypyksissä ollessaan —, taipui hän Amandan edessä kuin vaha. Muistan kerrankin, siitä on jo useita vuosia, kun olin tullut Forsblomia tapaamaan ja istuimme tuolla peräkamarissa, kun Amanda lennähti sinne yhtäkkiä pahalla päällä kuin itse paholainen, mokotti Forsblomille aikansa jostakin maksamatta jääneestä laskusta ja kun isäntä uskalsi sanoa vastaan, läimäytti Amanda Forsblomia minun nähteni korvalle — antoi oikein läiskähtävän tillikan ja silloin Forsblom katsoi parhaaksi vaieta. Niin, sellainen täti Amanda on."

He kulkivat vanhanaikaisesti kalustetun makuuhuoneen läpi ja tulivat pienen välikön kautta ensimmäiseen museohuoneeseen. Karma pysähtyi hämmästyneenä ovelle. Tällaisia kokoelmia ei hän todellakaan ollut luullut löytävänsä tästä vanhasta, rännistyneestä talosta.

British Museumin itämaisen osaston pienet salit tulivat vaistomaisesti Karman mieleen. Pienistä ikkunaruuduista kuultava valo lankesi pehmeänä seinille levitetyille, itämaisille puvuille, sotavarusteille, miekoille, keihäille ja monenmoisille muille esineille. Lasivitriineissä kiilsivät messinkilautaset, taidokkaasti taotut kannut, kupit ja kipot. Koristeellisia porsliiniesineitä, maljakkoja ja uhrimaljoja Ming ja Sung dynastian ajoilta, silkkisiä kudoksia, mattoja, verhoja,

pieniä koruesineitä ja temppeleihin kuuluneita tauluja näkyi kaikkialla. Kokoelma käsitti monia satoja eri numeroita, kaikki järjesteltyinä huolellisesti ja varustettuina pienillä nimilapuilla.

Karma seurasi äänettömänä oppaansa perässä. Toinen, hiukan pienempi huone oli kalustettu samanlaatuisilla esineillä ja kolmas, kaikista pienin huone, oli museon pyhättö, arvokkaiden Buddhankuvien säilytyspaikka. Siellä riippui vain muutamia silkkikudonnaisia seinillä ja joitakin suuria maljakoita seinänurkissa. Peräseinällä oli tukeva, mustapuinen kaappi, jonka lasiovien takaa näkyi joukko erisuuruisia jumalankuvia. Siinä oli mustasta puusta veistettyjä, oli metallista valettuja ja posliinisia. Siinä istuivat nuo aikoinaan ehkä kiinalaisiin temppeleihin valmistetut kuvapatsaat mykkää hymyään hymyillen suomalaisen kartanon ummehtuneen huoneen lasikaapissa. Ne olivat vain elottomia kuvia — itseasiassa eivät millään tavalla erikoisen näköisiä, ja kuitenkin laskettiin niiden arvo miljoonissa.

”Tässä sitten ovat Forsblomin aarteet”, tuomari sanoi, pyyhkäisten sormellaan tomua kaapin päältä.

Karma nyökkäsi.

”Kaunis kokoelma, mutta tuskinpa sentään maksaisin siitä miljoonia, vaikka minulla olisikin joutilasta rahaa.”

Törmä naurahti.

”En minäkään, mutta ne ovat joka tapauksessa rahanarvoisia — ja Forsblom oli niihin kiintynyt. Luulen melkein, että hän olisi ollut mieluummin valmis näkemään nälkää kuin luopumaan jumalankuvistaan.”

Viereisestä huoneesta kuului askeleita ja Amandan kalsea ääni ilmoitti ovelta:

”Siellä on kaksi herraa, jotka kysyvät tuomaria . . . Ne ovat kai niitä perunkirjoitusmiehiä.”

”Sanokaa, että tulen heti.” Karmaan kääntyen Törmä lisäsi: ”Saatte kuluttaa päivänne kuten parhaiksi näette.

Luulen, ettei tämän vanhan roskan arvioiminen ole teistä erikoisemman mielenkiintoista seurattavaa . . .”

— — —

Karma oli tottunut käsittelemään erilaisia ihmisiä ja niinpä hän onnistuikin verrattain helposti murtamaan Amanda Rökin jäisen kuoren. Muutamien hyvinvalittujen suostuttelujen jälkeen nainen kävi melkein puheliaaksi ja Karma sai udelluksi häneltä haluamansa tiedot.

Hän sai kuulla, että Taavetti Forsblom oli ollut auttamaton juoppo jo vuosikausia ja ettei hän viime aikoina ollut kyennyt enää lainkaan hoitelemaan liikeasioitaan. Hankkimalla kiinnityksiä ja myymällä maaseudulla olevia pikkukiinteistöjään, hän oli kuitenkin onnistunut hankkimaan tarpeeksi rahaa tuhlailevaiseen elämäänsä. Lapsiensa kanssa hän ei ollut ollut pitkiin aikoihin minkäänlaisessa kosketuksessa. Sen jälkeen kun tytär erosi miehestään ja joutui mielisairaalaan, isä oli hylännyt hänet kokonaan. Kertaakaan hän ei ollut käynyt katsomassa tytärtään eikä liioin saanut hänestä mitään tietoja. Poika — Kalle oli käynyt kartanossa viimeksi kymmenkunta vuotta sitten meriltä palattuaan. Isän ja pojan välit olivat auttamattomasti rikki eikä Taavetti Forsblom ollut myöhemmin edes vaivautunut ottamaan minkäänlaista selkoa pojastaan. Kulkupuheiden perusteella emännöitsijä oli silloin tällöin saanut tietoja Kallen edesottamuksista, mutta hän ei ollut maininnut niistä sanallakaan isännälleen. Amanda neidin arvelun mukaan Taavetti Forsblom oli kyllä ollut tietoinen poikansa rikoksista — olihan Kallen nimi useammankin kerran mainittu sanomalehtiuutisten joukossa.

Käydessään viimeksi Helsingissä emännöitsijä oli eräältä tuttavaltaan saanut tietää Kallen osoitteen ja kun Taavetti Forsblom sitten äkkiä kuoli, Amanda oli katsonut velvollisuudekseen ilmoittaa isän kuolemasta pojalle. Tämän kirjeen etsivät sitten olivat löytäneet ja toimittaneet kuolemansanoman pidätetylle.

"Ja mihin tautiin Forsblom kuoli?" Karma kysyi.

"Mihinkäs juoppo kuolee —. Sydän lakkasi ykskaks sykkimästä ja siinä se sitten oli. Löysin miehen kylmänä ja jäykkänä aamulla vuoteestaan. Soitin heti tohtorille, mutta minkäpäs tohtorikaan kuolemalle voi. Sellainen se oli Taavetti Forsblomin loppu."

"Sanoiko tohtori, että kuolema oli aiheutunut sydänhalvauksesta?"

"Niin hän juuri sanoi", emännöitsijä täydensi. "Ei Forsblom ollut liioin koko elämänsä aikana sairastellut ja sellaiselle miehelle tuleekin tavallisesti äkkiloppu. Arvaahan sen, kun sydän oikein rasvoittuu ja suonet kalkkiutuvat viinan juonnista."

"Käyttikö Forsblom joitakin lääkkeitä?"

"Viina kai hänen pääasiallinen lääkkeensä oli — vaikka kyllä hänellä joitakin tippoja oli sydämen vahvistukseksi. Kun tyhjensin makuuhuoneen, niin heitin kaikki — niin viina- kuin lääkeputelitkin roskatunkiolle. Mitäpä niillä enää kuolleen lääkkeillä . . ."

"Oliko Forsblom juovuksissa edellisenä iltana?" Karma jatkoi.

"Puoleen yöhön saakka taisivat juoda — siellä oli työhuoneessa joku vieras myös mukana. Kuulin vieraan poistuvan siinä puolenyön maissa ja menin katsomaan isäntää, mutta hän oli mennyt jo makuuhuoneeseensa. Työhuone oli täynnä tupakansavua ja pöydällä oli tyhjiä pulloja.

"Kuka vieras Forsblomin luona mahtoi olla?"

"Sitä minä en vain tiedä. Olihan isännällä kaikenlaisia tuttavia, helsinkiläisherroja ja muita. Kyllähän juopolla aina kavereita riittää", emännöitsijä julisti.

"Oliko vieras ehkä paikkakuntalaisia?"

"Tokkopa lienee ollut —", Amanda Rökin ääni muuttui yhtäkkiä kylmäsointuiseksi ja hänen pienet silmänsä tuijottivat epäluuloisesti Karmaan. "Jos herra luulee, että Forsblomin kuolemassa oli jotakin hämäräperäistä, niin väärässä

olette. Sängyssään ja luonnollisella tavalla mies kuoli — kuoli kuten vanhat juopot kuolevat.”

Karma poltteli tuokion mietteissään ja vältteli emännöitsijän katsetta. Hänen mieleensä oli syöpynyt muuan epäluulo ja se lisääntyi hetki hetkeltä. ”Ja epäileekö herra, että minä olisin Fosblomin tappanut?” emännöitsijä yhtäkkiä sähähti, koukistaen luisevia sormiaan kuin aikoen hyökätä vieraan kimppuun.

Karma katsoi parhaaksi estää uhkaavat hermostumisen purkaukset ja pakotti kasvoilleen myhäilyn:

”En minä sellaista edes ajatellutkaan, neiti hyvä. Tietenkin oli sydänhalvaus Forsblomin kuoleman syynä, mutta olisi mielenkiintoista tietää, aiheutuiko se juuri liiallisesta alkoholin käytöstä. Ehkäpä Forsblom tunsi itsensä sairaaksi jo aikaisemmin, vaikkei sitä tahtonut ilmaista . . .”

Karman selittely rauhoitti hiukan neiti Rökiä. Hänen kasvoillaan läikkyivät yhä punaiset täplät, mutta ääni oli äskeistä rauhallisempi. ”En minä surunauhaa aio Forsblomin takia kantaa”, hän sanoi. ”Kun on kolmattakymmentä vuotta sellaista isäntää palvellut, niin huokaa helpotuksesta eroon päästessään.”

Karmalla olisi ollut vielä yhtä ja toista kysyttävää, mutta hän päätti säästää keskustelun soveliaampaan aikaan. Jättäen emännöitsijän rauhoittumaan Karma siirtyi saliin, missä perunkirjoitusmiehet paraillaan suorittivat Forsblomin jäämistön arviointia.

VII LUKU.

Kello näytti jo kymmentä illalla, kun perunkirjoittajat lopultakin saivat työnsä valmiiksi. Karma ja tuomari Törmä totesivat surukseen, etteivät he enää sinä iltana ennättäisi kaupunkiin. Viimeinen juna oli lähtenyt Pajulammen asemalta jo puolisen tuntia sitten. Autobussiasemalle taas oli useiden kilmetrien matka ja se ei tuntunut vähääkään miellyttävältä pimeässä yössä ja tihkusateessa. Ei ollut siis muuta keinoa kuin jäädä kartanoon aamuun saakka. Emännöitsijä valmisti heille vuoteet pieneen vieraskamariin, joka oli talon pohjoispäässä suoraan museohuoneiden takana.

Tuomari Törmä, joka koko päivän oli häärinyt rasittavien perunkirjojen ääressä, nukahti kohta kuin tukki. Karman silmistä uni sensijaan pysyi poissa. Hän ei ollut vuosikausiin nukkunut ratisevalla olkipatjalla ja sitäpaitsi vaivasi häntä tunne, että vuoteessa voisi olla "punatakkeja", jotka varttoivat vain hänen nukahtamistaan, kömpiäkseen sitten piiloistaan verenhimoiselle saalistusmatkalleen. Hänen mieleensä tuli väkevä mokkakahvi ja iltapasianssi, jonka pelaamista hän kotoisissa oloissaan ei milloinkaan laiminlyönyt. Tihkusade rapisi hiljalleen kattoon ja toisesta sängystä kuului tuomari Törmän kuorsaus; joskus se oli hiljaista kuin kehräävän kissan hyrinä, paisui sitten taas äkkiä, kohisten kuin valtameren laineet kivikkorantaan.

Karma yritti keskittää ajatuksiaan juttuun, jonka takia hän oli kartanoon tullut, mutta tapahtumain yksityiskohdat kieppuivat itsepäisesti erillisinä eikä hän kyennyt muodostamaan niistä minkäänlaista hyväksyttävää kokonaisuutta. Taavetti Forsblomin kuolemantapaus oli alkanut vaivata

häntä piinallisen itsepäisesti. Hänellä ei ollut vähäisintäkään tukea olettamuksilleen, että kuolema voisi olla epätavallinen, mutta siitä huolimatta palasivat ajatukset yhä Forsblomin kuolemaan. Oliko se luonnollinen vai kätkeytyikö siihenkin mahdollisesti rikos —?

Lopulta Karma kuitenkin nukahti. Hän ei tiennyt, miten kauan hän oli nukkunut, kun hän yhtäkkiä heräsi omituisen, painostavan tunteen pakottamana. Kesti muutaman sekunnin ennenkuin tilanne hänelle selveni ja hän muisti olevansa ei kotonaan — vaan Pajulammen kartanon vierashuoneessa.

Sateen heikko rapina kuului yhä ulkoa. Seinän takana raksutteli kaappikello yksitoikkoisesti. Karma kohottautui puolittain ylös ja näki pöydällä olevan rannekellon fosforinumeroiden hohtavan pimeässä. Kello näytti puolta kahta.

Talossa vallitsi hiljaisuus. Karma hapuili savukepakettinsa yöpöydältä ja raapaisi tulta. Tulitikun heikossa valossa hän näki huonetoverinsa nukkuvan kaikessa rauhassa. Vedettyään muutamia henkisauhuja, hän äkkiä heristi kuuloaan.

Mitä se oli? Viereisestä huoneesta kuului hiljaista liikettä. Karman hermot jännittyivät äkkiä. Hän kohottautui varovasti istualleen ja kuunteli. Seinän takana liikkui joku. Kuului selvästi rapinaa ikäänkuin metalliesineellä olisi raaputettu toista metallia.

Karma hapuili tohveleita sängyn reunan alta, mutta muisti samalla, ettei hän ollut kotonaan. Muutaman sekunnin työskentelivät hänen aivonsa kiivaasti. Sitten nousi hän varovasti seisoalleen, löysi tuolin selustalta takkinsa ja veti sen ylleen. Karma ei sillä hetkellä muistanut, ettei hänellä ollut minkäänlaista asetta — ei edes sähkölamppua. Olisi tietenkin ollut järkevintä herättää tuomari ja neuvotella hänen kanssaan. Mutta äkillinen kiihkeä uteliaisuus hallitsi sillä hetkellä Karman toimintaa. Hän hiipi varovasti lattian yli, hapuili hetkisen seinää pitkin ja löysi oven kahvan. Samalla, kun hänen kätensä kosketti sitä, kuului viereisestä huoneesta narahdus ikäänkuin joku ovi olisi kääntynyt sara-

noillaan. Karma painoi lukonkahvasta ja ovi raottui hiukan. Heikko valojuova tunkeutui raosta — se oli kuitenkin siksi kapea, ettei Karma kyennyt näkemään, mitä huoneessa tapahtui. Hän työnsi ovea varovasti enemmän auki, mutta saranat narahtivat ilkeästi. Samalla sammui valo. Tuskin sekunnin murto-osan oli Karman katse ehtinyt kohdistua huoneeseen ja hän oli ollut näkevinään varjomaisen olennon Buddhankuvia sisältävän lasikaapin luona.

Muistamatta avutonta asemaansa, Karma astui rohkeasti pimeyteen. Hänen terävä äänensä leikkasi hiljaisuutta:

”Kuka siellä?”

Kuului hiipiviä askeleita. Joku läheni ikkunan puolelta. Karman käsi painui pyjaman taskuun. Samalla hän kirosi itsekseen, muistettuaan tilanteen ja hänen kätensä puristuivat nyrkkeihin, valmiina ottamaan vastaan mahdollisesti uhkaavan vaaran.

Mutta yllätys tuli nopeammin kuin Karma oli osannut odottaa. Hän tajusi jonkun olevan vierellään ja melkein siinä silmänräpäyksessä sattui huumaava isku häntä takaraivoon. Säteileviä tähtiä alkoi hyppiä pimeässä huoneessa ja Karma tunsi, kuinka hän hitaasti, äärimmäisestä vastustuksestaan huolimatta vajosi johonkin syvään — pohjattomalta tuntuvaan kuiluun . . .

— — —

Karma heräsi siihen, että tuomari Törmä hautoi hänen päätään kostutetulla pyyheliinalla. Pöydällä paloi sinivarjostiminen lamppu. Mustapuinen lasikaappi Buddhankuvineen selvensi melko nopeasti Karman lamaantuneen tajunnan.

”Kuka teitä löi?” hän kuuli tuomarin sanat ja yritti kohottautua pystyyn, mutta tunsi voimansa riittämättömiksi.

Täydellinen tajunta palasi kuitenkin muutaman sekunnin kuluttua.

”Mitä kello on ? Kauanko olen lojunut täällä?”

”Suunnilleen puoli neljä”, Törmä vastasi, — ”kauanko olette ollut täällä, siitä minulla ei ole aavistustakaan”.

”Puoli neljä”, Karma kertasi. ”Siis kaksi tuntia . . . Kirottua.” Samalla hänen katseensa osui raollaan olevaan kaapin oveen.

”Varkaita . . . Täältä on varastettu jotakin . . . Buddhankuvia.” Vaikka hänen päätään yhä huimasi, hän kohottautui jaloilleen ja meni huojuen kaapin luo. Keskimmäisellä hyllyllä näkyi tyhjä sija. Eräs Buddhankuva oli poissa.

”Mutta kuka perhana”, Törmä kirosi. ”Näittekö te varkaan — ja kuka teitä löi?”

Karma tuijotti otsa rypyssä kaappiin.

”Jospa olisin nähnytkin, selviäisi asia paljon mutkattomammin. Mitä taas toiseen kysymykseenne tulee, on minulla syytä olettaa, että varas minua juuri kumautti hiekkapussilla. Tuhannenturkasta . . .”

”Löi hiekkapussilla?” Törmä ihmetteli.

”En tunne ainakaan pääkuoressani reikiä enkä edes pahempia kuhmuja. Koko vasen puoli kallostani on kuitenkin kuin lyijystä. Lyöjän on siis täytynyt käyttää hiekkapussia.” Karma suoristautui äkkiä ja linkutti ikkunan luo. ”Nyt meidän on pistettävä töpinäksi. Hankkikaa lisää valoa.”

”Mutta ehkä olisi parasta ilmoittaa asiasta poliiseille. Puhelin on tuolla eteishallissa.”

”Poliiseista ei meillä ole vähääkään apua. Noutakaahan enemmän valoa.” Samalla Karma kumartui tutkimaan ikkunaa.

Toinen ikkunanpuolikas oli raollaan. Haat oli avattu ulkoapäin, työntämällä joku ohut rautaesine ikkunanpuolikkaiden väliin. Keltaisenharmaalla ikkunalaudalla näkyi epämääräinen kuraläiskä, joka todennäköisesti oli jäänyt ikkunasta tunkeutujan liejuisesta kengästä. Karma avasi ulommaisenkin ikkunan ja kurkisti pihalle. Kalpea aamunsarastus kuulsi idästä. Tihkusade jatkui yhä. Ruohopeite ulottui aivan talon kivijalkaan saakka. Sade oli pehmittänyt ne vähäisetkin jäljet, jotka yöllinen kulkija mahdollisesti oli nurmikolle jättänyt. Kirousten mutina pääsi Karman huulilta.

Tuomari saapui tuoden toisen lampun. Huone tuli valoisammaksi ja Karma tarkasteli lattiaa. Kuluneelle karvalankamatolle ei ollut jäänyt minkäänlaisia jälkiä, vain kaapin edessä oli matto hiukan kosteaa, mikä johtui yöllisen vieraan märistä kengistä. Kaapin lukko oli perin yksinkertainen ja se oli ollut helppo avata tiirikalla. Jos varas oli ollut hiukankin huolellinen, ei hänen ollut tarvinnut jättää lainkaan sormenjälkiään kaapin oveen tai hyllyihin. Vedettyään tiirikkakoukulla oven auki hän oli voinut siepata haluamansa kuvan ja pistää sen taskuunsa.

Tuomari Törmä pudisteli päätään.

"Tämäpä vasta kummallista. Kenen päähän on pälkähtänyt tulla varastelemaan täältä noita puu-ukkoja — tai ehkäpä on viety jotakin muutakin?"

Karma istahti natisevaan nojatuoliin.

"Olen melko varma, ettei täältä ole kadonnut mitään muuta kuin yksi Buddhankuva. Oliko joku kuvista erikoisen arvokas?"

"Siitä minulla ei ole aavistustakaan. Arvioimme eilen talon muut tavarat, mutta näitä kokoelmia arvioidessa päätimme käyttää ammattimiehen apua. Minulla on muuan tuttava taidekauppias Helsingissä ja ajattelin pyytää häntä arvioimaan kokoelmat."

"Mutta Forsblom olisi saanut Buddhankuvistaan miljoonia."

"Olisi varmasti. Piru vieköön — tietysti varas vei kaikista arvokkaimman. Kunpa edes tietäisin kadonneen kuvan tuntomerkit. Nuo kirotut murjaanit ovat kaikki niin samannäköisiä."

Karma hankasi mietteissään otsaansa.

"Ellen väärin muista, oli tuossa hyllyllä keskimmäisenä noin parinkymmenen sentin korkuinen, mustapuinen kuva — se oli kai n.s. yhdeksänkätinen Buddha."

Tuomari Törmä kaiveli savukelaatikkoaan ja näytti hermostuneelta.

"Minä vain en osaa sanoa. Perhana vieköön. Meidän täytyy ilmoittaa varkaudesta viranomaisille . . ."

"Minä karttaisin turhaa melua asian takia — mutta sehän tietenkin on teidän määrättävissänne. Olen tutkimassa Forsblomin juttua ja yritän myös parhaani mukaan ottaa selvää tästä varkaudesta. Minulla on siihen henkilökohtaista syytäkin —", Karma painoi tulehtunutta takaraivoaan ja näytti pahantuuliselta.

"Olette siis sitä mieltä, että vaikenisimme asiasta . . . ?"

"Se on mielipiteeni."

Tuomari sytytteli hitaasti savukettaan.

"Olkoon menneeksi sitten — ja kyllä kai te olette parempi mies tällaisia juttuja penkomaan kuin Pajulammen poliisit."

Karma nousi ylös.

"Ja nyt voimme lähteä. Lukitsemme huoneen. Tänne ei saa tulla ketään syrjäisiä ennenkuin olen tarkastanut paikat päivänvalossa . . . Kunpa vain uskaltaisimme mennä herättämään Amandan. Kupponen kuumaa olisi juuri nyt paikallaan."

Törmä nyökkäsi.

"Taitaa olla sittenkin parasta, että annamme Amandaneidin nukkua. Hän ei ole tottunut siihen, että vieraat herättelevät hänet kello neljältä aamulla."

Karma sulki huolellisesti ikkunan. Herrat siirtyivät välikköön. Ovi väännettiin lukkoon ja hetkistä hyöhemmin huonetoverukset istuivat kumpikin sänkynsä laidalla, poltellen äänettöminä.

"Piru periköön Buddhankuvat ja varkaat", tuomari katkaisi hiljaisuuden. "Tässä Forsblomin jutussa taitaa sittenkin olla jotakin kieroa."

"Enemmän kuin ehkä luulettekaan", Karma vastasi. "Mutta yritetäänpä ottaa pienet nokkaunet. Kai Amanda herättää meidät aamulla."

"Mutta entä varas. Jos hän pääsee karkuun?"

Karma rusenti savukkeensa tuhkakupin laitaan.

"Tällä kertaa hän joka tapauksessa on päässyt karkuun. Ellei hän ole jäänyt kahdeksi tunniksi seisoskelemaan ulos tihkusateeseen", hän mutisi sitoen märän pyyheliinan päänsä ympärille ja heittäytyen vuoteelle.

VIII LUKU.

Kun Karma iltapäivällä saapui poliisilaitokselle, hän tapasi komissaari Hallan työpöytänsä ääressä. Komissaarin synkkä muoto juorusi huonoista uutisista, mutta nähdessään sideharson Karman pään ympärillä, hänen kasvoilleen levisi hiukan vahingoniloinen myhäily.

”Ystävämme arkkitehti on tainnut olla ampiaispesässä. Tuo kääre tekee teidät perin huvittavan näköiseksi.”

Karma istahti kursailematta pöydän ääreen. Komissaarin tervehdys puristi tiukat rypyt hänen silmäkulmiinsa.

”Toivoisinpa melkein, että teitäkin olisi kumautettu hiekkapussilla päähän”, hän sanoi pahanilkisesti. ”Vastapelurinne ovat pidelleet teitä tähän asti aivan liian hellävaroen.”

Komissaari kaivoi pöytälaatikostaan pari sikaria ja ojensi niistä toisen Karmalle.

”Ottakaa vastaan surunvalitteluni. Tämä on hyvä Colorado — kaikista mustinta lajia ... Niin, ja kertokaa sitten, missä te oikeastaan olette ollut tappelemassa.”

Karman pahantuulisuus häipyi yhtä pian kuin se oli ilmestynytkin. Vedeltyään muutamia sikarinsauhuja hän kertoi yksityiskohtaisesti edellisen yön tapahtumista. Komissaari oli vilpittömästi kiinnostunut.

”Vai varkaus. Tuhannenturkasta. Forsblomin sormet ovat tietenkin pelissä.”

Karma nyökkäsi hajamielisen näköisenä.

”Todennäköisesti oli varas Kalle Forsblom, mutta miksi helkkarissa hän otti vain yhden Buddhankuvan?”

”Tietenkin se oli arvokkain — tai sitten tuli Forsblomille kiire. Te sekoititte hänen korttinsa. Hiekkapussijuttu sopii

hyvin Forsblomiin. Ellen väärin muista, hän osallistui kerran ryöstönluontoiseen pahoinpitelyyn, jossa aseena käytettiin hiekkapussia — vai oliko se ehkä mönjäsäkki. Etsivä Laine muistaa sen jutun hyvin ja jos . . ."

"Paljon tärkeämpää olisi saada selville, missä Forsblom nykyisin oleskelee. Ovatko miehenne saaneet hänestä mitään tietoa?"

Komissaari näytti pahantuuliselta.

"Sepä tässä pahinta onkin. Forsblom on kuin maan alle kadonnut. Sen jälkeen, kun hän hyppäsi linja-autosta, ei miehestä ole kuulunut mitään... Mutta olin vallan unohtaa: tohtori Tuura soitteli tänne eilen illalla ja kyseli teitä. Hänellä olisi ollut teille jotakin tärkeää ilmoitettavaa."

"Niinkö", Karma sanoi välinpitämättömästi. "Mistä tohtori arvasi etsiä minua poliisilaitokselta?"

"Hän oli ensiksi soittanut asuntoonne ja emännöitsijänne oli ilmoittanut, ettette ole kotona. Kello oli kai siinä kuuden paikkeilla, kun tohtori tiedusteli teitä täältä."

"Ilmoittiko hän lähemmin asiaansa?"

"Ei. Hän mainitsi vain, että oli ilmennyt eräitä seikkoja, jotka mahdollisesti kiinnostaisivat teitä. Kaipa Tuura soittelee uudelleen", komissaari arveli.

"Tunnetteko ketään Forsblomin kavereita?" Karma kysyi äkkiä.

"Laine voi antaa niistä tarkempia tietoja. Tiedän kyllä ainakin erään naisen, jonka kanssa Forsblom seurusteli paljon viime aikoina. Kysymyksessä on Laina Riippa, ompelijatar. Asuu Punavuorenkatu 68:ssa, ellen väärin muista."

Karma kirjoitti nimen ja osoitteen muistikirjaansa.

"Forsblomin henkilökortin erikoistiedoissa mainittiin muistaakseni, että Forsblom on elänyt naisten kustannuksella. Onko tämä nainen hänen uhrejaan?"

Komissaari naurahti.

"Tyttö sanoo olevansa Forsblomin morsian. Kutsuimme hänet kerran tänne, kun tahdoimme saada selvää Forsblomin

edesottamuksista. Neiti Riippa vaikuttaa naiselta, jolla on jonkin verran rahoja, käy hyvin silmiinpistävästi puettuna ja yrittää esittää suuren maailman naista. Laine on tietenkin käynyt kovistelemassa naista Forsblomin paon johdosta, joten te tuskin siltä taholta mitään hyödytte."

"Oliko Frosblomilla paljon rahaa pidätettäessä?"

"Yli kymmenen tuhatta", komissaari ilmoitti, — "ja Fei Rudokilta ne ovat peräisin, siitä olen varma".

"Rahat tietenkin takavarikoitiin?"

"Menettelimme kuten tavallisesti: Pidätetyt saavat poliisin suojissa ollessaan ostaa rahoillaan kahvia, tupakkaa ynnä muuta. Rahat ovat meidän hallussamme ja me maksamme tilaukset. Kun Forsblom siirrettiin Mäntykumpuun, toimitettiin rahat sairaalan taloudenhoitajalle. Myös Mäntykummussa ollessaan sai Forsblom käyttää määräysten mukaisesti rahojaan."

"Paetessaan hänellä siis ei ollut rahoja?"

"Ei olisi pitänyt olla, ellei Forsblom ollut saanut rahoja salateitse. Ei karkulainen rahoitta kuitenkaan olisi voinut pitkälle potkia, ja siksi arvelimmekin, että hänen on täytynyt saada rahaa jostakin — mahdollisesti morsiameltaan."

Karma nousi ylös. Samassa soi puhelin. Komissaari tarttui kuulotorveen, mutta ojensi sen sitten Karmalle:

"Kysytään teitä. Siellä on tohtori Tuura."

Tohtorin pehmeä ääni puhui langan toisessa päässä:

"Olen yrittänyt tavoittaa teitä jo eilisillasta lähtien. Voisitteko pistäytyä täällä Mäntykummussa. On tapahtunut eräitä mielestäni merkillisiä asioita . . ."

"Kertokaa lähemmin."

"Kungfutse on ollut viime yönä karkuteillä . . ."

"Aron Franssilako? Missä?"

"Mies palasi neljän aikaan aamulla ikkunan kautta", tohtori jatkoi. "Olen antanut määräyksen, että Franssila on suljettava koppiin."

Karma vaihtoi vielä muutaman sanan tohtorin kanssa ja laski sitten kuulotorven paikoilleen.

"Taidanpa tehdä matkan Mäntykumpuun", hän virkkoi komissaarin puoleen kääntyen. "Tästä jutusta taitaa muodostua kiinalainen mysteeri..."

Hän kertoi Hallalle lyhyesti, mitä tohtorilta oli kuullut. Komissaari pudisteli päätään.

"Olisiko Franssila sekaantunut juttuun. Johan nyt jotakin..."

Karma hankasi mietteissään otsaansa.

"Franssila, vanha kiinankieltä puhuva lähetyssaarnaaja, tibettiläis-kiinalainen Rudok, kolmekymmentä kiinalaista Buddhankuvaa. Eikö siinä ole jo tarpeeksi itämaista."

Komissaari halkaisi huolellisesti sikarinsa päätä ja huokaisi.

"Luojan kiitos, että juttu on teidän hartioillanne. Minä..."

Karma painoi huopahatun päähänsä ja napitti takkinsa.

"Pelkään pahoin, että tekin joudutte opettelemaan kiinan kieltä ennenkuin tämä juttu on päätöksessä. Mihin aikaan lähtee muuten autobusseja Mäntykumpuun?"

"Siinä on aikataulu seinällä", komissaari viittasi ikkunanpieleen. Karma silmäili paperia ja vilkaisi kelloonsa.

"Kaksitoista neljäkymmentäviisi. Minulla on runsaasti kolme tuntia aikaa. Taidan ensiksi pistäytyä Forsblomin morsiamen luona Punavuorenkadulla."

"Aiotte siis Mäntykumpuun...?"

Karma laski koukkukeppinsä kainaloonsa ja astui ovelle.

"Kyllä varmasti. Tämän jutun kiinalainen puoli on alkanut kiinnostaa minua niin turkasesti. Näin viime viikolla unta, että tuntematon ystävä oli lahjoittanut minulle mandariinin viitan. Se merkitsee..."

"Että teistä vielä kerran tulee Mandšukuon kuningas tai Kiinan keisari", komissaari letkautti. "Viekää Mäntykummun nimismiehelle terveisiä, te iänikuinen unennäkijä..."

— — —

Karma pysähtyi hämärään porraskäytävään ja katseli sen seinällä olevaa asukasluetteloa. Nimi *Laina Riippa, ompelijatar,* oli taulussa alimmaisena. Siis ensimmäinen kerros.

Karma tunkeutui käytävän perälle, löysi oven numero 7, totesi siinä etsimänsä henkilön nimikortin ja soitti ovikelloa. Vastausta ei kuulunut ja Karma rimpautti toistamiseen. Kului ainakin puoli minuuttia. Karma oli jo kääntymäisillään ovelta, kun sisästä kuului askeleita ja ovi avautui. Vaaleatukkainen, hiukan lihavahko nainen näyttäytyi kynnyksellä.

”Neiti Riippa, ellen erehdy?”

Nainen nyökkäsi ja näytti ilmeisesti hämmästyneeltä. Karma astui ovelle ja nainen siirtyi vaistomaisesti syrjään.

”Haluaisin keskustella kanssanne hiukan — vai tulinko ehkä sopimattomaan aikaan? Nimeni on Karma, työskentelen rikospoliisin palveluksessa.”

Karman sanat sävähdyttivät naista. Hänen silmiinsä kohosi hätääntynyt ilme. Se katosi kuitenkin pian ja nainen nyökkäsi kylmästi.

”Olkaa hyvä, herra!” Hän työnsi huoneistoonsa johtavan oven auki, sammuttaen samalla eteisen valot. Karma astui huoneeseen ja havaitsi sen ensi silmäyksellä juuri sellaiseksi kuin hän oli kuvitellutkin. Kiiltokuvatauluja seinillä, halpahintaisia posliini- ja kipsikoristeita kaappien päällä, paljon tyynyjä ja ilmassa tupakansavua. Verhoilla eristetyn alkoovin nurkkauksesta näkyi ompelukone ja rautasänky. Pihalle johtava ikkuna oli auki. Se oli avattu vasta aivan äskettäin, sillä raitis ilma ei ollut vielä ehtinyt puhdistaa huoneen tupakansavuista ja tympeää ilmapiiriä.

Nainen istahti pöydän ääressä olevalle tuolille, heittäen säärensä rohkeasti toisen yli. Karma pani merkille, että hänen savuketta sytyttävä kätensä vapisi hiukan.

”Mitä asianne koskee?” nainen sanoi, puhaltaen savupilven suustaan.

Karma istahti sohvan reunalle ja silmäili ympärilleen. Naisen katse seurasi levottomana Karman katsetta ja hän korjasi sääriensä asentoa entistä rohkeammaksi.

"Koska olette viimeksi nähnyt sulhastanne, Kalle Forsblomia?" Karma kysyi alkajaisiksi.

Nainen oli tuokion ääneti.

"Siitä on jo melkein viikko. Kalle kävi täällä eräänä yönä, mutta en silloin tiennyt, että hän oli karkumatkalla."

Karma tuijotti pitkään puhuteltavaansa.

"Kävikö sulhasenne todella täällä?"

"K-yllä, hän pistäytyi luonani, mutta sen jälkeen en ole häntä nähnyt."

Karma sytytti savukkeen ja silmäili ympärilleen.

"Ja miksi teidän äskeinen vieraanne poistui niin äkkiä?" hän kysyi.

"Vieraani . . . Mitä tarkoitatte?" Naisen ääni oli epävarma. Hän yritti savuketta imeskelemällä peittää ilmeistä hämminkiään.

Karma viittasi ikkunaan.

"Vieraanne poistui ikkunan kautta vähää ennen kuin päästitte minut sisään. Olisinpa utelias kuulemaan, kuka täällä oli luonanne."

"Olin loikomassa — ja puolipukeissa", nainen sanoi. "Kuulin kyllä ovikellon soivan, mutta en voinut tulla avaamaan heti." Hänen äänensä ei kuulunut vähääkään vakuuttavalta.

Karma nuuhki ilmaa ja hänen katseensa siirtyi sitten pöydän reunalla olevaan tuhkakuppiin.

"Turmac-savukkeiden tuoksu . . . Täällä näkyy vielä itse savukkeitakin", hän kohottautui ja poimi tuhkakupista kaksi puoleksipalanutta savukkeen pätkää. "Tätä Turmac laatua ei saa ostaa ainakaan Helsingistä. Teillä oli äsken hieno vieras, neiti Riippa . . ."

Naisen poskilihakset nytkähtivät. Raivo ja pelko taistelivat hänen sisimmässään, mutta jälkimmäinen voitti.

"Täällä oli kyllä eräs herra . . . Kun ovikello soi, vieras pelkäsi sulhaseni olevan tulossa ja poistui ikkunasta." Sitten hän keikautti uhitellen päätään ja lisäsi: "Uskokaa jos tahdotte, niin asia on!"

Rypyt Karman otsalta sulivat. Hän puhui melkein isällisesti:

"Uskon, että täällä oli joku herra ja hän katsoi parhaaksi häipyä ennenkuin toisia vieraita saapui. Olen utelias — tavattoman utelias tietämään, kuka tämä Turmac savukkeita polttava vieras oli?"

"Hän oli eräs merimies — veljeni tuttavia."

Karma pyöritteli savukkeiden pätkiä hyppysissään.

"Merimiehet polttanevat harvoin ehta Turmacia. Tämä egyptiläinen laji maksaa viisi šillinkiä pakkaus. Teidän merimies-ystävänne mahtoi olla hiukan erikoista lajia."

Naisen silmäkulmat rypistyivät.

"No miksi sitten kyselette, jos kerran tiedätte . . . On aivan poliisien tapaista, etteivät he usko mitä heille sanotaan", nainen kivahti.

Karma myhäili koko naamallaan.

"Lienette aika lähellä totuutta, mitä jälkimmäiseen huomautukseenne tulee. Me poliisimiehet olemme todella perin epäluuloisia. Mutta jatkakaamme. Mitähän, jos minä yrittäisin arvailla, millainen mies merimies-ystävänne on."

"Arvailkaa vain, jos se teitä huvittaa."

Karma pisti Turmacin pätkät savukekoteloonsa.

"Oliko ystävällänne munanmuotoinen pää, sileä kalju, harvinaisen ulkonevat korvat ja mahdollisimman tummasankaiset silmälasit . . . Onko hän ehkä jonkin kiinalaisen teefirman edustaja ja käyttää nimeä Fei Rudok . . ."

Nainen säpsähti ja hänen kasvoillaan kuvastui pelko.

"E-n, en minä muista miehen nimeä . . . Hän on joka tapauksessa veljeni tuttavia ja ulkomaalainen . . ."

"Mutta antamani kuvaus pitää paikkansa?"

"Ei hän ole sellainen kuin kuvailitte. Hän on oikein

hieno herra — eikä sulhasenikaan mikään hamppari ole, vaikka poliisit häntä jahtaavat. Minä tunnen Kallen hyvin, sillä jo viisi vuotta . . .”

”Olemme seurustelleet”, Karma täydensi. ”Sitä en lainkaan epäile, mutta nyt on sulhasenne joka tapauksessa peräänkuulutettu murhamies ja poliiseilla on syytä pitää silmällä kaikkia hänen tuttaviaan. Siis: kuka oli äsken luonanne vieraillut mies?”

”Sanoinhan jo, etten häntä tunne — näin miehen ensi kerran.”

”Ja mitä hänellä oli asiaa?”

”Hän tuli vain tervehtimään minua.”

”Äsken juuri väititte nähneenne miehen ensi kerran. Tuntuu hiukan oudolta tämä ensivisiitti — ja vieraanneko antoi teille nuo setelit?” Karma veti pöydällä olevan sanomalehden alta esiin kolme uudenuutukaista tuhannen markan seteliä, joiden peitoksi sanomalehti oli heitetty niin huolimattomasti, että setelien kulmat näkyivät lehden alta.

”Ne ovat minun rahojani”, nainen sähisi, — ”rehellisesti ansaittuja eikä mitään lahjaksisaatuja. Eräs rouva maksoi ompelulaskunsa ja . . .”

Karma kääntelei seteleitä kädessään.

”Teillä näyttää olevan varakkaita asiakkaita, neiti Riippa”, hän sanoi ivallisesti. ”Montako pukua te asiakkaallenne ompelitte . . .?”

”Se ei kai kuulu poliiseille.”

”Ei kylläkään, mutta vieraanne kiinnostavat poliiseja. Olisi parasta kertoa suoraan minkä takia saitte rahat äsken täällä vierailleelta mieheltä.”

”Sanoinhan jo, etten ole saanut häneltä rahoja”, nainen kivahti, heittäen vihamielisen katseen puhuttelijaansa.

Karma kirjoitti setelien numerot taskukirjaansa.

”No, saadaanpahan sitten nähdä. Pankissa kyllä tiedetään, kenelle nämä setelit on annettu”, hän virkkoi naista peloitellakseen, vaikkei hän todellisuudessa ollut lainkaan

varma, saisiko hän numeroiden avulla rahojen aikaisemman omistajan selville.

Neiti Riippa seurasi Karman puuhia huulet tiukasti yhteenpuristettuina, silmissään ylimielinen ilme, joka kuitenkin samalla kuvasti pelkoa.

”Ette siis halua ilmaista vieraanne nimeä?” Karma sanoi, pistäen muistikirjansa taskuunsa.

”Mies ei esitellyt itseään, sanoi vain olevansa Kallen tuttavia. Kuulittehan jo.”

”Kuulin, mutta en usko”, Karma vastasi melkein töykeästi.

”Olkaa sitten uskomatta ja jättäkää minut rauhaan.”

”Aivan kohta, neitiseni, mutta uskon palaavani tänne piakkoin uudelleen, ja voi käydä siten, että minulla on silloin virkapukuinen seuralainen. Näkemiin, neiti Riippa!”

Poistuessaan huoneen tunkkautuneesta ilmapiiristä Karma tunsi naisen katseen polttavan niskassaan. Käsitys, minkä hän oli saanut Kalle Forsblomin morsiamesta, vastasi täydellisesti hänen ennakkokuvitelmiaan.

IX LUKU.

Karma yritti kuulustella Kungfutsea tohtorin läsnäollessa, mutta ukko osoittautui hyvin niukkasanaiseksi ja kieltäytyi lopultá kokonaan vastailemasta. Sensijaan hän lateli pitkiä kiinankielisiä lauseita, joista Karma enempää kuin tohtori Tuurakaan eivät ymmärtäneet hituistakaan.

Tohtorin selostuksen mukaan oli Franssila edellisenä yönä poistunut omavaltaisesti sairaalasta. Kuten ennenkin, ei hänen huoneensa ovea ollut lukittu yöksi ja niin oli Kungfutse kenenkään huomaamatta onnistunut pujahtamaan hissiin, ajanut sillä ruumishuoneeseen, avannut ulosjohtavan oven ja mennyt omille teilleen. Vähää vajaa kello kolme aamulla yövartija oli kuullut kolinaa ruumishuoneen luota ja yllättänyt Franssilan, tämän ollessa paraillaan sulkemassa ovea. Ukko oli selittänyt käyneensä vain haukkaamassa hiukan raitista ilmaa, koska kevätyö oli tehnyt hänet niin virkuksi. Yövartija oli saattanut Franssilan ylös ja lukinnut ukon sitten yöhoitajattaren käskystä yksinäiseen huoneeseen. Aamulla oli asiasta ilmoitettu ylilääkärille ja tohtori Tuura oli heti määrännyt Franssilan teljettäväksi varmempaan koppiin.

"Miksi te sitten oikeastaan lähditte ulos?" Karma yritti houkutella Franssilaa puhumaan.

"Ka, sanoinhan jo. Uni ei tullut ja muihea kevätyö houkutteli ulos. U Ling, viisas mies Jen-nganista, sanoi kerran: jos voit kuun noustua tähtien sammumiseen laskea Sui juanin pagodin pihaa peittävät hiekkajyvät, olet yhtä viisas kuin suuri Buddha. Tähdet alkoivat sammua aamulla, kun yövartija minut yllätti . . ."

”Älä lavertele”, tohtori kivahti. ”Oletko ennenkin ollut ulkona öisin?”

”Monta yötä . . . Kauan sitten Kwei-lingissä valvoin monta yötä . . . Oo, jos herra tohtori olisi kuullut sammakoiden yökurnutuksen Nanan lammikossa, ette olisi voinut nukkua. Suuri Kwei Uang sanoikin kerran . . .”

”Mutta Mäntykummussa eivät sammakot vielä kurnuta. Missä olit silloin yöllä?” tohtori jatkoi.

”Ka, kävelin. Jumala on antanut minulle terveet jalat. Kävelin puistossa.”

”Etkö ollut puiston ulkopuolella?”

Kungfutse nauraa kikatti omituisesti.

”Ei tohdi mennä. Portin pielessä on kieltotaulu. Suuri oppi-isäni Kungfutse sanoi kerran: viisas tottelee lakia ja asetuksia, mutta tyhmä ummistaa silmänsä hyveeltä.”

”Oletteko aikaisemmin ollut luvattomilla yöretkillä?” Karma tinkasi.

Kungfutse nauraa kikatti uudestaan.

”Joskus nuorena ollessani — ennenkuin minusta tuli pappi. Mäntykummun hotellista ei myönnetä yölupia — eihän, tohtori —?”

Karma katsoi parhaaksi lopettaa kuulustelun, ja tohtori lukitsi omin käsin kopin oven.

”Franssila ei ole niinkään hullu kuin tahtoo näyttää”, Karma virkkoi miesten kävellessä alakertaan. ”Mitä mieltä olette te, tohtori?”

”Olen pitänyt Kungfutsea tähän saakka jokseenkin vaarattomana, mutta nyt on käsitykseni muuttunut. Tästälähtien pidetään miestä eristetyssä kopissa lukkojen takana . . . Kukapa tietää, mitä hän silloin murhayönäkin puuhaili . . .”

”Oletteko saanut selville jotakin erikoista?”

Tohtori tarttui Karman käsipuoleen.

”Muistattehan, mitä ylihoitajatar kertoi: Franssilan huoneesta ei kuulunut silloin illalla mitään ääntä ja huoneen ovi oli raollaan. Olen ajatellut asiaa tarkemmin ja . . .”

"Epäilette, että Kungfutsella olisi jotakin osuutta rikoksessa", Karma täydensi.

"Niin juuri. Kungfutse on voinut toimia Forsblomin apurina. Rouva Kontio ei tavallisesti päästänyt huoneeseensa ketään vieraita, mutta Kungfutse oli hänen kanssaan hyvissä väleissä. Mies on voinut avustaa Forsblomia houkuttelemalla rouva Kontion avaamaan oven."

Karma hankasi mietteissään otsaansa.

"Hmm", hän mutisi. "Voisihan sekin olla mahdollista. Mutta miksi Forsblom pakeni ikkunan kautta, miksi hän ei käyttänyt ovea kuten Franssila viime yönä. Siinä on muuan kysymys, jota olen miettinyt."

"Murhamiehellä oli kiire päästä ulos ja kaksoisoven raskaan sulkupuomin irroittaminen olisi vienyt aikaa. Sitä paitsi olisi aukijäänyt ovi herättänyt yövartijan huomiota. Rikotun ikkunan hän huomasi aivan sattumalta. Tämä on minun mielipiteeni", tohtori sanoi.

He olivat ehtineet alakertaan, kun kansliasta kiirehti nuori sairaanhoitajatar.

"Herra ylilääkäriä pyydetään puhelimeen", hoitajatar ilmoitti.

Tohtori poistui kansliaan, ja Karma jäi puhelemaan hoitajattaren kanssa, jonka hän tunsi ennestään neiti Koskeksi. Keskustelu siirtyi Kungfutsen yölliseen poissaoloon.

"Oletteko te, neiti, huomannut, että Franssila olisi ollut aikaisemmin luvattomilla retkillä?" Karma tiedusteli.

"En voi sanoa — olenhan ollut vasta niin vähän aikaa täällä. Minusta Franssila vaikuttaa oikein kiltiltä sedältä. Hän on originelli, mutta en usko hänen olevan sekapäinen."

"Hulluja on yhdeksääkymmentäyhdeksää lajia", Karma naureskeli, — "eikä Kungfutsekaan aivan normaali liene. Mutta sanokaapas, neiti, seurusteliko Franssila Kalle Forsblomin kanssa?"

Neiti Koski pudisti päätään.

"Forsblom oli kriminaalipotilas ja eristetty. Ei hänellä

ollut paljoakaan mahdollisuuksia seurustella toisten hoidokkien kanssa."

"Entä rouva Kontio. Oliko hän Franssilan tuttavia?"

"Kuulin ainakin kerran Franssilan opettavan rouva Kontiolle kiinankieltä", neiti Koski nauroi.

"Ja mikä on mielipiteenne rouva Kontiosta, oliko hän hyvin sairas?"

"Hän vaikutti alakuloiselta ja itki usein. Muutoin hän oli rauhallinen ja sävyisä . . . Uh, tunnen vieläkin kylmät väreet selkäpiissäni muistaessani tuon näyn . . . Se oli kamalaa . . ."

Karma katseli mietteissään ikkunaan ja nyökytti päätään.

"Murhat ovat aina epämiellyttäviä — ja tällaisessa laitoksessa erikoisesti. Tuoko on tohtorin asunto —?" hän osoitti ikkunasta näkyvää punatiilistä rakennusta koivujen keskellä.

"Niin. Ylilääkäri ja taloudenhoitaja asuvat siellä. Yläkerrassa on lisäksi parilla hoitajattarella huoneet. Sitten hän yhtäkkiä keskeytti ja jatkoi tuokion kuluttua: "Kungfutse tuli aamulla juuri tuolta tohtorin asunnon takaa taluttaen polkupyörää."

Karma säpsähti.

"Mitä? Näittekö Kungfutsen kuljettavan polkupyörää yöllä?"

"Juttu on siten, että heräsin aamuyöstä siihen, kun lentokone kulki hyvin alhaalla lentäen aivan tästä yli. Sen jyrinä herätti minut, ja hyppäsin säikähtäneenä ikkunaan. Oli vielä hyvin hämärää, mutta näin lentokoneen parhaiksi katoavan mustana varjona puiden latvojen taakse ja mietiskelin, olisivatko ryssän koneet taas lentäneet Helsingin yli. Viivyin ikkunan ääressä kenties minuutin, pari ja olin juuri lähtemäisilläni takaisin vuoteeseen, kun näin jonkun tulevan koivukujalta päin polkupyörää taluttaen. Ensimmäinen ajatukseni oli, että tulija oli tohtori Tuura, joka on ollut öisellä

sairaskäynnillä — tohtori käyttää nimittäin lyhyillä matkoilla usein polkupyörää. Mies katosi sitten tuonne vajan taakse ja kohta sen jälkeen näin Kungfutsen hiipivän kuin varjon pitkässä kauhtanasaan esiin. Mies tuli vajan luona olevan kuusikon takaa ja hävisi kiireesti päärakennuksen taakse. Ajattelin, että minun olisi tehtävä asiasta ilmoitus heti, mutta hiukan mietittyäni painuin peittojen alle. Ajattelin, että ehdinhän puhua asiasta huomennakin. Vähää myöhemmin kuulin sitten ääniä alhaalta ja oven käyntiä. Yövartija oli yllättänyt Kungfutsen ruumishuoneen luona ja toi häntä parhaillaan sisään. Enempää en tiedäkään asiasta", neiti Koski lopetti.

"Ja paljonko kello oli, kun näitte Kungfutsen?"

"Katsoin vuoteeseen mentyäni yöpöydälläni olevaa kelloa. Se näytti kymmentä vajaa kolme. Idässä kuulsi jo heikko kajastus."

Karma merkitsi kellomäärän muistikirjaansa.

"Oletteko puhunut huomioistanne ylilääkärille?"

Neiti Koski näytti syylliseltä.

"E-n", hän virkkoi. "Ajattelin, että Kungfutse paralle koituisi vain lisää ikävyyksiä ja kun mies kerran palasi takaisin, niin . . ."

Tohtori Tuura astui parahiksi käytävään ja kuuli sairaanhoitajattaren viimeksilausumat sanat.

"Mitä te puhutte Kungfutsesta, neiti Koski? Näittekö Kungfutsen yöllä ulkona?"

Neiti Koski kertoi arasti yöllisistä kokemuksistaan. Tohtori näpsäytti vihaisesti hyppysiään.

"Vai sillä tavalla . . . Vai on Kungfutse ollut polkupyöräajelulla yöllä. Minä huomasinkin, että joku oli luvatta käyttänyt polkupyörääni, mutta ajattelin yövartijan ajelleen sillä . . . Oletteko muuten aivan varma, että Kungfutsen tuli koivukujalta?"

"Kyllä", neiti Koski vakuutti. "Luulin ensiksi, että her-

ra ylilääkäri tuli sairaskäynniltä, mutta kun näin tulijan lähemmin, tunsin hänet Kungfutseksi."

Tohtori näytti närkästyneeltä.

"Luuletteko, että lähtisin yölliselle sairaskäynnille polkupyörällä, kun minulla on autokin. Ja miksi ette ilmoittanut asiaa aikaisemmin? Teidän pitäisi tietää, neiti Koski, että jos näette hoidokkeja luvattomasti ulkona, on siitä tehtävä ilmoitus ylihoitajattarelle tai vartiostolle." Karmaan päin kääntyen hän lisäsi: "Juttu on näinollen tullut paljon mutkallisemmaksi. Kungfutse on ollut polkupyörällä ties missä saakka . . ."

Karma hankasi mietteissään leukaansa.

"Miten pitkä matka täältä on Pajulammen kartanoon?"

"Suorinta tietä noin kaksikymmentä kilometriä", tohtori vastasi.

"Maantietäkö?"

Tohtori kohensi silmälasejaan.

"Tie haarautuu Kallomäen kohdalla. En ole milloinkaan kulkenut sitä, mutta se näyttää tavalliselta kylätieltä — ainakin polkupyörällä voi sitä ajaa mainiosti."

"Oletteko aikaisemmin huomannut, että joku olisi käyttänyt polkupyöräänne?"

Tohtori mietti.

"En voi sanoa varmaan. Säilytän pyörääni talon takana olevassa lukitsemattomassa vajassa. Yövartija Kivi on joskus kyllä pyytänyt ja saanut pyörääni lainaksi. Mutta voihan olla mahdollista, että esimerkiksi Kungfutse on käyttänyt sitä useamminkin luvatta. Miehellähän on tähän saakka ollut melko rajoittamattomat liikkumismahdollisuudet."

"Oletteko käyttänyt polkupyöräänne viime yön jälkeen?"

"En — käytän sitä oikeastaan perin harvoin. Sen jälkeen kun ostin auton, olen joskus pyöräillyt vain huvikseni."

"Saisinkohan vilkaista pyörää . . .?"

"Olkaa hyvä. Se on tuolla vajassa", tohtori sanoi.

Vähää myöhemmin Karma puuhaili tohtorin polkupyö-

rän kimpussa. Hän irroitti pyöriin tarttunutta kuivettunutta savea ja kääri sen huolellisesti paperiin, pistäen paketin taskuunsa. Hän ehti parahiksi mäen nyppylälle, kun Helsingin autobussi porhalsi tien käänteestä. Kuljettajan takana oli vapaa istumapaikka ja Karmalla oli mielenkiintoinen keskustelu autonkuljettajan kanssa. Kaupunkiin päästyään hän meni suoraan poliisilaitokselle ja tapasi komissaari Hallan.

”Olenkin jo odotellut teitä, arkkitehti”, Halla puheli. ”On taas käynyt ilmi jotakin mielenkiintoista. Kalle Forsblom on suorittanut murtovarkauden Leppäselän kylässä, vienyt ruokatavaroita ja vaatteita. Paikallinen poliisi lähetti rikospaikalta tavatut sormenjälkinäytteet meille ja olemme todenneet ne Forsblomin sormenjäljiksi. Mitäs siitä sanotte, Karma . . ?”

”Onko Leppäselkä kaukana täältä?”

”Nelisenkymmentä kilometriä Hämeenlinnaan päin”, komissaari ilmoitti. ”Murto tapahtui maanviljelijä Tammisen talossa.”

Karma sytytti savukkeen ja katseli seinällä olevaa karttaa.

”Siis tuossa”, hän painoi sormensa erääseen kohtaan kartalle, ”Leppäselkä on tuossa ja Mäntykummun mielisairaala tässä . . .”

”Mitä Mäntykummulla on asian kanssa tekemistä?”

Karma selosti lyhyesti uutisensa, mutta komissaari ei oikein näyttänyt tajuavan, mihin toinen pyrki.

”Murtovarkaus on joka tapauksessa Forsblomin Kallen käsialaa. Saimme toistakymmentä melko hyvin säilynyttä sormenjälkeä. Kalle on käynyt kovin varomattomaksi puuhissaan. Vanhana rikollisena hänen pitäisi tietää, ettei rikospaikalla ole häärittävä paljain käsin — ei ainakaan, kun on peräänkuulutettu murhasta.”

”Mitä varas on vienyt?”

Komissaari otti pöydältä paperiarkin ja silmäili sitä.

”Tässä on täydellinen luettelo . . . Harmaa miehen puku, vanhat saappaat, huopahattu, kaksi leipää ja savustettu lampaanjalka. Varas on vieraillut sekä vaateaitassa että ruokakomerossa.”

”Ja koska varkaus tapahtui?”

”Viime yönä. Se huomattiin vasta aamulla. Saimme nimismies Purhon ilmoituksen ja sormenjälkinäytteet melkein heti, kun olitte lähtenyt Mäntykumpuun. Tuntomerkkitoimistossa identifioitiin jäljet viipymättä ja nyt etsitään Kalle Forsblomia täydellä höyryllä Leppäselän tienoilta. Sikäläiset poliisit epäilevät, että Forsblomilla olisi käytettävänään polkupyörä ja hän voi siis jo olla matkojen päässä.”

”Polkupyörä”, Karma kertasi. ”Onko löydetty polkupyörän jälkiä?”

”En tiedä tarkemmin. Tässä Purhon kirjelmässä vain sanotaan, että varas on todennäköisesti liikkunut polkupyörällä. Mutta miten päävärkkinne nykyisin voi . . ?”

”Jomottaa vielä hiukan”, Karma myönsi. ”Tohtori Tuura kyllä ehdotti vuoteeseen menoa, mutta minä olen toista mieltä. Lasi hyvää konjakkia ja kahvikupponen Tornin baarissa. Olisiko teillä aikaa tulla seuraksi, komissaari . . .?”

Hallan suu vetäytyi muiheaan hymyyn.

”Siitä onkin jo pitkä aika, kun tarjoilitte kahvia ja konjakkia . . . Mennään vain . . .”

X LUKU.

Karma loikoili vuoteellaan lueskellen äsken postiluukusta tipahtanutta sanomalehteä. Etusivun 'sekalaisten' joukossa pisti hänen silmäänsä seuraava ilmoitus:

PERILLISTÄ ETSITÄÄN.

20. 4. tänä vuonna kuolleen liikemies August Forsblomin tytärtä, Elsa Maria Mäkistä, syntynyt Kirkkonummella 12. 11. 1902, olinpaikka nykyisin tuntematon, pyydetään perintöasioiden takia ilmoittautumaan allekirjoittaneen luona. Samoin pyydetään 2. 7. 1880 Riihimäellä syntynyttä Aurora Mäkistä, jos hän vielä on elossa, käymään henkilökohtaisesti toimistossani.

Filippus Törmä.
Asianajaja, Helsinki.
Heikinkatu 46.

Karma vilkaisi kelloaan. Se näytti jo puolta yhdeksää. Hän pukeutui kiireesti ja soitti tuomari Törmälle tämän kotiin.

"Klaus Karma täällä. Luin lehdestä ilmoituksenne ja haluaisin tietää, miten paljon olette saanut tietoja Forsblomin aviottomasta perillisestä? Asia kiinnostaa minuakin vallan erikoisesti."

"Tiedän oikeastaan perin vähän", asianajaja ilmoitti. "Matkustin pari vuorokautta sitten Riihimäelle, jossa tiesin August Forsblomin asuneen ennen avioliittoaan. Sain urki-

tuksi selville hänen emännöitsijänsä nimen ja pappilasta sain lisätietoja. Aurora Mäkinen on synnyttänyt aviottoman tyttölapsen ja muuttanut kohta sen jälkeen Kirkkonummelle. Lapsi on merkitty siellä kirkonkirjoihin. Äiti on vienyt hänet erääseen helsinkiläiseen lastenkotiin, jossa tyttö on viettänyt viisitoista ikävuottaan. Sen jälkeen hän on saanut palveluspaikan kaupungissa eikä hänestä ole mitään tietoja. Vietyään tyttärensä lastenkotiin Aurora Mäkinen matkusti pois paikkakunnalta. Ainakaan Riihimäen kirkonkirjoissa ei ole ilmoitusta hänen kuolemastaan, joten on hyvin todennäköistä, että Forsblomin rakastettu vielä elää."

"Tapasitteko henkilöitä, jotka ovat tunteneet neiti Mäkisen?"

Tuomari Törmän naurunhörähdys kaikui puhelimessa.

"Muuan vanha rouva väitti olleensa Mäkisen rippikoulutovereita. Hän ei kuitenkaan kyennyt antamaan mitään kelvollisia tuntomerkkejä — ja neljässäkymmenessä vuodessa nainen muuttuu ulkonäöltään paljon. Toivon, että Mäkinen, jos hän vielä on elossa, näkisi ilmoitukseni ja tulisi tapaamaan minua."

"Onko teillä Elsa Marian ensimmäisen palveluspaikan osoite?" Karma jatkoi.

"Odottakaa hiukan. Kirjoitin sen muistiin. Tässä se onkin: Hansénin kemikaalikauppa, Katajanokankatu 17. Mutta mahtaako koko kauppaa enää olla olemassakaan", tuomari epäili.

"Kiitos tiedoista. Ja sitten vielä muuan asia: saisiko tytär perintöosuutensa ilman muuta, jos hän ilmaantuisi sitä vaatimaan?"

"Kyllä, koska Forsblom on tunnustanut tytön omakseen. Siitä sain Riihimäellä käydessäni täyden selvyyden. Elsa Maria saisi puolet vainajan jälkeenjättämästä omaisuudesta. Mutta oletteko saanut selvyyttä varkaudesta? Se Buddhan-

kuva, joka varastettiin, oli todennäköisesti kokoelman arvokkain . . ."

Karma huokasi.

"Virallisen poliisin miehet ovat kai käyneet etsimässä jälkiä. Minä en tiedä mitään uutta, mutta yritän parhaani. Minulla olisi hyvä halu tarttua kaulukseen sitä hiekkapussimiestä ja ehkäpä lähiaikoina saankin jotakin selville. Ilmoitattehan minulle, jos joku tulee vaatimaan perintöä?"

"Varmasti", tuomari lupasi ja puhelinkeskustelu päättyi. Karma keitti aamukahvinsa tavallista vahvemmaksi, tyhjensi pannun viimeistä pisaraa myöten ja lähti kaupungille.

— — —

Hienoon turkkiin ja muodinmukaiseen keväthattuun pukeutunut nainen astui hotelli Atlaksen aulaan ja käveli toimistotiskin äärelle.

"Onko Mr Rudok huoneessaan?" nainen kysyi.

Toimistovirkailija vilkaisi seinällä olevaan avainnaulakkoon.

"Ei rouva. Herra Rudok poistui vähän aikaa sitten, mutta lupasi palata hyvin pian. Hän pyysi ilmoittamaan, että jos joku tulee häntä tapaamaan, niin pitäisi odottaa täällä alhaalla."

Naisen silmien väliin ilmestyi ryppyjä.

"Eikö Mr. Rudok jättänyt mitään kirjettä minulle — rouva Turnerille?"

"Ei, rouva . . . Mutta ehkä olette ystävällinen ja odotatte hallissa. Herra Rudok ei varmaankaan viivy enää kauan", virkailija sanoi.

Nainen kohensi hermostuneesti turkkinsa kaulusta ja siirsi suuren ruskean laukkunsa kainalonsa alle ja käveli joustavin askelin hallin perälle, istahtaen korkeaselkäiseen nojatuoliin. Sytyttäessään savuketta nainen piti laukkua yhä kainalossaan kuin peläten, että se ryöstettäisiin häneltä. Toimistotiskin takana seisova virkailija, joka pitkän virka-

uransa aikana oli oppinut tuntemaan paljon ihmisiä, arvioi naisen iän vuotta tai paria vaille neljäksikymmentä. Hän oli kasvoiltaan hyvin säilynyt, vaikka keski-iän saavuttaneen naisen lihavuus pilasikin hiukan hänen linjojaan. Hotellivirkailija muisti nähneensä naisen pari kertaa aikaisemminkin. Molemmilla kerroilla nainen oli käynyt tapaamassa numero 27:ssä asuvaa herra Rudokia.

Nainen ehti odottaa tuskin kymmentä minuuttia, kun ruudulliseen ulsteriin ja leveälippaiseen lakkiin pukeutunut mies astui halliin. Hänellä oli munanmuotoinen pää ja huomattavan ulkonevat korvat. Tumma iho ja vinot silmät viittasivat itämaiseen rotuun.

Huomattuaan naisen mies kiirehti lakki kädessä tämän luo.

”Suo anteeksi, että annoin sinun odottaa, mutta muuan puhelinsoitto pakotti minut menemään ulos . . . Saitko asian selväksi?” Mies puhui ulkomaalaisittain korostaen englantia ja viimesanoja lausuessaan hänen äänensä kalskahti pingoittuneelta.

Nainen nyökkäsi.

”Menkäämme huoneeseesi. Päivällistuntini on pian lopussa ja minun täytyy kiirehtiä konttoriin.” He kävelivät rinnatusten punaisella matolla peitettyjä portaita ylös.

Huoneisto numero 27 oli upea kaksio — Atlaksen parhaimpia. Fei Rudok riisui ulsterinsa. Hänen sormensa vapisivat sytyttäessään savuketta. ”Sinä sait siis rahat . . .?”

Nainen laski laukkunsa pöydälle.

”Kaikki — kaksi miljoonaa Suomen rahassa. Kolmesta eri pankista ne nostin.” Hän avasi laukun ja alkoi latoa pöydälle tuhatmarkkasista sidottuja nippuja.

”Laske ne varmuuden vuoksi”, hän virkkoi ottaessaan viimeisen setelinipun laukusta.

Mies pyyhki silkkinenäliinalla otsansa.

”P—elkäsin, ettet saisi rahoja . . . Tiedäthän, poliisit ovat pitäneet minua silmällä jo pitkän aikaa, ja siksi en itse

uskaltanut lähteä, vaan siirsin šekit sinun nimiisi. Oletko jo ottanut palkkiosi?"

Nainen pudisti päätään ja mies irroitti eräästä nipusta kymmenen sileää tuhannen markan seteliä, ojentaen ne naiselle.

"Siinä on — ja kiitos avustasi."

Rouva Turner työnsi rahat käsilaukkuunsa.

"Ja mitä aiot tehdä näillä miljoonilla? Olet ollut niin salaperäinen . . ."

Fei Rudok myhäili Buddhan arvoituksellista hymyä.

"Tarvitsen ne. Tehtäväni Suomessa on pian täytetty ja voin matkustaa pois."

"Kotimaahasi Tibetiinkö?" Naisen äänessä oli halveksiva vivahdus.

Mies nyökkäsi.

"Sinne kauas. Täällä pohjolassa on liian kylmää minulle."

Yhtäkkiä naisen kasvot muuttuivat vakavaksi.

"Huomasitko äskettäin sanomalehdissä erään miehen valokuvaa — miehen, jota etsitään murhaajana?"

Fei Rudok säpsähti ja hänen ulkonevat korvanlehtensä ikäänkuin luimistuivat.

"Kuka . . . Mitä . . ? Enhän ymmärrä suomalaisia sanomalehtiä. Ketä tarkoitat?"

"Sitä samaa miestä, jonka näin seurassasi muutamia viikkoja sitten. Muistathan, kun tapasimme Grandin edustalla. Seurassasi oli silloin sama mies, joka nyt on peräänkuulutettu murhasta — Kalle Forsblom."

Fei Rudok oli taas saavuttanut itämaisen tyyneytensä.

"En tuntenut sitä miestä lähemmin. Tapasin hänet vain aivan sattumalta. Kysyin mieheltä erästä katua."

"Etkö ole sen jälkeen tavannut häntä?"

"En", Fei Rudok sanoi tyynesti, alkaen latoa setelinippuja liinavaatekaapin alalaatikkoon.

"Aiotko säilyttää rahat tuonne — kaksi miljoonaa?"

"Se on mainio piilopaikka. Olen huomannut, ettei Suo-

men pääkaupungin ensiluokkaisissa hotelleissa ole hotellirottia lainkaan — ja sitäpaitsi jäävät rahat tänne vain lyhyeksi aikaa." Hän heitti joitakin vaatekappaleita setelinippujen peitoksi ja puki ulsterin ylleen. Rouva Turner nousi myös ylös.

"Lähdetkö ulos?"

Fei Rudok tarttui naisen käsivarteen.

"Menemme yhdessä, vaalea kirsikkani", hän virkkoi pehmeästi.

He kävelivät Esplanadin kulmaan saakka yhdessä. Sitten rouva Turner erosi mennäkseen toimeensa.

"Tapaamme siis huomenillalla", hän sanoi.

Mies nyökkäsi. Hänen tummat silmänsä näyttivät kapeilta viiruilta raskaiden luomien alla.

Fei Rudok oli ehtinyt Heikin- ja Lönnrotin katujen kulmaan, kun huomasi jonkun astelevan rinnalleen. Hän vilkaisi syrjään ja näki pienen, kuukasvoisen miehen, jolla oli tummanharmaa ulsteri, leveäreunainen huopahattu ja salkku kainalossa.

"Haluaisin jutella hiukan kanssanne, Mr. Rudok", vieras sanoi englanniksi. "Nimeni on Klaus Karma ja asiani koskee Buddhankuvia."

"Minnekä menemme?" Fei Rudok kysyi rauhallisesti, mutta rypyt hänen silmänurkissaan olivat käyneet entistä kireämmiksi.

"Tornin baari on tässä aivan lähellä. Sopiiko?"

"All right", toinen vastasi.

XI LUKU.

Fei Rudok kostutti huuliaan sitruunamehulla ja hiveli laihoilla sormillaan nenänvarttaan.

”Miksi tahdotte tietää, missä olin viime yönä kello kahdentoista ja kolmen välillä?”

”Uteliaisuus kuuluu ammattiini”, Karma virkkoi, ”ja eräiden henkilöiden viimeöiset puuhailut kiinnostavat minua erikoisesti. Oletteko sattumalta koskaan käynyt Pajulammen kartanossa?”

”Nimi on minulle outo. Tunnen Suomen maaseutua ikävä kyllä perin vähän”, Fei Rudok vastasi tyynesti.

”Tunnetteko erästä Forsblom nimistä miestä?”

Toinen pudisti hitaasti päätään.

”Mainitsemanne nimi on minulle vieras.”

”Tarkoitan August Forsblomia, joka omisti erittäin arvokkaan itämaisten esineiden kokoelman — joukon Buddhankuvia.”

”En ole nähnyt maassanne ainuttakaan Buddhankuvaa. Olisi mielenkiintoista tavata henkilö, jolla on suuren profeetan kuvia.”

Karma puraisi huultaan. Fei Rudok näytti olevan sataprosenttisesti panssaroitu, mutta hän jatkoi kuitenkin kuulusteluaan:

”On olemassa todisteita, että olette seurustellut erään Kalle Forsblom nimisen rikollisen kanssa. Mitä te olette yhdessä puuhailleet?”

Tiibettiläinen kosketti huulillaan lasinsa reunaa ja hänen raskaat silmäluomensa kohosivat hiukan.

”Suomalaiset nimet ovat minulle perin vaikeita. Mahdol-

lisesti olen tavannut mainitsemanne henkilön. Valitan, että olen tutustunut rikolliseen.”

”Ja olette myös antanut hänelle rahoja — mitä varten?”

”Avun tarpeessa olevat ovat olleet aina lähellä sydäntäni. Eräs kotimaani suurmiehistä on sanonut: Tavatessasi köyhän, älä kammo hänen varjoaan.”

Karma sytytti savukkeen. Hän yritti jäljitellä Fei Rudokin rauhallisuutta.

”Muistaakseni on myös joku buddhalainen suurmies sanonut: älä sulje huuliasi totuuden sanoilta. Oliko se joku Tšen-Sun tai . . .”

”Mutta Tao Tê Džing on myös sanonut: Joka jumalien suulla totuuden salaa, hän tekee sen korkeimman tahdosta . . . Maassanne on kummallisia tapoja. En ymmärrä niitä. Onko väärin, jos on antanut rovon tarvitsevalle?”

Karma tuijotti kattoon kuin jotakin muistellen.

”Suuressa opissa muistaakseni sanotaan: Varo vääriä haluja.”

”Siinä sanotaan myös: Tekoihisi nähden noudata taivaista järkeäsi”, toinen muistutti.

Karma huomasi, ettei hän kykenisi väittelemään Fei Rudokin kanssa buddhalaisesta filosofiasta ja päätti käyttää tiukempaa kieltä:

”Olen pyytänyt teitä tänne saadakseni eräitä asioita selville, mutta näytätte kiertelevän totuutta. Tahdon vain muistuttaa, että voitte joutua tekemisiin poliisien kanssa. Teitä vastaan on olemassa eräitä hyvin raskauttavia epäluuloja.”

”Onko myös todisteita?” Fei Rudok kysyi.

”Aion hankkia niitä.”

”Mutta entäpä, jos epäonnistutte?”

”Se on minun vahinkoni. Aion ainakin koettaa parastani. Kieltäydytte siis ilmoittamasta, missä olitte viime yönä?”

Fei Rudok siirsi varovasti lasinsa pöydän reunalle ja hänen raskaat silmäluomensa olivat painuneet melkein kiinni.

"Olin jumalien luona", hän sanoi hitaasti. "Nyt tiedätte sen."

"Kiitos. Ja sitten vielä yksi kysymys: kuka oli nainen, jonka kanssa tulitte Atlas hotellista?"

"Hän on suomalainen. Mitä teillä on häntä vastaan?"

"Kysyin vain, kuka hän on. Säästäisitte minulta hiukan vaivaa, jos ilmoittaisitte naisen nimen."

"Hän on rouva Turner — leskirouva."

"Onko hänen miehensä kuollut?"

Fei Rudok nyökkäsi hitaasti.

"Onko rouva tuttavanne?"

"Kyllä. Olen tuntenut hänet jo vuosia."

"Ulkomaillako tutustuitte?"

"Niin. Pekingissä. Rouvan mies toimi siellä virkailijana."

"Missä rouva Turner asuu?"

Fei Rudok kaivoi pienen nahkakantisen kirjan taskustaan ja tavasi siitä osoitteen: "Kor-kaivuiri-katu vii-se-tois-aa."

"Siis Korkeavuorenkatu viisitoista. Kiitoksia paljon. Luulenpa, että voimme lopettaa tämän ikävän keskustelumme. Me tapaamme kyllä toistekin, Mr. Rudok . . ."

Hotellista lähdettyään Karma meni vastapäiseen kirjakauppaan, jonka suurista ikkunoista oli mainio näköala. Katseltuaan vähän aikaa pöydillä olevia kirjauutuuksia, hän näki vuokra-auton ajavan hotellin eteen. Fei Rudok astui autoon, joka lähti ajamaan katua alas. Karma kirjoitti muistiin auton numeron ja poistui sitten tyytyväisesti myhäillen kirjakaupasta.

Puolta tuntia myöhemmin hän tavoitti etsimänsä vuokra-autoilijan Erottajan pirssistä ja sai tietää, että Fei Rudok oli jäänyt autosta Mariankatu 98:n edustalla.

— — —

"Kiitoksia viimeisestä", komissaari Halla sanoi, tarjoten vieraalleen tuolin, "ja täällä olisi teille taas hiukan katseltavaa. Ensinnäkin rouva Kontion oikeuslääkeopillisesta tutkimuksesta tehty pöytäkirja, etsivien raportit kuuluste-

luista ja sitten kaikista tärkein: Pajulammelta on myös löydetty Forsblomin sormenjälkiä."

Karma vihelsi pitkään.

"Mitä helkkaria. Buddhankuvakaapistako?"

"Ei, vaan ikkunasta. Forsblom on tullut merkillisen tököröksi viime aikoina. Puolisen tusinaa selviä sormenjälkiä, jotka tuntomerkkitoimistossa identifioitiin tänään. Mitä siitä sanotte, rikosprofessori . . . "

Karma hankasi leukaansa ja syviä ryppyjä kohosi hänen silmiensä väliin.

"Sepä merkillistä. Mies, joka kolautti minua hiekkapussilla, on siis todennäköisesti ollut Forsblom."

"Siltä näyttää. Sisältä ei muuten ole löytynyt ainuttakaan sormenjälkiä. Se tuntuu hiukan kummalliselta."

"N-iinkö", Karma mutisi. "Sepä todella kummallista."

"Forsblom on muistanut käsineet vasta sisäänmurtauduttuaan. Työskennellessään Buddankuvakaapin kimpussa, hänellä tietenkin oli käsineet kädessään. Mutta miksi hän ei käyttänyt niitä jo ikkunaa avatessaan. Kerrassaan huolimatonta vanhalta rikolliselta", komissaari päätteli.

Karma selaili hajamielisen näköisenä ruumiinavauspöytäkirjoja.

"Tässä jutussa on jotakin kummallista — perin kummallista. Tiedättekö te esimerkiksi mitään rouva Turnerista?"

"Kuka hän on?"

Karma kertoi lyhyesti keskustelustaan Fei Rudokin kanssa ja lopetti: "Kuka on tämä rouva Turner ja mitä tekemistä hänellä on Fei Rudokin kanssa?"

Komissaari karisteli tuhkaa sikaristaan.

"Hm", hän mutisi. "Taas uusi tyyppi näyttämölle. Tuo Forsblomin tuntematon kasvatussisar tuli mieleeni . . ."

"Sama asia on vaivannut minuakin. Aion käydä tapaamassa rouva Turneria aivan pian. Mutta lisäksi on vielä muitakin arvoituksia: mitä suhteita Rudokilla on Forsblomin morsiameen, mitä osaa Kungfutse esittää jutussa ja mitä

tekemistä hänellä on ollut Pajulammella silloin yöllä, kun varkaus tapahtui?"

"Onko Franssila ollut Pajulammella?"

"Ajanut siellä tohtorin polkupyörällä. Rapistelin pyörän vanteista hiukan kuivunutta savea ja annoin etsivä Laineen ottaa selvää, oliko Mäntykummun ja Pajulammen välisellä tiellä sellaista savea. Laine soitti minulle äsken ja vahvisti olettamukseni. Pajulammen tiellä on moninpaikoin samanlaista ruskeaa savea kuin oli pyörän vanteissa ja sitäpaitsi on tieltä löytynyt Nokia-merkkisten pyöränkumien jälkiä. Tohtori Tuuran pyörässä on juuri Nokian kumit."

"Siis Forsblom ja Franssila ovat olleet Pajulammella..."

"Niin, ja mahdollisesti vielä eräs kolmaskin: Fei Rudok. Hän kieltäytyi ilmoittamasta, missä oli ollut varkausyönä."

Komissaari raapi harvoja hiuksiaan ja näytti tuskaantuneelta.

"Voi peijakkaan peijakas. Ilmankos minulla oli jo silloin yöllä, kun soitin teille, tunne, että tästä tulee visainen juttu. Suunnittelemani lomapäivät taitavat sittenkin jäädä pitämättä . . ."

"Mitä uutta Leppäselästä?" Karma keskeytti.

"Forsblom on kuin maan alle hävinnyt. Sormenjäljet olivat ainoat, mitä poliisit ovat löytäneet. Karkulaista etsitään tietenkin täydellä höyryllä. Viimeksi eilen luettiin radiossa Forsblomin tuntomerkit. Mäntykummun sairaala on luvannut tuhannen markan palkkion karkulaisen kiinniottajalle."

"Olisivat luvanneet kymmenentuhatta, niin kenties olisi päästy parempiin tuloksiin. Muutaman tuhannen lisäpalkkio kunnostautuneille poliisimiehille olisi todella paikallaan. Ne tunnetusti pienet palkat . . ."

"Kyllä teidän pitäisi olla sisäministerinä", Halla keskeytti, "sopivampaa miestä ei löytyisi".

"Mieluummin sittenkin rikosetsivänä", Karma nauroi. "Minusta ei ole valtiomieheksi. Mutta saanko minä täydet

valtuudet tässä jutussa. Tarkoitan, annatteko luvan pidättää tarvittaessa eräitä henkilöitä?"

"Puhun rikososaston päällikölle. Minä en pysty kirjoittamaan valtakirjaa. Mutta kenet te ajattelitte pistää rautoihin?"

Karma kopsutteli kepillään lattiaa.

"En vielä erikoisesti ketään, mutta tässä jutussa voi tulla äkkikäänteitä, jotka vaativat ripeää toimintaa. Minä . . ."

Puhelimen kilinä katkaisi Karman lauseen. Komissaari tarttui kuulotorveen.

"Hyvää päivää, herra tohtori . . . Niinkö . . . Koska? . . . Vai niin. Arkkitehti Karma on juuri täällä . . . Lähetän hänet heti sinne."

Halla sulki puhelimen ja hänen kasvoillaan oli hyvin vakava ilme.

"Aron Franssila on karannut tänään Mäntykummun sairaalasta. On parasta, että järjestän teille poliisiauton käytettäväksi. Voitteko lähteä heti?"

Karma nousi.

"Olen valmis kuin lukkari sotaan . . . Vai on Kungfutse karannut . . ."

Muutamia minuutteja myöhemmin Karma istui mustassa poliisiautossa, joka signaalitorven törähdellessä kiisi kaupungin halki.

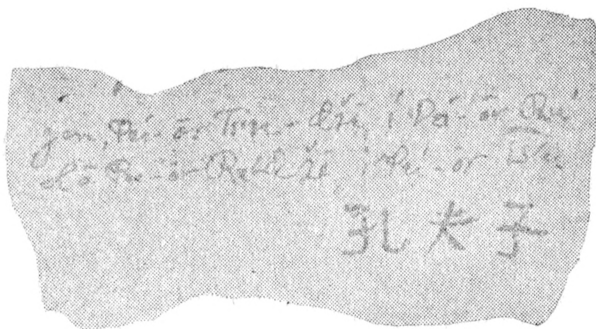
— — —

Ylihoitajatar otti Karman vastaan. Ylilääkäri oli vähää ennen saanut kiireellisen puhelinsanoman ja matkustanut kaupunkiin. Neiti Virta selosti tapahtuman lyhyin, katkonaisin lausein:

"Kerrosvartija Huusko sen huomasi ensiksi . . . Kungfutsen kopin ikkuna oli auki ja mies tipotiessään . . . Kungfutse oli jollakin teräaseella irroittanut kalterit, nehän eivät ole yhtä lujat kuin vankilassa . . . Paon on täytynyt tapahtua aamuhämärissä. Yövartijan asunnosta on hävinnyt päällystakki ja pari kenkiä. Kungfutse on varastanut myös toh-

torin polkupyörän . . . Ja sitten löytyi kopin pöydältä tällainen lappu . . . Vartija Huusko toi sen apulaislääkärille, joka sattui silloin olemaan kansliassa . . . Ymmärrättekö te kiinan kieltä, herra komissaari . . .?”

Karma otti ruskeasta paperista reväistyn lapun, joka oli tämän näköinen:

Karma tuijotti pitkän tuokion paperiin. Sitten pudisti hän päätään.

”Valitettavasti ei minulle koulussa opetettu kiinan kieltä, mutta tästä kyllä saadaan selvä.” Hän pisti paperin muistikirjansa väliin ja nousi ylös.

”Haluaisin vilkaista hiukan Kungfutsen huonetta.”

Ylihoitajatar opasti Karman toiseen kerrokseen. Aivan käytävän päässä oli pieni huone, josta ”koppi” sana oli hyvin paikallaan. Suuri, vanhanaikuinen ikkuna oli ulkopuolelta suojattu noin pikkusormen vahvuisilla rautakaltereilla. Ikkunalasi oli melkein sentin vahvuista, ilmarakkoista, vihertävää lasia. Neljä ruutua oli rikottu ja takana olleet kalteriraudat väännetty syrjään. Alhaalla oli hiekoitettu käytävä. Ikkunasta maahan oli vain vajaa kolme metriä, joten hyppääminen ei suinkaan ollut mikään urheilunäyte.

”Koska pako havaittiin?” Karma kysyi.

”Vähää vajaa kello yhdeksän aamulla.”

”Eikö yövartija huomannut mitään?”

"Ei. Kerrosvartija keksi paon ensiksi."

"Oliko tohtorin polkupyörä entisellä paikallaan vajassa?"

"Siellä kai se on ollut."

"Murtautuiko Kungfutse yövartijan asuntoon?"

"Ei hänen tarvinnut murtautua, koska ovi oli lukitsematta. Ukko Kivi ei ole niin turhan tarkka ovien sulkemisen suhteen", neiti Virta selitti.

Karma teki vielä muutamia kysymyksiä ja siirtyi sitten ulos. Hän tutki maata ikkunan alapuolella, kävi polkupyörävajassa ja haastatteli yövartijaa. Hän ei viipynyt tuntiakaan Mäntykummussa. Konstaapeli sai määräyksen ajaa Fredrikinkatu 98:aan.

— — —

Professori Karpalo oli kotona ja otti Karman ystävällisesti vastaan.

"Mitä minä näenkään. Itse rikosarkkitehti pitkästä aikaa. Mistä nyt kenkä puristaa . . .?"

Karma otti esille Kungfutsen kirjelapun.

"Tässä on pari riviä, joita en kykene tulkitsemaan. Ellen erehdy, on kirjoitus kiinankieltä eurooppalaisin kirjaimin. Haluaisin tietää, mitä paperille on kirjoitettu?"

Professori asetti silmälasit nenälleen ja istahti kirjoituspöytänsä ääreen.

"Aa", pääsi hänen huuliltaan. "Kiinankieltä, aivan selviä kiinalaisia sanoja, *Jen, Pei-ôr Ts'u'-džé, i'Pei-ôr Ru', Hô, Pei-ôr Ru'-džê' i' Pei-ôr Ts'u'* . . ."

"Ja mitä se tarkoittaa?"

Professori kohensi silmälasejaan.

"Ikivanha kiinalainen sananparsi Dženg kuninkaan ajoilta tuhatkunta vuotta ennen Kristusta. Vapaasti suomennettuna se merkitsee: Pahan työn palkka maksetaan pahalla eli suomalaisittain sanottuna: lyö toista, sattuu omaan otsaan."

"Entä nuo kiinalaiset koukerot kirjoituksen alla?"

"Siinä on yksinkertaisesti nimi *Kungfutse* kiinalaisin kirjaimin. Mistä tällainen lappu on käsiinne joutunut?"

"Muuan Mäntykummun potilas vain on kokeillut kielitaitoaan", Karma vastasi vältellen. "Olen hyvin kiitollinen avustanne, professori."

Hän sanoi hyvästit vanhalle ystävälleen ja kiirehti kadulla odottavaan poliisiautoon.

"Lyö toista, sattuu omaan otsaan", hän mutisi itsekseen, auton kiitäessä Aleksanterinkatu kahtakymmentäneljää kohti. "Mitä hittoa Kungfutse näillä sanoilla tarkoittaa — ja kenelle ne ovat aiotut . . .?"

XII LUKU.

Hansénin kemikaalikauppa oli vielä olemassa samassa paikassa, missä se oli sijainnut jo kaksikymmentäviisi vuotta sitten. Herra Hansén oli kuollut, mutta hänen vaimonsa muisti hyvin Elsa Maria Mäkisen. Tyttö oli tullut liikeapulaiseksi myymälään noin viisitoistavuotiaana ja palvellut paikassaan kolmisen vuotta. Hän oli työnsä ohella suorittanut oppikoulukurssin. Rouva Hansénilla ei ollut tytöstä mitään pahaa kerrottavana. Elsa Maria itse oli yhtäkkiä sanonut itsensä irti ilmoittamatta tarkemmin syytä eroonsa ja matkustanut maaseudulle. Sen jälkeen ei rouva Hansén ollut kuullut hänestä mitään. Minkäänlaista valokuvaa ei Elsa Mariasta ollut jäänyt eikä rouva Hansen osannut liioin kuvailla tytön tuntomerkkejä. ”Hän oli vain sellainen tavallinen tytönhuiskale, vaaleatukkainen ja laiha.” Näihin niukkoihin tietoihin Karma sai tyytyä.

Pistäydyttyään iltapäiväkahvilla Kämpissä Karma meni asuntoonsa ja ryhtyi tekemään jonkinlaista yhteenvetoa tutkimuksiensa tuloksista. Hän oli paraiksi päässyt hyvään alkuun, kun puhelin soi. Langan toisessa päässä oli etsivä Laine.

”Olen käskynne mukaan antanut varjostaa neiti Riippaa ja nyt on minulla jotakin ilmoitettavaakin. Vähän yli kello kaksitoista tänään vuokra-auto ajoi neiti Riipan asunnon edustalle, kuljettaja antoi pari törähdystä merkkitorvella ja kohta sen jälkeen tuli neiti Riippa alas, hypäten kiireesti autoon, joka lähti ajamaan katua alas. Varjostamassa ollut etsivä ehätti saamaan myös vuokra-auton ja niin jatkui takaa-ajo halki kaupungin Hämeenlinnaan johtavalle maan-

tielle. Edelläkulkeva auto pysähtyi vasta noin neljänkymmenen kilometrin päähän kaupungista, autiolle metsätaipaleelle, ja ajaessaan ohi etsivä ehti nähdä neiti Riipan ja tämän seurassa olevan miehen lähtevän kävelemään pientä metsään johtavaa polkua. Etsivä saattoi pysähdyttää autonsa vasta seuraavassa tien käänteessä ja palasi sitten metsää myöten takaisin sivutielle. Se johti noin puoli kilometriä maantiestä olevan järven rannalle. Rannalla, jyrkän kallion reunalla oli pieni huvila. Mutta kun etsivän juuri piti lähteä ryömimään pensaikon varjossa lähemmäksi, neiti Riippa ja hänen seuralaisensa tulivat huvilasta. Miehellä oli tumma päällystakki ja lippalakki syvälle otsalle vedettynä. Silmien suojana oli lisäksi tummat lasit. Pariskunta palasi takaisin autoon, joka ajoi kovaa kyytiä kaupunkiin. Se pysähtyi Turuntien ja Hesperiankadun kulmassa olevan raitiotiepysäkin kohdalle juuri, kun raitiovaunu ajoi pysäkille. Autossa ollut mies hyppäsi vaunuun ja auto jatkoi sitten matkaansa, kyyditen neiti Riipan takaisin kotiin . . .”

”Miehestä ei siis saatu tarkempaa selvää?”

Laine tuhautti kirouksen.

”Mies pääsi kuin koira veräjästä. Varjostaja oli nuori, aivan kokematon etsivä eikä hän ymmärtänyt lähteä seuraamaan miestä, koska oli saanut minulta ohjeet varjostaa vain neiti Riippaa.”

”Olisiko mies voinut olla itämainen ystävämme Fei Rudok?”

”Etsivä ei kyennyt antamaan tarkempia tuntomerkkejä. Mies oli keskikokoinen ja hiukan lihavahko. Tuntomerkit sopivat siis myös Rudokiin.”

”Tai Aron Franssilaan tai Kalle Forsblomiin . . . Kirottua . . . Entä huvila. Kenelle se kuuluu?”

”Minulla oli aikamoinen työ urkkiessani asiaa selville”, Laine kertoi. ”Soitin Nurmijärven piirin nimismiehelle, jonka piirin alueella huvila on. Sain tietää, että huvila — tai metsästysmajan, kuten rakennusta paikkakuntalaiset ni-

mittävät, on rakennuttanut aikoinaan muuan ulkomaalainen diplomaatti. Se on kuulemma hyvin hieno ja kaikilla mukavuuksilla varustettu talo. Diplomaatin matkustettua pois Suomesta huvila oli vaihtanut pari kolme kertaa omistajaa. Nykyisin se kuuluu edesmenneen Forsblomin kuolinpesälle. Tuomari Törmä on vuokrannut huvilan kesäasukkaille. Talvisin se on ollut jo vuosikausia autiona."

Karma vihelsi pitkään.

"Ja onko tuomari Törmä luovuttanut avaimet jollekin?"

"Tuomari oli kovasti hämmästynyt, kun soitin asiasta. Hän väitti, että huvilan avaimia ei pitänyt olla kenelläkään syrjäisillä. Viimeksi maaliskuussa Törmä oli käynyt toveriensa kanssa metsästysretkellä ja herrat olivat silloin viettäneet pari yötä huvilassa."

"Hyvä on. Neiti Riippaa on edelleen varjostettava, ja jos sama mies näyttäytyy uudelleen, asiasta on ilmoitettava minulle viipymättä. Kuuluuko muuta uutta?"

"Ei entistä enempää", Laine huokasi. "Murhaaja Forsblom on kuin maan rakoon kadonnut. Aron Franssilan peräänkuulutus luetaan tänään radiossa. Poliisisanomissa on hänestä niinikään asianmukainen ilmoitus."

"Hyvä. Ja sitten muuan uusi tehtävä: hankkikaa mahdollisimman tarkat tiedot leskirouva Turnerista, asuu Korkeavuorenkatu viidessätoista. Nainen kuuluu Fei Rudokin tuttaviin. Ennenkaikkea ottakaa selville, mikä on naisen tyttönimi ja missä hän on syntynyt."

"Selvä on. Entä muuta?"

"Ei enempää tällä kertaa. Kuulemiin." Karma sulki puhelimen vajoten mietteissään nojatuoliin.

Yhtäkkiä hän sitten näpsäytti sormiaan ja nousi ylös.

"Lähdenpä tapaamaan tuomari Törmää nyt heti", hän mutisi itsekseen.

— — —

Karma istui tuomari Törmän autossa, asianajajan itsensä ohjatessa. Törmä oli lähtenyt henkilökohtaisesti näyttämään

"Villa d'Artemista", jolla nimellä huvila sen aikaisemman omistajan peruna tunnettiin.

"Huomasin vasta nyt karttaa katseltuani, että Mäntykumpu—Pajulampi—Villa d'Artemis muodostavat kolmion, jonka sivut ovat noin kaksikymmentä kilometriä", Karma puheli, — "eikä Leppäselkäkään, missä Forsblomin viimeksi tiedetään liikkuneen, ole täältä kaukana".

"Arvelette siis, että karkulainen piileskelee näillä tienoilla?"

"Tuntuu ainakin hyvin todennäköiseltä. Laina Riipan täällä päin liikkuminen tukee myös olettamusta. Riippahan oli Forsblomin morsian."

"Mutta mistä hitosta he ovat saaneet huvilan avaimet — tai sitten on jokin ovi murrettu. Viimeksi huvilassa käydessäni siellä oli kaikki kunnossa."

"Silloin ei Kalle Forsblom ollutkaan vielä pakoteillä. Minä päivänä vanha Forsblom muuten kuoli?"

Asianajaja muisteli.

"Odottakaahan . . . Nyt on huhtikuun 28:s. Pääsiäisenä olin maalla ja palattuani toimistooni siellä oli Forsblomin kuolinilmoitus . . . Ukko Forsblom kuoli huhtikuun kuudentena."

"Ja Kalle Forsblom pidätettiin huhtikuun kahdeksantena. Hitto soikoon . . ."

"Mitä tarkoitatte?" tuomari kysyi.

Karma viskasi savukkeensa pätkän auton ikkunasta.

"Vain sitä, että ellei August Forsblomin kuolema ole luonnollista laatua, Kalle Frosblomin sormet voisivat olla pelissä."

"Tarkoitatteko, että poika olisi murhannut isänsä? Mutta ukkohan kuoli luonnollisella tavalla. Ainakin kunnanlääkäri vakuutti niin."

Karma ei vastannut, vaan tuijotti otsa rypyssä ohikiitäviä maisemia. Auto kääntyi kapealle sivutielle, ja hetkistä myöhemmin oltiin Villa d'Artemis'in pihalla.

Se oli korkealle kivijalalle rakennettu, yksikerroksinen

rakennus punaisine tiilikattoineen ja vihreäksimaalattuine ikkunaluukkuineen. Koristeellinen rakennustapa ilmaisi, että huvilan rakennuttaja oli uhrannut siihen paljon rahaa.

Tuomari Törmä avasi ulko-oven taskustaan ottamallaan avaimella ja herrat astuivat sisään. Avara arkihuone oli osittain kalustettu. Lattiaa peitti suuri kotikutoinen matto, huonekalut olivat enimmäkseen vanhanaikaisia, seinillä riippui muutamia tauluja. Karma nuuhki ilmaa. Heikko tupakansavu tuntui vielä huoneessa. Pöydällä olevassa tuhkakupissa näkyi joukko savukkeenpätkiä.

”Täällä on ollut vieraita”, tuomari Törmä totesi, ”katsokaa, ruuanjätteitä.” Hän otti suuren avotakan päältä lautasen, jossa näkyi makkaran kuoria ja pari perunaviipaletta.

Karma siirtyi makuuhuoneeseen. Vuode oli siistimättä. Näkyi selvästi, että joku oli sitä käyttänyt. Lattialla sängyn vieressä oli tupakantuhkaa ja appelsiinin kuoria. Keittiön hellalle oli jätetty puhdistamaton paistinpannu, jossa oli kastikkeen jätteitä. Pyyheliina, tyhjä säilykepurkki ja leivänkannikka pöydällä ilmaisivat, että joku oli ruokaillut myös keittiössä.

”Täällä on asunut joku”, tuomari Törmä totesi. ”Kun minä viimeksi lähdin huvilasta, kaikki jäi hyvään kuntoon. Kuka peijakas täällä on käynyt isännöimässä?”

Karma kääri parhaillaan keittiön pöydältä löytämäänsä juomalasia hellävaroen paperiin.

”Tässä juomalasissa näkyy olevan sormenjälkiä kosolti ja toivottavasti voimme niiden perusteella todeta luvattoman vierailijan henkilöllisyyden. Noita samoja savukkeenpätkiä olen muuten tavannut muuallakin.” Hän osoitti tuhkakuppia, jossa oli useita puoleksipoltettuja savukkeita.

”Missä?” asianajaja kysyi innostuneesti.

”Kalle Forsblomin morsiamen luona”, Karma vastasi. ”Nämä ovat hienolaatuisen Turmac savukkeen pätkiä.”

”Luulette siis, että Forsblom on piileskellyt täällä?”

”En tahdo sanoa vielä mitään varmaa ennenkuin olen saa-

nut tässä lasissa olevat sormenjäljet identifioiduksi. Vaistoni kuitenkin sanoo, että ne ovat Forsblomin."

"Mutta mistä mies on saanut avaimet ja missä hän nyt on?"

Karma myhähti.

"Forsblomin laisen heppulin ei ole vaikea hankkia vääriä avaimia — ja sitä paitsi hän on voinut käyttää tiirikkaa."

"Mutta miehellä, joka tuli Forsblomin morsiamen kanssa, oli avaimet..."

Karma nyökkäsi hitaasti.

"Niin, hänellä oli avaimet, mutta oliko mies Forsblom..."

"Kuka hän sitten olisi ollut?"

"Esimerkiksi Fei Rudok tai Kungfutse."

"Franssilako, joka karkasi hullujenhuoneesta?"

"Sama mies — tai sitten joku, jota emme vielä tunne", Karma mutisi.

He tarkastivat perusteellisesti huvilan ja löysivät vielä koko joukon jälkiä, jotka viittasivat luvattoman henkilön oleskeluun talossa. Karma poimi pari veistä ja nikkelöidyn tupakansytyttäjän samaan pakettiin juomalasin kanssa. Kun herrat olivat tutkineet kaikki kaapit ja komerot perusteellisesti, siirtyivät he ulos. Karma tarkasteli ulko-oven lukkoa, mutta ei havainnut siinä tiirikan käytön jälkiä eikä väkivaltaisen avaamisen merkkejä. Ikkunoita ei myöskään ollut avattu ulkoapäin; huvilassa vieraillut mies oli siis kulkenut omilla avaimillaan oven kautta.

Tuomarin noutaessa pihan kaivosta vettä auton jäähdyttäjään Karma katseli ihastuneena ympärilleen. Mikä jylhä ja samalla luonnonkaunis paikka! Kirkasvetinen salojärvi, joka juuri oli luonut jääpeitteensä, sen kallioiset rannat ikivanhoine honkineen ja aarniokuusineen. Lähistöllä ei näkynyt ainuttakaan toista ihmisasuntoa, koskematonta luontoa vain niin kauas kuin silmä kantoi. Karma tuskin saattoi uskoa, että muutaman kymmenen kilometrin päässä kaupungin kivimuurierämaasta löytyisi tällainen luonnon paratiisi

ja yhtäkkiä syntyi hänen aivoissaan ajatus: jos Villa d'Artemis vain tulee myytäväksi kuolinpesän laskuun, on Klaus Karma ensimmäinen ostaja. Ja istuessaan sitten kaupunkiin päin kiitävässä autossa hän esitti ajatuksensa seuralaiselleen. Tuomari Törmä lupasi pitää asian mielessään; kun huvila joutuisi myytäväksi hän ilmoittaisi ajoissa siitä Karmalle.

Auto pysähtyi Törmän asianajotoimiston edustalle ja tuomari ehdotti:

"Tulkaa pistäytymään toimistossani. Minulla on tapana juoda iltapäiväkahvi huoneessani. Kupponen kuumaa kai maistuu automatkan jälkeen."

Karmaa ei tarvinnut kahdesti pyytää. Herrat nousivat toiseen kerrokseen, missä Törmän toimisto sijaitsi.

"Täällä on eräs rouva, joka haluaa tavata tuomaria", konttorineiti ilmoitti. "Hän sanoo asiansa olevan hyvin tärkeän ja koskevan sanomalehdessä ollutta ilmoitustamme."

"Käskekää rouva huoneeseeni." Karmalle hän lisäsi: "Asia ehkä kiinnostaa teitäkin. Siellä on joku, joka tietää jotakin Forsblomin menneisyydestä."

Karman silmiin kohosi innostuksen välke.

"Tämäpä sattui hyvin." Hän istahti syvään nahkatuoliin ja sytytti savukkeen. Tuomari Törmä oli tuskin ehtinyt kirjoituspöytänsä ääreen, kun mustapukuinen, pitkä, laiha nainen astui sisään. Tulija oli Forsblom vanhemman emännöitsijä, neiti Rök.

"Tekö, neiti . . . Mitä teillä on kerrottavaa?" asianajaja kummasteli.

Nainen loi aran katseen tuomariin.

"Tulin sanomalehti-ilmoituksen johdosta", hän sanoi hiljaa. Hänen aikaisemmin säräjävä äänensä oli ikäänkuin pehmennyt.

"Istukaa, neiti, olkaa hyvä. Ja sitten kerrotte rauhallisesti kaiken, mikä mieltänne painaa", tuomari neuvoi.

Neiti Rök painautui varovasti tuolille ja niisti äänek-

käästi nenäänsä. Hänen näytti olevan vaikea päästä puheen alkuun.

"Tunnetteko ehkä Aurora Mäkisen?" Törmä aloitti.

Nainen taittoi nenäliinansa huolellisesti kokoon. Näytti kuin sormien liike olisi vaatinut häneltä suuria ponnistuksia. Pistettyään nenäliinan vyöhönsä hän kohotti päänsä ja katsoi tuomaria suoraan silmiin.

"Minä olen Aurora Mäkinen", hän sanoi selvällä äänellä.

Karma kohottautui vaistomaisesti istualtaan. Tuomari Törmän leukapielet loksahtivat.

"T-ekö Aurora Mäkinen, Forsblomin entinen emännöitsijä . . .?"

"Niin ja hänen hylätty morsiamensa ja myös Elsa Marian äiti", nainen täydensi.

"Ja missä on tyttärenne nyt?" Kysymys tuli yhtaikaa molemmilta miehiltä.

Neiti Rök otti nenäliinansa ja kuivasi hikihelmiä otsaltaan. Tunnustus näytti sittenkin käyvän hänelle melkein ylivoimaiseksi.

"Tytärtäni on maailmassa onnistanut hyvin. Hän on Mäntykummun sairaalan ylihoitajatar."

Tämä oli vielä suurempi pommi kuin äskeinen. Herrat olivat tuokion sanattomina.

"Neiti Virtako?"

"Elsa Maria Virta, entinen Mäkinen", neiti Rök sanoi.

"Tyttärenne on siis muuttanut nimensä?"

"Jo kaksikymmentä vuotta sitten, ollessaan nuorena sairaanhoitajattarena Sisä-Suomessa", neiti Rök jatkoi.

"Ja te olette tiennyt koko ajan, missä tyttärenne on vaeltanut?"

"Kyllä, mutta Elsa Maria ei tunne minua enkä minä ole rohjennut mennä hänen luokseen, hylkäsinhän lapseni kohta hänen syntymänsä jälkeen."

"Mutta olette kuitenkin syrjästäkatsojana seurannut

hänen elämäänsä", Törmä ihmetteli. "Mutta kertokaahan, miten jouduitte toistamiseen Forsblomin emännöitsijäksi?"

Neiti Rök oli vähitellen rauhoittunut. Hän hypisteli pitkiä, laihoja sormiaan ja tuijotti lattiaan.

"Forsblom tapasi minut ulkomailta tultuaan. Hänen vaimonsa oli silloin kuollut ja hän tarjosi minulle paikkaa. Otin tarjouksen vastaan. Siitä on nyt jo parikymmentä vuotta."

"Eikö Forsblom puhunut mitään lapsestaan — tiesikö hän, että Elsa Maria oli jätetty lastenkotiin?" Karma kysyi.

Neiti Rök kohotti päänsä ja katsoi ilmeettömillä kalansilmillään Karmaan.

"Sen asian olimme puhuneet selväksi jo silloin, kun jätin Forsblomin ensi kerran. Hän petti minut, mutta hyvitti tekonsa rahalla. Minulla ei ollut myöhemmin enää mitään vaatimuksia."

"Forsblom oli siis tunnustanut Elsa Marian lapsekseen?"

"Oli. Hän maksoi minulle kymmenentuhatta markkaa kertakaikkisena eläkkeenä."

Tuomari Törmä nyökäytti päätään ja piirteli epämääräisiä kuvioita kirjoitusalustaan.

"Asian juridinen puoli on siis selvä", hän sanoi. "Elsa Maria Virta, entinen Mäkinen tulee saamaan puolet edesmenneen Forsblomin perinnöstä ja toinen puoli kuuluu Kalle Forsblomille, vaikkei hän tietenkään tule saamaan rahoja haltuunsa, sillä todennäköisesti hänet määrätään holhouksen alaiseksi. Tyttärenne ei siis tiedä perinnöstä mitään?"

"Kukapa hänelle olisi osannut kertoa, koska minä olen tähän saakka vaiennut", neiti Rök sanoi.

"Mutta ehkäpä Kalle Forsblom oli asioista perillä?" Karma arveli, "tai hänen sisarensa, rouva Kontio".

Nainen pudisti harmaatukkaista päätään.

"En usko sitä. Elsa Maria ei ole koskaan saanut tietoa isästään."

"Ja miksi te kerrotte asiasta vasta nyt? Olisi ollut paljon

parempi, jos olisitte ollut avomielinen jo ensi kerran Pajulammellá käydessäni", tuomari muistutti.

"Minä en aikonut kertoa salaisuuttani milloinkaan. Mutta kun näin ilmoituksenne lehdessä, päätin kääntyä puoleenne. Olen iloinen, että lapsestani tulee rikas — nyt vihdoinkin, sillä hänen lapsuutensa on ollut synkkä ja iloton . . ." Viime sanoja lausuessaan neiti Rökin kalsea ääni ikäänkuin suli ja hän pyyhkäisi kämmenselällään silmäkulmaansa.

"Aiotteko mennä nyt tyttärenne luo?" Karma kysyi.

Nainen pudisti päätään.

"En — Elsa Marian ei tarvitse tietää minusta mitään. Matkustan erään kaukaisen sukulaiseni luokse Pohjanmaalle."

Huoneessa vallitsi pitkän tuokion äänettömyys. Sen katkaisi Karman ääni:

"Kerroitte aikaisemmin, että Forsblomin luona oli vieras samana yönä jolloin hän kuoli. Koettakaapa nyt vielä kerran muistella, voisitteko mainita jotakin erikoista tuosta illasta — ennenkaikkea jotakin Forsblomin luona olleesta vieraasta."

"En minä osaa kertoa siitä mitään erikoista. Forsblom tuli autolla kaupungista ja hänellä oli joku vieras mukanaan. Kello oli silloin jo yli kymmenen illalla. Hän meni vieraansa kanssa huoneeseensa, josta kuulin puheenpolpotusta ollessani jo vuoteella. Kerran kuulin Forsblomin käyneen keittiössä — todennäköisesti noutamassa kuumaa vettä. Hän kolasi ja kiroili kuten juopunut konsanaan. Lopulta nukahdin ja heräsin vasta aamulla. Silloin oli Forsblom jo vainaja."

"Kävikö Forsblom viime aikoina usein kaupungissa?"

"Pari kolme kertaa viikossa viinan haussa."

"Autollako hän tavallisesti palasi?"

"Useimmiten. Joskus junallakin."

"Odottiko auto vierasta silloin yöllä?"

"Sitäkään en tiedä. Kuulin vain auton surinaa miesten tullessa — ehkä kuljettaja oli kolmantena ryyppysakissa. Forsblom ei erikoisemmin valinnut seuraansa."

Karma oli hetkisen ääneti.

"Onko teillä vielä jotakin keskusteltavaa asiakkaanne kanssa?" hän kysyi tuomarilta.

"Ei tällä kertaa. Olen hyvin kiitollinen tiedoistanne, neiti Rök", Törmä sanoi.

Vanha nainen nousi ylös, niiasi ja pyörähti nopeasti huoneesta kuin peläten, että hänet vielä kutsuttaisiin takaisin. Herrojen jäätyä kahden Karma sytytti savukkeen ja koputteli kepillään lattiaa.

"Perin merkillinen sattuma. Sisar, veli ja sisarpuoli samassa mielisairaalassa, jossa veli murhaa sisarensa ja sisarpuoli on tietämätön, että hänellä on saman katon alla lihallisia sukulaisia", hän mutisi.

XIII LUKU.

Pieni, väljään ulsteriin ja harmaaseen lippalakkiin pukeutunut mies pysähtyi neiti Riipan huoneiston oven taakse ja alkoi tavailla ovelle kiinnitetyn nimikortin tekstiä. Miehellä oli sateenvarjo kainalossa, uutuuttaan kiiltävät kalossit jaloissa ja tummakehyksiset silmälasit tekivät hänen kuivettuneen naamansa hassunkurisen näköiseksi. Paksu kaulahuivi oli kiedottu ukon kaulaan aivan leuan tasalle, joten olisi ollut melko vaikea tuntea miestä Mäntykummun mielisairaalasta karanneeksi Aron Franssilaksi.

Seistyään tuokion oven takana Franssila soitti ovikelloa. Räikeänvihreään, pitkäliepeiseen pukuun pukeutunut nainen näyttäytyi ovella.

”En ota henkivakuutusta enkä osta pölynimureita. Menkää tiehenne”, nainen tiuskasi, aikoen vetää oven kiinni. Mutta mies ehätti pistämään jalkansa väliin.

”Minä olen Kallen ystäviä”, hän vikisi. ”Haluan puhella kanssanne.”

Nainen työnsi oven auki.

”Tuotteko terveisiä Kallelta...?”

”Ehkäpä”, mies mutisi. ”Päästäkäähän sisään.”

Nainen epäröi vielä hiukan.

”Mutta kuka te olette? En tunne teitä ja sitäpaitsi minulla on vieras...”

Franssila tunkeutui eteiseen.

”Olen Mäntykummusta... Yövartija... Kallen hyvä ystävä... Minä jelppasin sulhastanne karkuunkin.”

”Aa”, pääsi neiti Riipan huulilta. ”Tulkaa sitten sisään.”

Riisumatta päällysvaatteitaan Franssila astui pieneen

huoneeseen, jossa siniset savupilvet leijailivat. Pöydän ääressä istui sakilaistyyppinen nuori mies lasi edessään. Hän loi vieraaseen tuikean katseen. Neiti Riippa ehätti selittämään: ”Tämä herra on hullujenhuoneen vahtimestari — Kallen ystävä. Vieraani tässä on myös Kallen tuttavia. Häntä sanotaan 'Rapsuttajaksi'.”

Rapsuttajaksi esitelty keikautti niskaansa.

”Terve vain. Eipä minulla olekaan ennestään hullujenhuoneen virkailijoita tuttavieni joukossa. Istukaa pappa. Lala, tuo puhdas lasi papalle. Tuikku näin koleana iltana ei kai ole pahemmaksi.”

”Ei varmaankaan”, Franssila myönsi kainosti. ”Suuri Kungfutse on kyllä sanonut...”

”Kungfutse... Kuka piru se on? Joku Kallen tuttaviako?” Rapsuttaja keskeytti.

”Joo”, Franssila myönsi. ”Kallen ja minun yhteisiä tuttavia.” Hän kaatoi tilkkasen pullosta lasiin ja höläytti vettä päälle. Samalla hän tarkkaili salavihkaa pöytätoveriaan, tämän oudosti laajentuneita silmäteriä ja sormien hysteerisiä liikkeitä.

”Ja mitä terveisiä teillä on Kallelta?” neiti Riippa kysyi. ”Kertokaa nyt pian, sillä aiomme lähteä Rapsuttajan kanssa 'Lepakkoon' tanssimaan.”

Franssila nieleskeli vaivalloisesti lasistaan.

”Asia on niin”, hän aloitti hitaasti kuin punniten jokaista sanaansa, ”että minun olisi oikeastaan pitänyt tulla jo aikaisemmin. Lupasin nimittäin Kallelle, mutta virkatehtävät, virkatehtävät. Onko täällä käynyt muuan herra, joka on sanonut olevansa Kallen tuttavia . . .?”

Neiti Riippa näytti hämmästyneeltä.

”Kuinka niin? Tunnetteko sen herran, joka täällä on käynyt?”

Franssila hellitti hiukan kaulaliinaansa. Näytti kuin hänen olisi ollut vaikea puhua.

”Vai on se kelmi käynyt täällä. Siitä Kalle minulle juuri puhui ja pyysi varoittamaan.”

”Varoittamaan mistä?”

”Siitä miehestä. Kalle nimittäin tiesi, että häntä vastaan oli tekeillä pirullinen juoni, sellainen salajuoni, ja ennenkuin Kalle karkasi, hän sanoi minulle: hyvä veli, käy sinä varoittamassa morsiantani, ellen itse pääse. Se kaveri on epäluotettava. Ettehän te häntä edes tunnekaan.”

”En kylläkään lähemmin”, neiti Riippa myönsi. ”Se herra on kuitenkin ollut hyvin kiltti ja tuonut terveisiä Kallelta jo kahdesti. Tänään viimeksi hän käytti minua Kallen piilopaikassa, mutta sulhaseni oli jo lähtenyt sieltä pois. Hän toi minulle rahaakin Kallelta . . .”

”Ja mitä hän puhui?”

”Me puhelimme paljonkin — etupäässä Kallen perinnöstä — sulhasenihan on nyt rikas, hän on perinyt miljoonia ja tämä herra neuvoi, miten minun olisi meneteltävä, jotta Kalle aikanaan saisi nostaa perintönsä. Minun pitäisi tarvittaessa todistaa, että olin nähnyt Kallen — lakimiehet voivat kuulemma epäillä, että sulhaseni on poistunut maasta, ja silloin voi perintöasiassa koitua kaikenlaisia viivytyksiä. Se herra neuvoi, että jos poliisit tai tuomari kysyvät minulta, olenko nähnyt sulhastani sen jälkeen kun hän pakeni, niin minun pitäisi ensiksi kieltää, mutta myöntää lopuksi, että Kalle pistäytyi täällä. Se on minun mielestäni hyvä neuvo, ja se herra ymmärtää kyllä lakiasioitakin — luulenkin, että hän on tuomari, vaikkei tahtonut sitä ilmoittaa.”

”Ja te kerroitte tämän poliiseille?”

”Tein kuten herra käski. Tänään annoin hänelle pienen paketin toimitettavaksi sulhaselleni, sillä herra uskoi tapaavansa Kallen pian, vaikkei hän ymmärrettävistä syistä voi tulla Helsinkiin. Pollarit, pirut . . .”

Rapsuttaja, joka oli vaieten kuunnellut silloin tällöin ottaen ryypyn, puuttui nyt keskusteluun.

”Milläs sä sitten todistat, pappa, että olet Kaltsin ystäviä. Taidat vain puhua soopaa Lalalle.”

Franssila nauraa kikatti.

”Vai soopaa, vai niin herra luulee. Eipä Kalle olisi ilman minun apuani Mäntykummusta lähtenyt. Kalterien ja ristikoiden takana istuisi. Mitä sanoikaan suuri Kungfutse kerran: Joka hädän hetkellä ystävänsä ylenkatsoo, hän on kuin kuivunut kaivo Fungtoun rinteillä.”

”Sä taidat olla pöpi”, Rapsuttaja keskeytti. ”Kauankos sä olet ollut siellä hullujenhuoneessa?”

”Kaksikymmentäviisi vuotta, monta hullua nähnyt. Hulluksi minuakin vieras voisi luulla, mutta eipä Kalle luullut. Ja on monta muutakin . . .”

Rapsuttaja hörppäsi lasinsa tyhjäksi.

”Lähdetään, Lala. Minulla on tänä yönä vielä muuan tehtävä.” Franssilalle hän lisäsi: ”Laputa sinä, pappa, vain Mäntykumpuun. Ristikkokopissa sinä kuitenkin kerran kuolet.”

”Sielläpähän on kotoista kuolla”, toinen myönteli. ”Monta suurmiestä on meillä Mäntykummussa säärensä oikaissut. Kerran Kiinassa, kun muuan . . .”

”Pistä nyt pälsi yllesi, Lala. En mä viitti tuon pöpin äijän juttuja kauemmin kuunnella”, Rapsuttaja kiirehti.

Franssila nousi nöyrästi ylös ja kietoi villaliinan taas tiukasti kaulaansa.

”Minä lähdenkin tästä Mäntykumpuun. Niin, muistakaa nyt, neiti, mitä Kalle käski minun sanoa: varokaa sitä miestä . . . Niin, ja missä te kävittekään tänään sen herran kanssa?”

”Ukko Forsblomin metsästysmajalla”, neiti Riippa vastasi, kiskoen päällyskenkiä jalkaansa.

Franssila kumarteli ovensuussa.

”Näkemiin nyt sitten vain, herrasväki, näkemiin . . . Tulkaa joskus tervehtimään vanhaa yövartijaa Mäntykummussa . . .”

"Kaikenlaisia hulluja sinä otatkin vastaan", Rapsuttaja ärähti vieraan lähdettyä. "Meni melkein puolituntinen hukkaan ja myöhästymme vielä 'Lepakosta' . . ."

— — —

Kello näytti puolta yhtätoista ja "Lepakossa" oli yöelämä korkeimmillaan. Rapsuttaja istui yksinään pöydässä ja tuijotti tylsästi eteensä. Neiti Riippa oli tanssimassa jonkun toisen kavaljeerin kanssa. Eteisvartija tunkeutui tanssivien parien ohitse Rapsuttajan pöydän luo.

"Teitä pyydetään puhelimeen, herra Brender."

Puhuteltu nousi koneellisesti ja seurasi vahtimestarin perässä eteiseen, sulkeutuen puhelinkoppiin.

"Onko Rapsuttaja?" kuului matala ääni puhelimessa.

"Minä olen."

"Järjestyykö asia tänä yönä?" ääni jatkoi. "Minun on tavattava teidät tasan puoli yksi Hesperiankadun puistossa. Ensimmäinen penkki Runeberginkadusta meren puolella. Olkaa siellä puoli yhdeltä."

"K-yllä, jos vain ennätän. Lähden aivan kohta, mutta eihän koskaan voi tietää . . . Jos X ei saapuisikaan ja . . ."

"Minä tiedän, että X tulee", ääni jatkoi päättävästi. "Hoidatte asian kuten on sovittu. Palkkionne saatte, kun tapaamme puistossa."

"Selvä on", Rapsuttaja sanoi raukeasti. "Vieläkö jotakin muuta?"

"Ei tällä kertaa. Siis kuulemiin." Puhelin rasahti kiinni. Rapsuttaja seisoi tuokion paikoillaan ja painoi sitten kuulotorven varovasti hakaan. Hän vilkaisi kopin ikkunasta eteiseen ja havaitsi, ettei lähettyvillä ollut ketään urkkijoita. Annettuaan eteisvartijalle viitosen hän palasi pöytäänsä, jonne neiti Riippakin saapui hikisenä ja huohottaen.

"Olet kamalan ikävä kavaljeeri tänään. Et ole tanssinut kanssani kuin kerran . . . Tule nyt. Alkavat juuri soittaa rumbaa . . ."

Rapsuttaja nousi ylös.

"Minun täytyy lähteä. Jää sinä jatkamaan 'Kaapelin' kanssa." Hän lipaisi hermostuneesti kuivia huuliaan ja ojensi kätensä naiselle.

"Nytkö jo", neiti Riippa huudahti. "Kellohan on vasta niin vähän ja sinä lupasit..." Hän lopetti lauseensa kesken ja katsoi merkitsevästi seuralaiseensa.

Rapsuttaja kohautti hartioitaan.

"Ei nyt, mutta joskus toiste — ensi viikolla. Silloin minulla on aikaa ja rahaa. Morjes nyt vain, Lala."

Rapsuttaja poistui niskaansa keikauttaen. Suuri, kiharatukkainen mies tuli pyytämään neiti Riippaa tanssiin eikä tämä näyttänyt erikoisemmin surevan entisen kavaljeerinsa lähtöä.

Rapsuttaja poistui kiireesti ravintolasta ja suuntasi askeleensa Kruununhakaan päin. Päästyään Marian- ja Liisankadun kulmaan hän pysähtyi hetkiseksi erään heikostivalaistun näyteikkunan luo. Vaiherikkaan elämänsä aikana Rapsuttaja oli oppinut taidon katsoa taakseen päätään kääntämättä. Niinpä hän nytkin seistyään tuokion kaikki aistit vireessä varmistui siitä, ettei epäilyttävää varjostajaa ollut hänen kintereillään. Kohentaen päällystakkinsa kaulusta hän jatkoi joustavin askelin matkaansa Mariankatu alas.

Numero 98:ssa sijaitsi vanhanaikainen, kaksikerroksinen talo, jonka alakerta oli kivestä, yläkerros puusta. Talon ikkunat olivat pimeinä, mutta vasemmalla oleva matala puuportti oli raollaan. Rapsuttaja pujahti kuin varjo portista.

Avara piha oli päällystetty mukulakivillä. Heikko kaasulyhdyn valo tunkeutui sinne kadulta. Vasemmalla oli ränsistynyt luhtirakennus, jonka parvekkeella näkyi kaikenlaista rojua, oikealla puolen kohosi kuusikerroksisen kivitalon rappaamaton pääty. Pihan perällä oleva koristeellinen vanha puurakennus yhtyi vierellä olevaan harmaaseen kivitaloon. Kapeat portaat, joiden kaidepuut olivat jo aikoja sitten lahonneina kaatuneet, johtivat pihanperärakennukseen. Portaiden yläpuolella riippui ruostunut rautalyhty, jossa kiilui sinisellä

värillä himmennetty sähkölamppu. Rapsuttaja kiipesi portaille ja painoi oven pielessä olevaa soittokellon nuppia. Rämeä helinä kaikui sisältä, sitä seurasi oven käynti ja laahustavien askelten ääni. Ovessa oleva luukku raottui hiukan ja tuijottava silmäpari katsoi tulijaa.

"Kuka siellä?" kysyi ääni, vaikka oven takana oleva nähtävästi oli tuntenut tulijan.

"Etsin Petteri Suomalaista", Rapsuttaja sanoi koneellisesti.

"Petteri on kyllä kotona."

"Tulen syntymäpäiväonnitteluille", Rapsuttaja vastasi, pujahtaen oven raosta sisään.

Miehet kiipesivät natisevia portaita toiseen kerrokseen. Portaat päättyivät hämärään eteiseen, josta kapeat käytävät jatkuivat sekä oikealle että vasemmalle. Oven avannut mies kulki edellä ja koputti eräälle pienelle ovelle.

"Ottaako Petteri vastaan vieraita?" hän kysyi.

"Montako?" kähisi ääni oven takaa.

"Yhden vain."

"Sukulainenko?"

"Kyllä", ovelle koputtanut mies vastasi. Hetkisen kuluttua narisivat salvat ja ovi työnnettiin auki. Rapsuttaja astui ravintolan tapaan kalustettuun huoneeseen, jota valaisivat punaisella himmennetyt sähkölamput. "Kas tässä sinulle, Jopi", Rapsuttaja virkkoi, pistäen pronssirahan oppaansa kouraan. Mies nyökkäsi ja poistui. Rapsuttaja alkoi riisua päällystakkiaan... Sisähuoneista kuului alttoviulun alakuloinen ääni. Joku soitti siellä Paganinin A-molli "Capriceä".

XIV LUKU.

Puolivaloilla ajava henkilöauto tuli Turuntieltä päin Pohjois-Hesperiankatua ylös, hiljensi vauhtia Mehiläisen sairaalan luona ja pysähtyi kadun yli ajettuaan. Melkein samalla tuli puiston kulmassa olevan sähkömuuntajakopin takaa mies ja pysähtyi katuvierelle, katsoen pitkään autoa kohti. Hän erotti hämärästi kaksi ihmishahmoa etuistuimella ja vihelsi hiljaa. Moottorin surina hiljeni, auton ovi paukahti auki ja mies päällystakin kaulus pystyssä, lippalakki tiukasti otsalla, astui alas.

”Onko Rapsuttaja?”

”Kyllä herra.”

Autosta astunut mies tuli katukäytävälle ja molemmat siirtyivät muuntajakopin suojaan.

”Tuliko asia selväksi?”

”Kyllä”, Rapsuttaja kuiskasi. ”Tässä on paketti.” Hän ojensi ruskeaan paperiin käärityn paketin. Toinen tarttui siihen kiihkeästi.

”Odottakaa hiukan”, hän virkkoi, mennen läheisen penkin luo. Hän istahti penkille ja Rapsuttaja näki sähkölampun heikon pilkahduksen. Mies availi pakettiaan.

Muutaman minuutin kuluttua hän palasi ja otti taskustaan nipun seteleitä.

”Hoiditte hyvin asian, Rapsuttaja. Tässä palkintonne.”

Toinen tempasi setelinipun ja laski nopeasti rahat. Siinä oli kymmenen tuhannen markan seteliä.

”Kiitoksia. Ja tässä sitten se toinen asia”, hän otti taskustaan pitkulaisen paketin. Se vaihtoi omistajaa enemmittä tunnusteluitta.

”Oliko juttu vaikea järjestää?” paketin saanut kysyi.

”Ei erikoisemman. Kukaan ei huomannut mitään.”

”Hyvä! Tässä vielä hiukan ylimääräistä.” Vihreä seteli vaihtoi omistajaa, siirtyen Rapsuttajan taskuun.

”Kiitoksia, herra. Jos joskus toistekin tarvitsette apuani, niin olen aina valmis. Lalalta saatte osoitteeni.”

”Mutta suu poikki”, toinen varoitti. ”Ei sanaakaan kenellekään.”

Rapsuttaja naurahti.

”En mä ensimmäistä kertaa tällaisia afäärejä hoitele. Herra saa luottaa minuun”, hän vakuutti.

Toinen puristi paketin tiukasti kainaloonsa ja poistui autoon, joka hetkistä myöhemmin hiljalleen suristen kääntyi Etelä-Hesperiankadulle ja sieltä Turuntielle.

Ajo jatkui läpi Haagan, Huopalahden ja Pitäjänmäen. Päästyään ohi taajaväkisten yhdyskuntien, auton vauhti kiihtyi, kunnes mittari näytti sataa tuntikilometriä. Neljännestunnin ajon jälkeen vauhti hiljeni ja ykskaks auto kääntyi kapealle metsätielle. Pysähdys tapahtui Villa d’Artemisin pihalla.

Ohjaajan paikalla istunut mies nousi autosta, avasi huvilan ulko-oven ja hävisi sisään. Pian näkyi erään huoneen ikkunasta valontuikahdus. Pöytälamppu sytytettiin, mutta heti sen jälkeen laskeutui musta, läpinäkymätön kaihdin ikkunan eteen. Vähää myöhemmin mies tuli auton luo, alkaen raahata toista autossa ollutta miestä sisään. Mies oli hervoton kuin ruumis ja lopulta täytyi toisen ottaa mies syliinsä ja kantaa loppumatkan. He hävisivät sisään huvilaan.

— — —

Fei Rudok oli tullut myöhään hotelliin ja mennyt heti nukkumaan. Hän ehti parhaiksi päästä unten maille, kun yöpöydällä oleva puhelin kilisi terävästi.

Fei Rudok sytytti yölampun ja haparoi kuulotorvea.

”Alloo”, hän mutisi raukeasti. Samea ääni puhui englantia langan toisessa päässä:

"Täällä Forsblom... Onkos se Mr. Rudok... Well... Kuulkaas nyt Mr. Rudok... Ne kaikki patsaat olisi nyt saatavissa..."

Toinen piristyi huomattavasti.

"Mitä? Kuka puhuu... Mitkä patsaat...?"

"*You con't... I am Calle... Calle Forsblom... Yes...* Ne puujumalat... Kymmenentuhatta koko roska... Tarvitsen rahaa nopeasti", jatkoi juopuneelta kuulostava ääni langan toisessa päässä.

"Mutta missä olette... Ja kuinka soitatte keskellä yötä. Minä..."

"Tuleeko kauppa vai eikö... *What... Yes...* Kymmenentuhatta. Ostatteko? Saatte ne vaikka heti, mutta huomenna on myöhäistä. Olen metsästysmajassa... Neljänkymmenennen kilometripylvään kohdalta kääntyy tie vasemmalle. Neljäkymmentä kilometriä Helsingistä, Villa d'Artemis. Tuletteko?"

"Nytkö...?"

"*Yes,* taikka myyn koko roskan toiselle."

Fei Rudokin kuulotorvea pitelevä käsi alkoi vapista.

"Minä tulen. Otan auton ja..."

"Käskekää vahtimestarin hankkia auto. Puolessa tunnissa olette täällä. Älkää unohtako osoitetta: Villa d'Artemis, neljäkymmentä kilometriä kaupungista Hämeenlinnaan päin."

"*All right*", Fei Rudok sanoi, laskien kuulotorven paikoilleen. Sitten hän valeli kylmää vettä päähänsä ja alkoi nopeasti pukeutua.

— — —

Klaus Karma heräsi kummallisen painajaisunen ahdistamana. Hän sytytti yölampun ja totesi kellon näyttävän neljää. Napsauttaen valon jälleen sammuksiin, hän veti peiton päänsä yli ja yritti nukkua, mutta uni pakeni silmistä. Mäntykummun rikosjutun tapahtumat palasivat yksi toisensa jälkeen hänen mieleensä. Hänen aivoissaan takoi ja kihisi

— aavistelut, nuo salaperäiset avaruuden sähkeet, joita Karman aivokoneisto radiovastaanottimen tavoin nappasi ties mistä, tekivät hänen mielensä oudon levottomaksi. Hän oli varma, että jotakin tapahtui juuri näinä hetkinä, joku odottamaton käännekohta oli tulossa Mäntykummun mysterioon.

Yritettyään turhaan saada unta, hän sytytti valot uudelleen, heitti aamutakin ylleen, pujotti jalkansa tolveleihin ja laittoi pienen sähkökeittimensä tulelle. Useilta ihmisiltä riistää väkevä kahvi yöunen, mutta Karman laita oli päinvastoin. Ei ollut ensimmäistä kertaa, kun hän pisti kahvikattilansa porisemaan keskellä yötä. Odotellessaan siinä kahvin kiehumista hän sytytti savukkeen ja antoi aivojensa työskennellä. Hän muisteli niitä tutkimuksiensa aikana ilmikäyneitä seikkoja, jotka syystä tai toisesta tuntuivat luonnottomilta tai epätodellisilta. Ensinnäkin murha Mäntykummun sairaalassa. Miksi mies, joka vastikään oli saanut tietää isänsä kuolleen ja perivänsä miljoonia, teki murhan ja saattoi itsensä alttiiksi 10—16 vuoden kuritushuonetuomiolle? Miksi hän tappoi sisarensa — kateudestako ehkä, että tämä perisi samanlaisen summan kuin hänkin — tai äkkipikaisuudessako? Kumpikaan olettamus ei tuntunut luonnolliselta. Forsblomin teko oli kerta kaikkiaan järjenvastainen — vaikkapa kysymyksessä olikin mies, jonka mielentila ehkä ei ollut täysin normaali.

Toiseksi: miksi Forsblom karkuteillä ollessaan teki tökeröjä murtoja kuin vasta-alkaja, miksi jätti hän sormenjälkiään rikospaikalle ikäänkuin osviitaksi, missä päin hän oli liikkunut. Siinäkin oli jotakin merkillistä.

Kolmanneksi: eikö neiti Virta todellakaan tiennyt mitään äidistään taikka sisaruksistaan? Yhteensattuma oli joka tapauksessa merkillinen: kolme sisarusta samassa mielisairaalassa yhtäaikaa ja kaikki toisistaan tietämättöminä.

Neljänneksi: oliko Aurora Mäkinen, alias Rök, todella täysin tietämätön siitä, mitä ukko Forsblomin luona tapahtui

hänen kuolinyönään — ja miksi nainen tuli ilmoittamaan tyttärestään vasta niin myöhään?

Ja viidenneksi: Miksi Aron Franssila pakeni Mäntykummusta? Tuntui omituiselta, että mies, joka vuosikymmeniä on vapaaehtoisesti ollut mielisairaalassa ja olisi koska tahansa päässyt poistumaan sieltä luvallisesti, karkaa kuin varas yöllä. Franssilan paolla täytyi olla jotakin yhteyttä murhan kanssa, hänen täytyi tietää asioista enemmän kuin oli tietävinään.

Näitä kysymyksiä Karma mietti yhä uudelleen ja uudelleen, kunnes voimakas kahvintuoksu ilmaisi, että juoma oli valmista.

Hän joi neljä kuppia yhteen menoon ja tunsi ajatustensa ikäänkuin selvenneen. Sytytettyään savukkeen hän havaitsi kellon jo näyttävän puolta kuutta. Oli turhaa enää käydä nukkumaan. Irroittaakseen hetkiseksi ajatuksensa Mäntykummun salaperäisyyksistä Karma otti pelikortit esille ja alkoi pelata lempipeliään korsikkalaista pasianssia.

Lähes tunnin ajan kuului huoneesta vain kortinlehtien napsettä ja Karman hiljaista mutinaa. Ensimmäisten raitiovaunujen kolistessa Eerikinkadulla Karma lopetti pelinsä ja hänen kasvoillaan oli tyytyväinen kuuhymy.

”Se onnistui sittenkin . . . Luulenpa, että tänä päivänä tapahtuu jotakin merkittävää”, hän tuumi alkaen pukeutua.

XV LUKU.

Mentyään aamulla poliisilaitokselle Karma etsi käsiinsä etsivä Laineen ja sai tältä kuulla tuoreimmat uutiset. Villa d'Artemisin lähiympäristössä oli suoritettu perusteellisia etsintöjä, mutta ne eivät olleet johtaneet mihinkään tulokseen. Iltamyöhällä olikin poliisikomennuskunta palannut tyhjin toimin takaisin löytämättä Forsblomista jälkeäkään. Maaseudun poliiseilta ei liioin ollut tullut lisätietoja eikä uusia ilmoituksia karkulaisesta.

Rikostutkimuskeskuksen Tuntomerkkitoimisto oli antanut lausuntonsa Karman sinne jättämistä esineitä, juomalasista, veitsistä ja tupakansytyttäjästä. Niistä oli löydetty sormenjälkiä, jotka olivat identtisiä murhaaja Forsblomin sormenjälkien kanssa.

Vaikka Karma oli odottanut juuri tällaista tietoa, tuntui asia hänestä sittenkin oudolta. Sormenjälkiä oli löytynyt aivan liian paljon ja se oli omiaan vahvistamaan hänen epäilyjään, jotka viime aikoina olivat alkaneet suuntautua määrätylle taholle.

Rouva Turnerista Laine oli onnistunut hankkimaan eräitä tietoja. Nainen työskenteli eräässä suurliikkeen konttorissa ulkomaankirjeenvaihtajana ja oli hyvin pidetty toimipaikassaan. Hän oli aikaisemmin ollut ulkomailla ja mennyt naimisiin englantilaissyntyisen Mr. Turnerin kanssa. Pariskunta oli jonkin aikaa asunut muun muassa Kiinassa. Herra Turner oli kuitenkin kuollut ja leski oli palannut nelisen vuotta sitten vanhaan kotimaahansa, saaden nykyisen toimensa. Mitä Fei Rudokin ja rouva Turnerin tuttavuuteen tulee, rouva oli kertonut eräille työtovereilleen tutustuneensa

Rudokiin Kiinassa ollessaan ja yllättynyt nyt suuresti tavatessaan miehen sattumalta Helsingissä. Enempää etsivä ei vielä ollut ehtinyt saada selville. Rudok oli edelleenkin poliisien silmälläpidon alainen samoin kuin neiti Riippa. Muuan etsivä, joka oli pitänyt naista silmällä, oli tiennyt kertoa Riipan viimeöisestä vierailusta ”Lepakossa” Rapsuttajan seurassa.

Kuultuaan Rapsuttajan nimen Karma rypisti otsaansa.

”Ellen väärin muista, on miehen oikea nimi Brender, tunnettu väärentäjä ja huijari . . .”

Laine nyökkäsi.

”Rapsuttaja on istunut useita kertoja lukkojen takana — viimeksi pari vuotta sitten suuren šekkijutun takia. Mies on ammatiltaan kirjanpainaja ja hyvin taitava. Muistatte kai, että väärennetyt šekit olivat juuri Rapsuttajan käsialaa . . .”

”Muistan kyllä. Mitähän Rapsuttajalla on neiti Riipan kanssa tekemistä . . . Pelkkää hakkailuakohan vain . . .?”

”Forsblomin Kalle ja Rapsuttaja olivat hyviä tuttavia”, Laine ilmoitti. ”Ehkä neiti Riippa on tutustunut Rapsuttajaan Kallen välityksellä.”

”Paljon mahdollista. Mutta ehkäpä olisi syytä pitää sitä herraa hiukan silmällä. Forsblom—Riippa—Rapsuttaja, se tuntuu epäilyttävältä.”

Etsivän pöydällä oleva puhelin kilisi. Laine ehätti vastaamaan. Keskustelu päättyi lyhyeen, mutta rypyt Laineen otsalla ilmaisivat, että asia oli ollut mielenkiintoinen.

”Hotelli Atlaksen portieeri soitti, että Fei Rudok on ollut melkein koko viime yön poissa. Hän palasi noin kello kolmen ajoissa, mutta hänelle soitettiin kohta sen jälkeen ja Rudok käski tilaamaan vuokra-auton. Koska Rudok ei osaa suomenkieltä, portieeri sai olla tulkkina osoitetta selitettäessä. Koettakaapas arvata, minne tiibettiläinen ajoi kello puoli neljän aikaan yöllä?”

”Mistä hitosta minä arvaisin. Rouva Turneriako tapaamaan?”

Laine piti pienen paussin kuin ärsyttääkseen Karmaa ja sanoi sitten painokkaasti:

"Auton piti ajaa maantietä Hämeenlinnaan päin ja pysähtyä neljännenkymmenennen kilometripylvään kohdalle. Siltä kohdalta kääntyy sivutie Villa d'Artemisiin."

"Ajoiko Rudok sinne yöllä . . .?"

"Ajoi varmasti. Portieeri sanoi merkinneensä muistiin auton numeronkin. Vuokra-auto numero 820375 . . . Portieeri Luoto on tarkka poika ja on auttanut meitä monesti . . ."

Karma hankasi kiihkeästi otsaansa.

"Ilmankos minulla olikin aavisteluja yöllä . . . Mitä pirua Rudokilla on ollut tekemistä autiossa huvilassa?"

"Mene ja tiedä. Olisi pitänyt jättää poliisivartio sinne yöksi. Kukaties vaikka tiibetiläinen olisi ollut tapaamassa Forsblomia", Laine arveli.

Karma nousi ylös.

"Minun täytyy lähteä. Näyttää siltä, että tänään on hosuttavaa enemmän kuin tarpeeksi. Pistäydyn iltapäivällä täällä uudelleen."

Karma käveli hitaasti Aleksanterinkatua ylös. Hänellä ei vielä ollut oikein varmaa suunnitelmaa, mistä päivätyönsä alkaisi. Suurkirkon tornikello näytti puolta kymmentä. Ehkäpä olisi parasta pistäytyä ensiksi tuomari Törmän toimistossa.

Kääntyessään Kluuvikadun kulmassa Esplanadille, hän näki parhaiksi miehen ja naisen astuvan Kämpin ovesta sisään. Siinä olivat tuomari Törmä ja neiti Virta.

Karma pysähtyi tupakkakioskin luo. Tuomari ja hänen seuralaisensa eivät olleet nähneet häntä. Olisikohan syytä mennä heitä lainkaan häiritsemään. Toisaalta Karmaa kuitenkin kiinnosti tavata neiti Virtaa — ennen kaikkea hän olisi ollut utelias näkemään, miten nainen käyttäytyi saadessaan kuulla perinnöstä. Mutta ehkä Törmä oli ilmoittanut siitä puhelimitse jo illalla. Parasta sittenkin jättää tuomari

asiakkaansa kanssa rauhaan ja käydä tapaamassa vaikkapa tiibettiläistä Fei Rudokia.

Mutta Karma ei päässyt kunnolla Mikonkadun kulmaankaan saakka, kun tohtori Tuura tulla tupsahti häntä vastaan.

"Kas vain! Arkkitehti Karma . . . Hyvää huomenta", tohtori tervehti.

"Mäntykumpulaiset näyttävät olevan tänään oikein joukolla liikkeellä", Karma naurahti. "Äsken juuri näin ylihoitajattaren ja nyt teidät, tohtori."

"Neiti Virta tuli autossani. Hänellä oli jotakin asiaa kaupunkiin. No, miten murhan tutkiminen edistyy?"

"Eipä kannata erikoisemmin kehua", Karma tunnusti. "Teidän Forsblominne näyttää olevan aikamoinen tekijä. Katoaa kuin nuppineula heinäsuovaan."

"Oletteko päässyt Kungfutsen jäljille?"

Karma pudisti päätään.

"Yhtä vähän kuin Forsblominkaan. Emme edes tiedä, mistä päin miestä olisi haravoitava."

"Mutta eihän sellainen vanha höperö voi pitkälle päästä. Oletteko kuulustellut Franssilan sukulaisia? Hänellä on ainakin sisar täällä Helsingissä."

"Tiedättekö sisaren osoitteen?"

"En, mutta Franssila on joskus puhunut hänestä. Joku vanha opettajatar, ellen erehdy."

"Sepä oli hyvä tietää. Koetan etsiä sisaren käsiini. Mutta onko teillä aikaa tulla aamukahville? Pistäydyttäisiin vaikka Tornin baarissa."

Tohtori vilkaisi kelloaan.

"Kiitos vain, mutta en nyt millään jouda. Meillä on 'Psykoanalyytikkojen seuran' kokous kello kymmeneltä. Mutta tapaamme ehkä myöhemmin. Näkemiin, arkkitehti."

Tohtori tarjosi lihavan kätensä ja miehet erosivat. Karma teki täyskäännöksen, sillä hän päätti lähteä ottamaan osoitetoimistosta heti selvää Franssilan sisaresta.

— — —

Eufrosyne Franssila osoittautui seitsemissäkymmenissä olevaksi ikäneidoksi, joka pientä eläkettään nauttien asui vaatimattomassa huoneistossa Pursimiehenkadun varrella. Tiedusteluun, oliko hän äskettäin nähnyt veljeään, nainen Karman hämmästykseksi vastasi myöntäen. Hän selitti Aron-veljensä tulleen odottamatta pari päivää sitten. Aron oli kertonut ”lopullisesti kyllästyneensä” Mäntykummun elämään ja päättäneensä jättää parantolan. Sisaren tiedustellessa, mitä hän aikoisi ryhtyä puuhailemaan, Aron oli kertonut ryhtyvänsä antamaan kiinankielen tunteja. Koska sisar jo vuosikausia oli tiennyt, ettei Aronia pidetty tavallisena hoidokkina, vaan hän olisi ollut vapaa lähtemään Mäntykummusta, ei veljen käytös ihmetyttänyt häntä lainkaan. Kun Aron oli selittänyt olevansa ”tilapäisessä rahapulassa” ja tarvitsevansa viisisataa markkaa lainaksi, sisar oli antanut hänelle rahat. Lisäksi hän oli hankkinut veljelleen uusia vaatteita ja kengät. Seuraavana päivänä hän oli sitten radiossa kuullut veljensä peräänkuulutuksen ja oli järkyttynyt tästä vallan pahanpäiväisesti. Peläten joutuvansa syytetyksi karkulaisen avustamisesta, hän ei ollut uskaltanut tulla puhumaan tiedoistaan poliiseille. . . . Tämän kaiken Eufrosyne Franssila kertoi vanhuksen vapisevalla äänellä, luoden väliin Karmaan pelästyneen katseen.

Karma rauhoitti vanhusta ja selitti, ettei Aron ollut tehnyt mitään pahaa Mäntykummussa ja hän olisi koska tahansa voinut saada luvan lähteä hoitolasta, jos olisi vain puhunut asiasta ylilääkärille. Peräänkuulutuksen oli aiheuttanut yksistään se seikka, ettei tiedetty, minne Aron oli hävinnyt. Kun hän jälleen löytyisi, ei hänen enää tarvitsisi mennä Mäntykumpuun, vaan saisi hän kaikessa rauhassa ruveta antamaan kiinankielen tuntejaan.

Selitys rauhoitti naista hiukan ja kun Karma vielä oli keskustellut puolituntisen hänen kanssaan, Eufrosyne oli unohtanut huolensa ja pyysi vierasta poikkeamaan joskus toistekin tarinoimaan. Pursimiehenkadulta Karma ajoi

raitiovaunulla Aleksanterinkatu 24:ään, sillä hänellä oli aavistus, että poliisilaitoksella olisi hänelle joitakin uutisia.

Karman aavistukset osoittautuivat paikkansapitäviksi. Tavattuaan komissaari Hallan, hän luki heti tämän kasvoilta, että jotakin vakavaa oli tapahtunut, ja ennenkuin Karma ennätti kysellä, Halla pamautti:

”Kalle Forsblom on löydetty murhattuna Villa d'Artemisista.”

”Koska murha todettiin?” Karman silmiin oli kohonnut omituinen välke.

”Noin puolisen tuntia sitten soitti eräs nurmijärveläinen konstaapeli tänne. Konstaapeli oli ollut etsiskelemässä Forsblomin jälkiä järven rannalta ja osui tulemaan huvilan luo. Havaittuaan ulko-oven olevan auki, hän kurkisti sisään ja näki miehen lojuvan verilammikossa lattialla. Konstaapeli vakuutti, että kysymyksessä on peräänkuulutettu Forsblom. Lähdettekö mukaan? Auto on ihan tuossa tuokiossa kunnossa.”

Miehet kiirehtivät alakertaan. Portaikossa tuli tohtori Tuura punakkana ja läähättäen heitä vastaan.

”Siinähän te olettekin, arkkitehti . . . Tulin tavoittamaan teitä. Mäntykummusta soitettiin minulle äsken, että Kungfutse on viime yönä nähty sairaalan lähettyvillä . . . Romusen leski, joka asuu mökissään aivan lähellä sairaalaa, oli nähnyt Kungfutsen hiiviskelevän lankkuaidan vierellä. Pitäisi lähettää poliiseja sinne takaa-ajoon . . .”

Karma tarttui tohtorin käsivarteen ja pyöräytti hänet mukaansa.

”Satuitte juuri parhaaseen aikaan. Tulkaa mukaan. On tapahtunut jotakin mielenkiintoisempaa kuin Kungfutsen karkureissut.”

”Mitä sitten?”

”Forsblom on murhattu. Saatte tulla toteamaan tapahtuman, tohtori.”

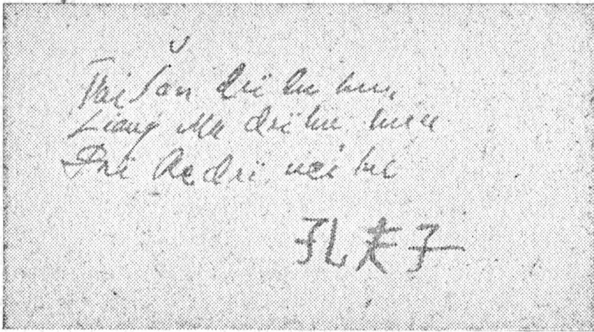
Tuuran punakat kasvot kalpenivat äkkiä.

”Murhattu . . . Missä . . .?”

”Ukko Forsblomin viikonloppumajassa”, Karma sanoi, miesten noustessa poliisiautoon.

— — —

Neljännestuntia myöhemmin auto pysähtyi Villa d’Artemisin pihalle ja miehet kiirehtivät huvilaa kohti. Ulko-ovi oli raollaan ja siihen oli kiinnitetty nuppineulalla jokin paperilappu. Karma repäisi lapun irti. Se oli tämän näköinen:

”Se on Kungfutsen työtä . . . Samanlaista sekasotkua kuin siinäkin lapussa, jonka hän jätti paetessaan”, tohtori sanoi.

Karma nyökkäsi ja pisti paperin muistikirjansa väliin. Eteisessä vartiossa ollut konstaapeli tuli heitä vastaan.

”Täällä on tehty kamalaa jälkeä”, hän virkkoi, tervehdittyään vieraita. ”En ole moista murhaa ennen nähnyt . . .”

Miehet astuivat arkihuoneeseen. Ikkunan rullakaihtimet olivat alaslasketut ja päivänvalo tunkeutui vain heikosti verhojen raoista. Karma veti keskimmäisen ikkunan kaihtimen ylös. Keskellä lattiaa kohtasi heitä tyrmistyttävä näky: verilammikossa lojui mies, jonka pää oli irroitettu ruumiista. Huoneessa näkyi taistelun merkkejä, kaatunut pöytä ja pari tuolia. Muuan seinällä riippunut taulu oli tempaistu alas.

Tohtori Tuura alkoi ensiksi puhua:

”Se on Forsblom”, hän sanoi koneellisesti, kumartuen

ruumiin puoleen. Hän raoitti kiinnipainuneita silmäluomia, kohotti jäykistynyttä kättä ja pudisti sitten päätään.

”*Exitus letalis* on tapahtunut ainakin 6—8 tuntia sitten. *Rigor mortis* on melkein täydellinen.”

Karma tuijotti äänettömänä kaameaa näkyä. Mies lojui melkein suorana selällään. Hänen toinen kätensä oli vääntynyt ruumiin alle, toinen oli vinottain rinnalla. Kuolleen kasvot näyttivät liidun värisiltä.

”Kuin himomurhaajan työtä”, komissaari Halla virkkoi.

”Tai mielipuolen”, tohtori lisäsi. ”*Decaptatio* viittaa äärimmäisessä raivossa tapahtuneeseen rikokseen. Murhanhimon valtaan joutuneille mielisairaille on *excisio* luonteenomaista... Mutta missä on murha-ase? Leikkauksen laadusta päätellen sen on täytynyt olla suuri, terävä veitsi...”

Komissaari kosketti jalallaan mattoa, jonka alla oli jotakin, koska matto oli hiukan kohollaan. Hän kumartui ja siirsi varovasti matonreunaa. Sieltä tuli esiin leveäteräinen kiinalainen veitsi, jonka terä oli yltyleensä veressä.

”Siinä on murha-ase. Tuon saman veitsen näin ukko Forsblomin kokoelmissa”, Karma sanoi.

Komissaari tarttui varovasti sormenpäillään veitseen ja kohotti sen ylös.

”Erittäin hienoa työtä. Nuo koukerot ovat kai kiinalaisia kirjaimia... Vai oli tämä puukko Forsblomin kokoelmissa. Siis murhaajan on täytynyt anastaa se sieltä.”

”Kiinalainen veitsi ja kiinankielinen kirjoitus ovella viittaavat määrätylle taholle”, tohtori huomautti. ”En pidä lainkaan mahdottomana, että tämä kaikki voisi olla Kungfutsen työtä.”

”Tai erään todellisen kiinalaisen”, Karma lisäsi alkaen tutkia tarkoin murhapaikkaa ja sen ympäristöä. Komissaari nosti ikkunaverhot ylös, niin että huone tuli täysin valoisaksi. Kevätpäivän valkeuden tulviessa huoneeseen rikospaikka näytti entistään kaameammalta. Tohtori istahti ikkunalaudalle ja sytytti savukkeen.

"Ihmettelen vain, missä Forsblom on piileskellyt ja miksi hän tuli autioon huvilaan", hän virkkoi.

Komissaari kertoi Forsblomin aikaisemmasta vierailusta huvilassa ja lisäsi sitten mielipiteenään:

"Forsblom on tullut tänne tapaamaan jotakin henkilöä — todennäköisesti miestä, joka sitten murhasi hänet."

Tohtori puhalteli savurenkaita ilmaan ja nyökytti päätään.

"Merkillistä, hyvin merkillistä — ja mitä tuo kiinankielinen lappu sisältää?"

Karma ei vastannut, vaan jatkoi innolla tutkimuksiaan. Hän mittasi välimatkat seinästä ja oven luota ruumiiseen, otti taskustaan pienen tarkkuuskameran ja näppäsi muutamia kuvia uhrista sekä rikospaikasta.

"Tänne ei taida jäädä enää mitään tehtävää rikososaston erikoismiehille", komissaari tuumaili. "Ajattelin juuri, että pitäisi kutsua pojat tänne, mutta te näytättekin tekevän työnne perusteellisesti."

Karma pisti kameran taskuunsa.

"Pitäisi ottaa vielä varmuuden vuoksi sormenjälkinäytteetkin, mutta minulla ei ole sellaisia välineitä mukanani", hän sanoi.

"Mutta sehän käy hyvin helposti", tohtori huomautti, hypähtäen alas ikkunalaudalta. Hän meni keittiöön ja palasi tuokion kuluttua paistinpannu kädessään. Sitten hän siveli pannun pohjasta nokea ruumiin sormenpäihin, repäisi taskukirjastaan lehden ja painoi kätevästi jokaisen sormen jäljen paperille.

"Kas tässä", hän sanoi heitettyään pannun takaisin hellalle. "Siinä on teille tarvitsemanne sormenjäljet, vaikka en käsitä, miksi niitä tarvitaan. Forsblom tämä epäilemättä kuitenkin on."

"Sormenjälkinäytteet ovat kuitenkin eräs varmimpia keinoja vainajan henkilöllisyyden toteamiseksi, jos kyseessä

olevasta henkilöstä on olemassa ennestään sormenjälkinäytteet. Ja Forsblomista on", Karma sanoi. "Mitä muuten arvelette tuosta haavasta, tohtori?"

"*Decaptatio* on suoritettu perin taitavasti; melkein kuin kirurgin työtä, sanoisin. Aivohäiriöitä sairastavat voivat joskus olla määrätyissä tehtävissä äärettömän huolellisia."

"Oikeuslääkeopillinen ruumiinavaus antaa kai jotakin lisäselvitystä", Karma arveli. "Kenen lääkärin piiriin tämä paikka mahtaakaan kuulua?"

"Tohtori Heikkisen ollessa opintomatkoilla hoidan minä piiriä. *Sertio legalis* on minun suoritettava. Mutta pelkään pahoin, ettei se ilmaise mitään oleellisesti tärkeää", tohtori sanoi.

Komissaari oli löytänyt eteisessä olevan puhelimen ja soitti parhaillaan poliisilaitokselle. Hän kuului tilaavan auton ruumista kuljettamaan ja antavan erinäisiä ohjeita. Sillä aikaa tarkasti Karma pintapuolisesti huvilan kaikki huoneet, löytämättä kuitenkaan mitään merkityksellistä. Kaikki ikkunat olivat kiinni, huoneet arkihuonetta lukuunottamatta hyvässä kunnossa.

"Voittehan antaa erikoismiesten etsiä täältä sormenjälkiä", hän sanoi komissaari Hallalle. "Ruumis on paras viedä lähimpään ruumishuoneeseen säilytettäväksi." Hän kääri murha-aseen huolellisesti paperiin ja säilytti sen päällystakkinsa povitaskuun.

Parinkymmenen minuutin kuluttua saapuivat erikoismiehet ja ruumisauto. Annettuaan alaisilleen vielä joukon ohjeita, komissaari meni Karman ja tohtorin luo, jotka odottivat jo poliisiauton äärellä. Herrat nousivat autoon ja kuljettaja sai määräyksen ajaa nopeinta vauhtia kaupunkiin.

XVI LUKU.

Jätettyään kiinalaisen veitsen Rikostutkimuskeskuksen laboratorioon tarkastettavaksi ja lausuttuaan toivomuksen, että veitsessä mahdollisesti löytyvät sormenjäljet kopioitaisiin jo iltaan mennessä, Karma poikkesi Tuntomerkkitoimistoon ja pyydettyään identifioimaan myös mahdollisimman pian ruumiin sormenjälkinäytteet hän ajoi autolla professori Karpaloa tapaamaan.

Luettuaan lapussa olevan kirjoituksen, tiedemies purskahti nauramaan. ”Kuka teillä runoilee Kungfutsen 'Seremoniakirjaa'? Tässä olevat rivit,

T'ai Šan dri tui hu,
Liang Mu dri hui hu,
Dri Ren dri uei hu,

ovat nimittäin eräs säkeistö Kungfutsen viimeisimmästä tuotannosta ennen hänen kuolemaansa — vanhan perimätiedon mukaan saneli Kungfutse säkeen oppilaalleen Tzi Kungille seitsemän päivää ennen kuolemaansa. Säe on vaikea kääntää suomenkielelle, jotta alkuperäinen henki säilyisi, mutta vapaasti suomennettuna se kuuluisi kai näin:

Suuri vuori vaipuu,
jättiläispuu kaatuu,
viisautenne lahoaa.

Onko joku muistuttanut teitä jo kuolemasta näillä sanoilla”, professori nauroi.

”Runossa siis puhutaan kuolemasta?”

”Kyllä. Kungfutse tarkoitti omaa kuolemaansa, sillä tätä pätkää sanellessaan hän oli jo hyvin heikko . . . Niin, ja kii-

nankieliset koukerot runon alla ovat samat kuin viime kerrallakin ja merkitsevät Kungfutsen nimeä."

Karma poistui professorin luota hiukan pettyneenä. Hän oli mielessään odottanut toisenlaista tulkintaa. Mutta olipa runon sisältö mikä tahansa, se oli joka tapauksessa Aron Franssilan paperille panema. Siis Franssila oli ollut murhayönä Villa d'Artemisissa ja se antoi Karmalle paljon ajattelemisen aihetta. Tämä uusi tapahtumain ryöppy oli tullut sittenkin niin odottamatta. Karma ei ollut kyennyt vielä löytämään loogillista ratkaisua aikaisemmillekaan tapahtumille ja nyt sitten tuli tämä uusi ja yllätyksellinen murha.

Kajoamatta yksityiskohtiin Karmalle oli jäänyt vakaumus, että tämä rikossarjan viimeisin teko oli jatkoa edellisiin — mutta epäloogillinen jatko. Forsblomin ei Karman ajatuskannan mukaan olisi pitänyt astua näyttämölle tällä tavoin, hänen ei olisi pitänyt kuolla murhaajan käden kautta. Mutta niin oli kuitenkin tapahtunut. Uusi, *epäloogillinen* rikos oli sattunut.

Odotellessaan Rikostutkimuskeskuksen lausuntoa Karma meni tapaamaan tuomari Törmää. Asianajaja oli juuri lähdössä konttoristaan, mutta pyysi vierasta käymään sisään. Hän otti whiskypullon ja soodavettä kaapistaan.

"Otetaanhan ensiksi ryypyt. Tässä onkin ollut työtä ja touhua koko päivän. Saako olla sikari...?"

Karma sytytti vaalean havannan ja oikaisi vioittuneen jalkansa uunin reunalle.

"Kävikö neiti Virta jo toimistossanne?" hän kysyi.

"Kyllä. En malttanut olla soittamatta Mäntykumpuun illalla. Ilmoitin neiti Virralle asiasta ja pyysin käymään täällä. Tänä aamuna neiti sitten saapuikin ja selvittelimme asiat toimistossani."

"Kerroitte siis perinnöstä?"

"Ilmoitin neiti Virralle, että hän tulee perimään lähes pari miljoonaa markkaa. Toinen puoli omaisuudesta jää tietenkin uskotun miehen hoidettavaksi, kunnes Kalle Fors-

blom on sovittanut rikoksensa. Mutta nythän on tilanne sikäli muuttunut, että neiti Virta perii kaiken... Luin nimittäin iltalehdistä Forsblomin murhasta ... Te kai olette jo ollut tutkimassa juttua rikospaikalla."

Karma nyökkäsi.

"Kuolinpesän omaisuus on siis nelisen miljoonaa?"

"Suunnilleen. En tietenkään ole saanut tarkkaa arviota vielä kaikesta, mutta eräs asiantuntija on arvostellut Forsblomin itämaiset kokoelmat miljoonaksi markaksi — ulkomailla niistä saisi huomattavasti enemmänkin. Muuta irtainta ja kiinteää omaisuutta on lähes kolmen miljoonan arvosta. Forsblom ei siis sittenkään ollut mikään köyhä mies."

"Entä tuo varastettu Buddhan kuva. Se ei siis sittenkään alentanut kokoelman arvoa ainakaan huomattavasti?"

"Ei, sikäli kuin asiantuntijat arvostelivat. Käytin samaa asiantuntijaa, joka on arvostellut kokoelmaa jo aikaisemminkin, ja hän oli sitä mieltä, ettei varastettu kuva ollut millään tavoin erikoisen arvokas — kenties kymmenen, parinkymmenen tuhannen hintainen. Ihmeellistä onkin, miksi varas sitä himoitsi."

"Kenties kuvassa oli jotakin salaista ja arvokasta", Karma tuumaili. "Olen joskus lukenut jumalankuvista, joiden sisällä on ollut miljoonien arvosta jalokiviä. Tai sitten voi kuvan uskonnollinen merkitys olla erikoisen suuri."

"Niin, kukapa tietää. Kaunis perintö neiti Virralle joka tapauksessa jäi."

"Ja millä tavoin neiti otti vastaan tiedon miljoonista?"

"Neiti Virta oli suoraan sanoen järkyttynyt. Hän luuli aluksi, että vain pilailin hänen kanssaan."

"Hän ei siis ole aikaisemmin tiennyt mitään äidistään?"

"Eikä tiedä nytkään. Neiti Rökhän pyysi, ettemme ilmoittaisi hänen tyttärelleen totuutta."

"Neiti Virta voi tietenkin esittää papintodistuksensa sekä muut tarvittavat paperit?"

"Hän lupasi tuoda ne ensi viikolla", asianajaja sanoi.

Herrat juttelivat vielä lyhyen aikaa ja sitten Karma soitti Rikostutkimuskeskukseen.

Murha-aseesta oli kopioitu useita selviä sormenjälkiä ja tuntomerkkitoimiston kortiston hoitaja arveli, ettei vastaavia jälkiä löytynyt kokoelmista ennestään. Niin lyhyessä ajassa ei tietenkään ollut ehditty käydä läpi koko Galton-Henry järjestelmän 1024 pääluokkaa — puhumattakaan alaluokista, mutta kortistonhoitaja tunsi arkistonsa hyvin ja hänen muistiinsa oli jäänyt tuhansia sormenjälkiä. Nämä nyt saadut näyttivät kuitenkin olevan jotakin aivan omaa luokkaansa. Ruumiin sormenjäljet sensijaan oli helposti todettu indenttisiksi Kalle Forsblomin sormenjälkien kanssa.

Saatuaan nämä tiedot Karma soitti poliisilaitokselle ja pyysi yhdistämään komissaari Hallalle. Mutta ennenkuin hän ehti kertoa uutistaan, Halla yllätti hänet ilmoituksellaan:

”Fei Rudok aikoi matkustaa maasta lentokoneella. Katsoin kuitenkin parhaaksi keksiä eräitä verukkeita, jotta hänen matkansa lykkäytyi. Miehen viimeöinen poissaolohan ei ole selvinnyt.”

”Aikoiko tiibettiläinen matkustaa. Siinä taas muuan uusi solmu ketjuun. Missä hän nyt on?”

”Todennäköisesti riitelee passitoimiston herrojen kanssa. Keksimme nimittäin syyksi sen, ettei hänen passinsa ollut asianmukaisesti leimattu. Virka-aika loppuu meillä muutaman minuutin kuluttua eikä hän ainakaan tänään saa meiltä tarvittavaa leimaa. Mitähän, jos yrittäisitte vielä tänä iltana ottaa selvää Rudokin yöllisistä retkistä... On vähän noloa pidättää miestä, ellei ole pätevää syytä.”

”Hyvä on. Koetan hoitaa asian ensi tilassa”, Karma sanoi, sulkien puhelimen.

— — —

Hotelli Atlaksen portieeri tiesi kertoa, että Mr. Rudok oli saapunut kaupungilta noin tunti sitten ja ollut ilmeisesti hyvin hermostunut. Hän oli vain lyhyesti ilmoittanut lykän-

neensä matkansa huomiseen. Pistäydyttyään huoneessa hän oli lähtenyt ulos.

Valtuuksiensa nojalla Karma olisi voinut pitää kotitarkastuksen tibetiläisen huoneistossa, mutta hän päätti jättää asian tuonnemmaksi. Talo Mariankatu 98:ssa muistui hänen mieleensä. Siellä saattoi olla jotakin mystillistä ja hän suunnistautui Kruununhakaan päin.

Ilta alkoi jo hämärtää, kun Karma tuli numero 98:n pihalle. Hän pysähtyi aittarakennuksen vierelle ja katseli mietteissään matalaa taloa pihan perällä. Sen kaikki ikkunat olivat pimeinä, mutta savupiipusta kohoava heikko savujuova ilmaisi, että talossa asuttiin.

Yhtäkkiä hän kuuli askelten karsketta kivitykseltä ja painautui luhdin varjoon. Muuan mies tuli kävellen pihan yli ja meni suoraan pimeän talon portaille. Hän kiskaisi soittokellon kahvasta ja odotti. Karma näki pienen luukun avautuvan ovessa ja kuuli osan keskustelusta:

”Ottaako Petteri Suomalainen vastaan vieraita . . .?”

Mies luukun takaa vastasi jotakin, mutta Karma ei sitä kuullut. Sensijaan kantautui hänen korviinsa portailla seisovan sanat:

”Yksi vain.”

Sen jälkeen ovi raottui ja mies pujahti sisään. Salpojen kolina ilmaisi, että ovi suljettiin taas sisäpuolelta.

Talo alkoi kiinnostaa Karmaa entistä enemmän ja hän lähti piilopaikastaan etsimään toista sisäänkäytävää. Korkea tiilirakennus oli aivan kiinni pimeän talon seinässä. Vasemmalla puolen jäi aittarakennuksen ja talon väliin ahdas sola, joka oli täynnä kaikenlaista romua. Karma tunkeutui sinne ja huomasi pienen, kapean oven aivan tiilirakennuksen seinän vieressä. Ovi oli raollaan ja Karma tunkeutui siitä sisään.

Vanhoille taloille ominainen homeen haju tuntui voimakkaana. Käytävä oli matala ja päättyi suljettuun oveen. Karma pani merkille, että ovi oli vuorattu ulkoapäin paksulla huovalla. Hän veti varovasti kahvasta ja tunsi oven antavan

perään. Raotettuaan sitä enemmän hän näki ylösjohtavat portaat.

Tuokion kuunneltuaan Karma alkoi kiivetä portaita. Ne narahtelivat ilkeästi hänen painonsa alla. Yläkerrasta kuulsi heikko valo. Se tuli katossa riippuvasta, varjostetusta sähkölampusta. Kuusitoista porrasta astuttuaan Karma havaitsi olevansa pitkän käytävän eteisessä. Siellä oli molemmin puolin useita ovia. Näky oli tyypillinen viime vuosisadan loppupuolen helsinkiläisille vuokrakasarmeille: jokaisessa ovessa oli koristeellinen, valurautainen kirjeluukun kehys ja yläpeiliin maalattu huoneiston numero.

Karma liikkui äänettömästi kuin varjo käytävässä. Hän totesi, että vain yhdessä, käytävän äärimmäisessä päässä olevassa ovessa näkyi avain. Kuunneltuaan tuokion oven takana hän väänsi varovasti avaimesta ja raotti ovea. Huone oli tyhjä ja Karma pujahti sisään.

Se oli vanhanaikainen keittiö suurine kuparikattiloineen, pannuineen ja patoineen. Sinkkipellillä päällystetty tiskipöytä oli siivottomassa kunnossa. Sille oli lastattu koko joukko pesemättömiä astioita, savukkeen pätkiä ja muuta roinaa. Suuressa uunissa paloi tuli. Hellalla pihisi suuri vesikattila. Seinällä oleva kello raksutteli yksitoikkoisesti. Sen osoittimet näyttivät puolta kymmentä.

Uunin vieressä oli suljettu ovi. Karma väänsi avainta ja astui viereiseen huoneeseen. Se oli jonkinlainen ruokasali, kalustettu vanhanaikaisilla huonekaluilla ja epäsiisti. Raskaat tummanpunaiset verhot peittivät perällä olevan oviaukon. Verhojen takaa kuului hiljaista liikettä.

Karman hermot pingoittuivat ja hänen oikea kätensä sukelsi vaistomaisesti taskuun. Mutta ennenkuin hän ehti liikahtaakaan paikaltaan, kuului hänen selkänsä takaa askelia ja samassa tarttui luja käsi takaa päin hänen takinkaulukseensa.

”Kuka piru sinä olet”, römeä ääni sanoi.

Karma toimi salamannopeasti. Hänen tukeva bambu-

ruokokeppinsä iski yläviistoon taaksepäin. Kepin mätkähtäessä takanaolevan hartioihin kuului käheä kirous ja ote Karman niskasta heltisi. Sekunnin murto-osaa myöhemmin hyökkääjä totesi katsovansa uhkaavaan pistoolin piippuun.

"Kas niin, ystäväiseni", Karma puheli lihavalle, kaljupäiselle miehelle, jonka luimuilevat silmät katsoivat raskaiden luomien alta, "sinäkö olet tämän hotellin isäntä vai...?"

Mies oli tointunut säikähdyksestään ja irvisti pahanilkisesti.

"Mitä se sinulle kuuluu, senkin tolvana... Pane pian pois tuo pyssysi taikka soitan poliisit. Petteri Suomalainen on nähnyt sinunlaisiasi ennenkin..."

Karma nauroi.

"Vai sinä olet Petteri Suomalainen. Kiitos esittelystä. Luulenpa, että poliisit mielellään tutkivat tätä luolaasi. Siitä onkin jo pari vuotta, kun pelihelvettisi Töölössä lopetettiin... Lähdehän näyttelemään minulle lokaaliasi."

Miehen silmissä välähti. Hän tuijotti hetkisen Karmaan kuin olisi tahtonut karata tämän kimppuun, mutta pyörähti sitten äkkiä ympäri ja painoi verhojen kätkössä olevaa soittokellon nappia.

Karman pistoolin piippu kosketti miehen rintaa.

"Pieninkin luvaton liike ja sinulle käy huonosti, Petteri", hän uhkasi. "Nyt mars edelläni tuonne verhojen taakse!"

Iso mies katsoi parhaaksi totella ja Karma hämmästyi nähdessään uuden huoneen. Se oli tilava, korkeakattoinen sali, jonka ikkunat olivat tiukasti peitetyt. Valo tuli punaisella himmennetyistä sähkölampuista, jotka olivat siten asetetut, että huoneen nurkat jäivät hyvin hämäriksi. Seinustoilla oli matoilla peitettyjä divaaneja ja matalajalkaisia pöytiä. Lattiaa peitti paksu kuviollinen matto ja seinille oli ripustettu itämaisaiheisia gobeliineja ja fantastisia maalauksia.

"Kas vain! Oopiumiluola oikein suurkaupunkien satama-

korttelien tyyliin", Karma virkkoi. "Entä missä ovat asiakkaasi?"

Mutta ennenkuin luolan isäntä ehti vastata kysymykseen, Karma huomasi liikettä peräseinällä olevien verhojen takaa ja ryntäsi sinne, jättäen isännän yksinään. Neljä miestä oli vetämässä päällystakkeja ylleen. Miesten joukossa oli myös tiibettiläinen Fei Rudok.

"Ei niin kiirettä, hyvät herrat", Karma virkkoi. "Järjestän teille vapaan autokyydin." Samalla hän alkoi väännellä pöydällä olevan puhelimen numerolevyä.

"Poliisiauto saapuu muutaman minuutin kuluttua", hän sanoi, lopetettuaan puhelunsa. "Siirtykäähän tänne salongin puolelle."

— — —

Kuulustelujen jälkeen päästettiin kolme pidätetyistä vapaaksi. He olivat kaikki "paremmista piireistä", joukossa tunnettu taiteilija ja eräs ulkomaalainen kuuluisuus. "Isäntä Petteri" pistettiin ristikkojen taakse säilytettäväksi ja Fei Rudokia Karma alkoi kuulustella komissaari Hallan huoneessa.

Aluksi kuulusteltava oli harvasanainen ja vastaili vältellen Karman kysymyksiin, mutta vähitellen hän tuli puheliaammaksi ja kertoi käyneensä aikaisemminkin Petterin "salongissa" — se oli Rudokin tietämän mukaan ainoa paikka Helsingissä, missä saattoi nauttia "taivaisista riemuista". Eräs Rapsuttajan nimellä tunnettu mies oli opastanut Rudokin ensi kerran taloon. Siellä oli tarjoiltu erilaisia huumausaineita hyvin korkeasta hinnasta ja "salongissa" oli ollut joskus väkeä paljonkin.

Kuulustelujen kestäessä toi eräs etsivä huoneeseen sormenjälkien ottovälineet. Karma levitti telalla väriä sinkkilevylle ja pyysi Fei Rudokia painamaan sormenjälkinäytteensä kortille. Tiibettiläinen totteli nöyrästi. Kun toimitus oli suoritettu, Karma lähetti näytteet kopioitavaksi ja vertailtavaksi.

"Ja kertokaapas nyt, missä te olitte viime yönä?" Karma jatkoi kuulusteluja.

"Petterin salongissa."

"Mihin aikaan poistuitte sieltä?"

"Vähän vaille kolme."

"Ja minne menitte sitten?"

"Hotelliini nukkumaan. Olin hyvin väsynyt."

"Ettekö poistunut hotellista ennen aamua?"

"En", tiibetiläinen sanoi rauhallisesti.

Karma katsoi miestä tiukasti silmiin.

"Miksi valehtelette?"

"Nukuin hotellihuoneessani", tiibetiläinen toisti.

"Ja kuitenkin tilasitte vuokra-auton ja ajoitte sillä kaupungista. Mitä tekemistä teillä oli Villa d'Artemisissa kello kolmen ja neljän välillä aamulla?"

Ei lihaskaan värähtänyt Fei Rudokin kasvoilla. Hänen katseensa näytti vain käyvän kuin terävämmäksi.

Karma toisti kysymyksensä, mutta tiibetiläinen viivytteli vastaustaan. Lopulta hän virkkoi:

"Minä olin Kauniissa huvilassa neljänkymmenen kilometrin päässä kaupungista. Siellä oli käynyt kuolema ennen minua."

"Kertokaa, mitä näitte?"

Tiibetiläinen kuvaili matalalla äänellä öistä retkeään. Kun hän oli tullut huvilaan, valot olivat olleet palamassa. Miestä, jota hän oli tullut tapaamaan, ei ollut näkynyt, mutta arkihuoneen lattialla oli lojunut verissään murhattu mies. Säikähtäneenä tästä Fei Rudok oli kiireimmän kaupalla jättänyt huvilan ja ajanut autolla takaisin hotelliinsa. Hänen palatessaan oli kello ollut kymmenen minuuttia yli viiden.

"Ette siis koskenut ruumiiseen tai murha-aseeseen?"

"En."

"Tunsitteko murhatun?"

"En katsonut häntä tarkemmin — ja mistäpä olisin tuntenut."

"Tunnette kuitenkin erään Forsblom-nimisen miehen?"

Tiibetiläinen nyökkäsi.

"Oletteko tavannut miestä äskettäin?"

"Hän soitti minulle yöllä ja pyysi tulemaan huvilaan."

"Ja mitä asiaa miehellä oli?"

Fei Rudok viivytti vastaustaan. Näytti kuin olisi hän punninnut jokaisen sanan, minkä aikoi lausua. Lopulta hän puhkesi puhumaan:

"Lienee kai parasta kertoa koko juttu juurtajaksain. Kuunnelkaa siis: Yli kaksikymmentä vuotta sitten tutustuin Kuijangissa erääseen Forsblom-nimiseen pohjoismaalaiseen. Toimin siihen aikaan Džu Hsin temppelin virkailijana. Forsblom oli miellyttävä mies ja meistä tuli hyvät ystävät. Annoin ystävälleni tunteja kiinan kielessä ja hän edistyi hyvin, opetin hänelle myöskin kotimaani Tiibetin kieltä. Ystäväni osoitti halua kääntyä suuren Buddhan oppiin ja minä kerroin hänelle Kiinan suurista profeetoista, luin hänelle Sži-Ma Kuangia, Kungfutsea ja Jen Šeng Kungin viisauden sanoja, näytin hänelle Kuijangin temppelin kalleudet, muun muassa pienen Buddhan kuvan, ihmeitätekevän veistoksen, jota itse suuri Buddha on käsillään koskettanut. Tämä kuva oli jo vuosisatoja sitten joutunut Kuijangin temppeliin, ja se on kuuluisa Hongkongista Mukdeen, Ningposta Lhassaan, kaikkialla, missä suuri Buddha ja hänen ihmetyönsä tunnetaan. Alunperin se on koristanut Dhoongtse luostarin pyhää *tšortenia* Kultaisessa pagodissa, mutta sotien ja ryöstöretkien kautta joutunut Kuijangin temppelin aarteitten joukkoon. Niin, minä näytin ystävälleni myös tätä kalleutta, sillä hän oli innostunut Buddhan kuvista ja keräili niitä. Sitten eräänä päivänä todettiin arvokas kuva hävinneeksi ja kadonnut oli myös ystäväni Forsblom.

Melkein kaksikymmentä vuotta minä etsin varasta ja kuvaa. Loppujen lopuksi sain selville, että varastettu Buddha oli Suomessa katalan ystäväni hallussa. Matkustin maahanne ja minulla oli Kuijangin temppelin papeilta valtuus hankkia pyhä

kuva keinolla millä tahansa takaisin. Olin saanut runsaasti rahaa käytettäväkseni kuvan ostoon. Ellen onnistuisi sitä ostamaan, saisin käyttää mitä keinoja parhaaksi katsoisin.

Ensiksi tutustuin entisen ystäväni poikaan, joka oli lurjus. Hän sai minulta paljon rahaa ja lupasi hankkia isänsä hallussa olevan Buddhan kuvan, mutta pettikin minua. Kuvaa en häneltä koskaan saanut. Sitten kuulin petollisen ystäväni kuolleen ja tutustuin erääseen mieheen, jolla on kummallinen nimi: Rapsuttaja. Hän lupasi hankkia minulle kuvan, jos maksaisin kaksi miljoonaa maanne markkaa.

Summa ei ollut suuri — minulla olisi ollut valtuudet maksaa paljon enemmänkin. Kuvailin Rapsuttajalle, millainen kuva oli ja hän lupasi toimittaa sen minulle. Viime yönä sain kuvan sitten haltuuni ja maksoin siitä kaksi miljoonaa Suomen markkaa. Kallis aarteeni on nyt matkalaukussani, sillä tarkoitukseni oli matkustaa jo tänään, pelkäsin nimittäin joutuvani selkkauksiin murhatun miehen takia..."

"Kenelle maksoitte ne kaksi miljoonaa?" Karma kysyi.

"Rapsuttajalle. Häneltä sain myös kuvan."

"Missä se tapahtui?"

"Petterin salongissa viime yönä."

Karma siveli mietteissään otsaansa.

"Ja kuka teille soitti sitten hotelliin?"

"Petollisen ystäväni poika Calle Forsblom."

"Oletteko aivan varma, että soittaja oli juuri Kalle Forsblom?"

"Uskoin niin. Mies sanoi nimensä. Hän lupasi myydä minulle myös toiset isänsä omistamat Buddhan kuvat. Niiden joukossa oli muutamia melko arvokkaita. Olisin ostanut koko kokoelman. Siksi menin huvilaan yöllä."

Ovelta kuului koputus ja muuan etsivä astui sisään. Hän tuli kirjoituspöydän ääressä istuvan Karman luo ja virkkoi hiljaa:

Murha-aseessa olleet sormenjäljet ovat identtiset äsken saamiemme näytteiden kanssa..."

XVII LUKU.

"Juttu Fei Rudokia vastaan on esillä ensimmäisen kerran huomenna", komissaari Halla sanoi, "ja sikäli kun minä lakiasioita tunnen, tulee tiibetiläinen saamaan tuomion".

Klaus Karma poltteli mietteissään savukettaan.

"Niin, todisteet ovat ensiluokkaiset. Murha-aseessa on Fei Rudokin sormenjäljet, hän myöntää olleensa murhapaikalla yöllä ja lisäksi hän on itse tunnustanut, että hän oli huonoissa väleissä Kalle Forsblomin kanssa. En usko, että Kiinan konsulaatin hankkima lakimies pystyy syytettyä pelastamaan ennenkuin . . ." Karma lopetti lauseensa kesken ja puhalteli savurenkaita kattoon.

"Ennenkuin mitä?" Halla kysyi.

"Ennenkuin m i n ä olen saanut selville sen, minkä hyväksi olen viime päivät työskennellyt. Jos teoriani pitää paikkansa, tulee jutussa jymykäännös . . ."

Komissaari siristeli silmiään.

"Tuo iänikuinen salaperäisyytenne. Olen pitänyt teitä hiukan silmällä ja havainnut, että hosutte kuin palokuntalainen tulipalossa. Mitä teillä oikeastaan on kiikarissa?"

"Mäntykummun mysteerin ratkaisu", Karma sanoi hitaasti. "Onko Rapsuttaja muuten käynyt jo puheliaammaksi?"

"Vaikenee kuin muuri", komissaari tunnusti. "Hän ei kerta kaikkiaan suostu kertomaan mitään."

"Se merkitsee sitä, että hän on saanut hyvän maksun. Ja Rapsuttaja on lisäksi siksi vanha tekijä, että tietää, ettemme voi syyttää häntä mistään. Hänellä on luja alibi murhayönä."

"Rapsuttaja on mestari alibien järjestelyssä", Halla

virkkoi. "Onhan todistettu, että hän oli Petterin salongissa, mutta missä hän oli sen jälkeen?"

Karma naurahti.

"Pelasi marjapussia neiti Riipan luona. Niinhän mies väittää ja neiti Riippa on vahvistanut asian. Vetävät molemmat samaa köyttä."

Komissaari valitsi uuden sikarin laatikostaan.

"Ja Forsblomin kuolinpesän perinnönjako on kuulemma parin päivän perästä", hän huomautti. "Tapasin tuomari Törmän tänään ja hän kertoi, että neiti Virrasta tulee piakkoin miljonääri."

Karma naputteli pöydän kulmaa.

"Niin, toiset saavat miljoonia, mutta meikäläinen pysyy aina köyhänä. Kunpa minullakin olisi joku rikas täti..."

"So, so", Halla keskeytti. "En minä tahdo olla veroitusviranomainen, mutta paljonkos te perittekään siltä tädiltänne...? On sopimatonta, että koroillaan eläjä puhelee tuohon tyyliin..."

Karma huokasi.

"Ostin viimeisillä penneilläni Valtion obligaatioita . . . Kyllä minun pitää vähitellen ruveta jotakin ansaitsemaankin..."

"Perustakaa oma salapoliisitoimisto", Halla ehdotti.

"Niin, parempi sekin olisi kuin olla poliisien juoksupoikana. Minä alan olla jo vanha mies. Tytötkin tituleeraavat sedäksi..."

"Täällä on tohtori Tuuran laatima ruumiinavauspöytäkirja Forsblomista, jos haluatte sitä silmäillä", komissaari sanoi. "Sain sen juuri tänään..."

Karma teki torjuvan eleen.

"Katselisin mieluummin tohtori Visan lausuntoa Forsblomin mielentilasta, ennenkuin hänet siirrettiin Mäntykumpuun."

Halla otti hyllyltä erään asiakirjakotelon.

"Sen pitäisi olla täällä... Katsotaanhan..." Hän selaili

hetkisen papereita ja ojensi sitten nipun koneellakirjoitettuja liuskoja. Karma sytytti uuden savukkeen, kohotti viallisen jalkansa mukavaan asentoon ja alkoi lukea loppulausuntoa:

> ”Edelläesitetyn ainehiston ja toimittamani tutkimusten perusteella annan minä seuraavan loppulausunnon: Tutkittavani tietopuolisessa sieluntoiminnassa ei ole hänen poliisilaitoksella pidätettynä ollessaan ilmennyt vajavuutta. Arvostelukyky ei ole tehnyt alentunutta vaikutusta. Havainto ja mieleenpainamiskyky ovat olleet tavalliset. Tutkittava on ollut orienteerattu paikkaan, aikaan ja ympäristöön nähden. Hämärä- ja tajuttomuustiloja ei ole havaittu. Mitään vaikeampia mielisairauden oireita, kuten aistinharhoja, harhaluuloja tai muuta sellaista ei myöskään ole ollut todettavissa. Tutkittava ei siis täällä ollessaan ole osoittanut huomattuja *vesanian* oireita. Moninkertaisena uusintarikollisena olisi kyseessäoleva henkilö kuitenkin alistettava perusteellisen tutkimuksen alaiseksi hänen mielentilaansa nähden...”

Karma lopetti lukemisensa ja hypisteli kädessään olevaa paperia.

”Saisinko lainata tätä joksikin aikaa?”

”Ottakaa pois”, komissaari lupasi, ”kunhan toimitatte paperin tänne aikanaan”.

Karma pisti asiakirjan salkkuunsa ja nousi lähteäkseen.

”Onko Kungfutsesta saatu mitään tietoja?” hän kysyi.

Komissaari pudisti päätään.

”Ei mitään”, hän huokasi. ”Mutta mitä te nyt siitä vanhasta höperöstä...?”

Karma nyökytti salaperäisesti päätään.

”Kungfutsen löytäminen auttaisi minua paljon”, hän sanoi. ”Kuulemiin, komissaari.”

Kun Karma puolisen tuntia myöhemmin saapui asuntoonsa, oli hänen työpöydällään pieni, neliskulmainen paketti. Postileimasta päätellen se oli pantu postiin kaupungissa edellisenä päivänä. Emännöitsijä oli kuitannut osoituskortin kuten tavallisesti Karman poissaollessa ja noutanut paketin. Kun Karma avasi sen, tuli esille kaksi ranteesta poikkileikattua ihmiskättä; ne olivat vieretysten pahvikotelon pohjalla...

— — —

”Teistähän on tullut oikein vakinainen asiakkaamme”, assistentti Tukki puheli. ”Ellei poliisilaitos kykene hankkimaan meille työtä, niin teillä kyllä näkyy riittävän, arkkitehti...”

Karma tarjosi savukkeen.

”Ja kaiken lisäksi erikoisen mielenkiintoista työtä”, hän täydensi. ”Joko käsijuttu on selvä?”

”Siinä ei kovin paljon puuhaa ollutkaan. Forsblomin kädet ne ovat.”

Karma ei näyttänyt erikoisemmin hämmästyneeltä.

”Sitä arvelinkin. Voitteko sanoa edes suunnilleen, miten kauan ne ovat olleet poikkileikattuina?”

”Ainakin pari viikkoa, sanoisin minä. Oikeuskemisti pystyy tietenkin antamaan pätevämmän lausunnon. Anatoomiset tutkimukset eivät ole meidän alaamme. Sitä minä vain olen ihmetellyt, miten tämä käsijuttu on mahdollinen. Forsblomin kuolemastahan on vasta viikon verran aikaa ja hänellä oli kädet kunnossa.”

”Niistä otettiin sormenjälkinäytteetkin”, Karma virkkoi. ”Onko aivan varma, että nuo irtileikatut kädet ovat kuuluneet Kalle Forsblomille?”

”Ehdottomasti. Siitä ei ole pienintäkään epäilystä. Lähetämmekö kädet oikeuskemistin laboratorioon?”

”Sitä tuskin tarvitaan, mutta voittehan ne siitä huolimatta lähettää. Virallinen raportti oikeuskemistiltä voi loppuselvittelyssä olla tarpeen.”

"Hyvä. Ja joko pian saamme kuulla jymyuutisen?"

"Toivottavasti lähiaikoina", Karma sanoi vältellen.

"Onko tiibetiläinen jo tunnustanut?"

"Ei."

"Mutta todisteet häntä vastaan ovat eittämättömät."

Karma nyökkäsi hajamielisen näköisenä. Yhtäkkiä hän sitten näytti muistaneen jotakin ja työnsi käden povitaskuunsa. Hän otti muistikirjansa välistä toisen kiinalaisista kirjeistä.

"Sanokaapas ammattimiehenä, onko tässä kirjelapussa oleva käsiala sama kuin käsipaketissa ollut osoite?"

Assistentti otti paperin ja poistui viereiseen huoneeseen. Vähän ajan kuluttua hän palasi käärepaperi mukanaan.

"Minun mielestäni käsiala näissä molemmissa on sama. Haluatteko, että suoritamme virallisen tutkimuksen?"

"Ei tarvita. Tahdoin vain kuulla mielipiteenne ja se on sama kuin minunkin."

"Tunnetteko ehkä paketin lähettäjän?" Tukki kysyi varovasti.

Karma naurahti salaperäisesti.

"Luulenpa tuntevani."

"Onko hän murhaaja?"

"En sano vielä."

"Aina yhtä salaperäinen", Tukki huokasi.

"Olenhan niinsanottu salapoliisi", Karma nauroi.

— — —

"Teitä näkee nykyisin vain vilahdukselta", komissaari Halla virkkoi, tavattuaan Karman Keskuskadun kulmassa.

Karma nuuhki pitkin siemauksin ilmaa.

"Ja muutaman päivän kuluttua katoan Helsingistä pitkäksi aikaa. Luoja näkyy antavan kevään tavallista aikaisemmin. Haluan mennä maalle katsomaan kun voikukat puhkeavat kedoilla ja nauttimaan hiirenkorvalla olevien koivujen tuoksusta. Miten rikospoliisiasemalla muuten jaksetaan?"

”Kiitos kysymästä. Entä itse? Näytätte aikalailla rasittuneelta.”

”Ihmekös se, kun olen hosunut viikkokauden melkein nukkumatta. Tulin juuri matkalta. Pistäydyin Turussa.”

”Mitä siellä?”

”Forsblom-jutun selvittelyä vain”, Karma mutisi.

”Arvaan, että tulee uusia yllätyksiä. Ja perinnönjako on sitten huomenna.”

”Kuulin siitä. Huomenna on myös Fei Rudokin juttu esillä. Toivon saavani eräitä seikkoja selville ennen sitä.”

”Aiotteko kenties vapauttaa syytetyn...?”

”Jos löydän paremman syyllisen. Ja minulla on hyviä toiveita, vaikka tunnustaa täytyy, ettei tämän jutun ratkaisu ole helppo. Olen saanut tehdä vallan tavattomasti aivotyötä ja kokea jalkavaivoja.”

”Ja miten menettelemme Rapsuttajan kanssa? Onko teillä häntä vastaan vangitsemisen arvoisia syitä?”

”Varmasti on. Antakaa vain miehen istua kopissa. Muutaman päivän kuluttua luovutan teille hänen syntiluettelonsa”, Karma sanoi.

He olivat ehtineet Ylioppilastalolle ja komissaari huomautti, että hän aikoi jatkaa matkaansa raitiovaunulla Töölöön.

”Minä lähden myös kämpälleni. Tapaamme ainakin perinnönjaossa, ellemme ennen.”

”Onko minun läsnäoloni siellä tarpeellista?” Halla ihmetteli.

Karma kohensi ulsterinsa kaulusta.

”Saatte haltuunne todellisen syyllisen”, hän virkkoi arvoituksellisesti.

XVIII LUKU.

Karma saapui poliisilaitokselle jo varhain aamulla, kiskoen raskasta matkalaukkua mukanaan.

"Mitä ihmettä te nyt raahaatte?" etsivä Laine ihmetteli.

Karma heitti kantamuksensa lattialle ja pyyhki hikeä otsaltaan.

"Olen ollut penkomassa Rapsuttajan asunnossa ja aikamoinen työpaja sieltä löytyikin. Eräästä hyvinsuojatusta komerosta löysin ensiluokkaiset väärentäjän välineet. Niillä olisi voinut valmistaa vaikka pieniä seteleitä."

"Ja ovatko ne tuossa matkalaukussa?"

"Otin tärkeimmät kapistukset mukaani", Karma puheli. "Asia on nyt joka tapauksessa Rapsuttajan osalta selvä."

"Mutta mistä häntä oikeastaan syytätte?"

"Virallisten asiakirjojen väärennyksestä ja ehkä muustakin... Mutta tarjotkaahan minulle savuke. Omani loppuivat Rapsuttajan luona penkoessani."

Etsivä täytti pyynnön ja yritti urkkia enemmän tietoja, mutta Karma oli harvapuheinen kuten tavallisesti.

"Pelasin toissa yönä korsikkalaista pasianssia", hän sanoi savuketta tuprutellen, "ja pelini onnistui. Se merkitsee sitä, että myös selvitettävänäni oleva juttu menee lukkoon tänään. Onko komissaari jo muuten tullut?"

"Komissaari Halla sanoi menevänsä suoraan perinnönjakoon Törmän toimistoon", Laine tiesi kertoa. "Sinne kai tekin menette, arkkitehti?"

Karma nyökkäsi.

"Sitä ennen on minun kuitenkin suoritettava erinäisiä

asioita, kaivatettava muun muassa eräs ruumis — tai kaksikin haudasta."

"Forsblomko...?"

"Niin."

"Mutta tohtori Tuurahan suoritti ruumiinavauksen ja asian piti olla selvä."

Karma pudisti salaperäisesti päätään.

"Ei, kyllä minun täytyy nyt lähteä. Haudankaivajat odottavat jo. Kuulemiin, Laine..."

— — —

Vähää vaille yksitoista saapui Karma Törmän toimistoon ja tapasi eteisessä komissaari Hallan, joka niinikään oli juuri tullut. Asianajaja ohjasi vieraansa toimistonsa takahuoneeseen.

"Voitte olla täällä kuin kotonanne", hän puheli, "vaikka en kylläkään käsitä, miksi perinnönjako teitä kiinnostaa, hyvät herrat. Olen hoitanut asian niinkuin lakimies vain voi tehdä ja olen iloinen saadessani tämän sotkuisen jutun pois päiväjärjestyksestä."

Karma istahti nahkatuoliin ja sytytti savukkeen.

"Perinnönjakohan on ikäänkuin päätepiste Mäntykummun murhenäytelmäile. Olen ollut jutussa kiinni alusta asti ja haluan nähdä myös lopun... Sitäpaitsi olen pyytänyt tänne erään vieraan, josta ette ehkä tiedä..."

Ovikellon kilahdus katkaisi Karman lauseen. Tuomari itse kiirehti avaamaan.

"Täällä on eräs nainen, joka kysyy arkkitehti Karmaa", hän sanoi, palattuaan huoneeseen.

"Oletteko ystävällinen ja pyydätte rouvan tänne sisään. Hän on juuri se henkilö, josta mainitsin teille."

Hetkisen kuluttua astui rouva Turner huoneeseen. Karma esitteli hänet komissaarille ja tuomarille.

"Rouva Turner on tullut tänne minun pyynnöstäni, sillä hänenkin läsnäoloaan tarvitaan, ennenkuin juttu on päätöksessä. Olkaa hyvä ja ottakaa paikka, rouva."

Puhelin viereisessä huoneessa soi ja tuomari poistui toimistoonsa. Rouva Turner istahti sohvalle ja näytti aikalailla hämmästyneeltä.

"Ette ole selittänyt minulle, herra Karma, mitä tämä kaikki oikeastaan tarkoittaa. Olisin kovin utelias tietämään..."

Karma vilkaisi kelloaan.

"Saatte tietää aivan kohta. Ellen erehdy, niin asianomistajat alkavat saapua." Ovikellon kilahdus ilmaisi jonkun pyrkivän sisään. Karma veti välioven kiinni ja hänen kasvoilleen kohosi jännittynyt ilme. Toimiston eteisestä kuului puhelua. Kaksi vierasta tuli toimistoon.

"Ja nyt pyydän hiljaisuutta", Karma sanoi. Kuuntelemme, mitä tuolla toisessa huoneessa oikeastaan tapahtuu."

Tuomari Törmän ääni kuului selvästi:

"Käykää istumaan, neiti, ja myös te, tohtori."

"Mutta minähän en kuulu asianomaisiin", tohtori Tuura kuului sanovan. "Tulin vain saattamaan neiti Virtaa ja autoni odottaa kadulla..."

"Toimitus ei kestä kauan. Olen järjestänyt kaikki kuntoon. Niin, voimmekin käydä suoraan asiaan."

Seurasi paperien rapinaa ja sitten puhui taas tuomari Törmä:

"Tässä on minulla sukuselvitys 6. pvä huhtikuuta tänä vuonna kuolleen liikemies August Forsblomin perillisistä. Forsblomilla on avioliitostaan ollut kaksi lasta, poika, Kalle Eemeli ja tytär, Kirsti Kaarina, jotka molemmat ovat papintodistusten mukaan kuolleet. Näiden lisäksi on Forsblomilla kuitenkin ollut ennen avioliittoaan tytär Elsa Maria, jonka isä on tunnustanut omakseen ja joka siis on yhtä oikeutettu perintöön kuin avioliitostakin syntyneet lapset..."

Kuului taas paperien rapinaa ja sitten tuomari jatkoi:

"Tässä on minulla papintodistus, jonka mukaan Elsa Maria Mäkinen, nykyiseltä nimeltään Virta, on edesmenneen Forsblomin ja hänen emännöitsijänsä Aurora Mäkisen tytär

ja siis Forsblomin perillinen. Koska muita rintaperillisiä ei ole, olen minä August Forsblomin kuolinpesän valvojana oikeutettu julistamaan teidät, Elsa Maria Virta, isänne yksinoikeutetuksi perijäksi. Kuolinpesän omaisuus, joka käy ilmi näistä asiakirjoista, tekee yhteensä, irtaimistot ja kiinteistöt mukaanluettuna, kolmemiljoonaakahdeksansataatuhatta markkaa, josta käteistä on osa pankkitalletuksina ja osakkeina. Luovutan siis täten perinnön teidän haltuunne, neiti Virta, ja samalla pyydän lausua omasta puolestani parhaimmat onnittelut..."

Seurasi tuokion hiljaisuus. Sitten kuului neiti Virran katkonainen ääni: "Tämä oli elämäni suurin yllätys... En todellakaan olisi koskaan voinut kuvitella, että minusta tulisi näin rikas..."

"Hoidan tietenkin mielelläni raha-asioitanne, neiti", tuomari keskeytti. "Jos haluatte sijoittaa perimänne rahat edullisesti, niin..."

Toimiston ovi avautui ja Karma näyttäytyi kynnyksellä. Hän kumarsi neiti Virralle ja tohtorille.

"Pyydän anteeksi, että minun täytyy puuttua tähän perinnönjakoon, mutta olen pakotettu tekemään sen oikeuden ja totuuden nimessä." Hän kääntyi ja viittasi rouva Turnerille, joka nousi hitaasti ja astui Karman rinnalle.

"Saanko esitellä teille oikean perillisen, todellisen Elsa Maria Mäkisen", kuului Karman selkeä ääni.

Hänen sanansa vaikuttivat tyrmistyttävästi läsnäoleviin. Tuomari Törmä tuijotti Karmaan kuin olisi nähnyt aaveen, neiti Virta kalpeni ja hänen polvensa horjahtivat. Tohtori Tuura ehätti tukemaan häntä.

"Mi-tä, mitä te puhutte?" sai asianajaja sanotuksi.

Karma astui kirjoituspöydän äärelle ja osoitti sormellaan neiti Virtaa. "Olette petturi. Forsblomin miljoonat eivät milloinkaan lämmitä käsiänne, neitiseni."

Kalpeus naisen poskilla muuttui yhtäkkiä raivon punaksi.

"Tuomari Törmä... Mitä tämä häpäiseminen merkit-

see... Tekö olette järjestänyt tällaisen skandaalin. Mitä tuolla miehellä on täällä tekemistä", hän huusi.

"Niin, pyydän selitystä, herra Karma. Tämä menee todellakin jo liian pitkälle", asianajaja sanoi kyeten vain vaivoin hillitsemään itsensä.

Karman kasvoille kohosi kummallinen myhäily.

"Pyydätte selitystä. Niin, minä selitän teille, selitän koko tämän häikäilemättömän petoksen. Kuulkaa siis: Aurora Mäkisellä oli tytär, Emma Eleonora. Tämän tyttären isä oli muuan Virta-niminen kulkuri. Tytär kastettiin isänsä nimiin, vaikkei hän tietääkseni ole isäänsä koskaan nähnytkään. Tyttären syntymästä oli kulunut vuosi, kun Aurora Mäkinen tutustui August Forsblomiin ja sai paikan tämän luona. Vuotta myöhemmin hänelle syntyi tytär, jonka isä oli August Forsblom. Tytär sai kasteessa nimen Elsa Maria, mutta tunnoton äiti jätti lapsen kohta syntymän jälkeen lastenkotiin kasvatettavaksi eikä ole sen jälkeen edes viitsinyt vaivautua ottamaan selkoa tyttärestään, joka kantoi äitinsä nimeä Mäkinen. August Forsblom otti kuitenkin huolehtiakseen lapsesta, jonka hän myös oli tunnustanut omakseen ja oli maksanut emännöitsijälleen kymmenentuhatta markkaa lapsen kasvatusta ja elatusta varten. Elsa Maria ei kuitenkaan koskaan hyötynyt näistä rahoista, sillä niillä kasvatettiin Aurora Mäkisen ensimmäinen tytär. Myöhemmin tuli Aurora Mäkinen uudelleen Forsblomin palvelukseen ja kiristi — taikka anasti vuosien kuluessa — lähes puoli miljoonaa markkaa isäntänsä rahoja. Tämän olen todennut, tarkastamalla Aurora Mäkisen pankkitilit viimeksikuluneiden kahdenkymmenen vuoden aikana. Käsitykseni on, että suurin osa näistä rahoista on joutunut Aurora Mäkisen tyttärelle Elsa Maria Mäkiselle..."

Karma piti pienen tuon ja jatkoi sitten:

"Mutta Aurora Mäkisen ahneudella ei ollut rajoja. Hän päätti hyötyä isännästään vielä enemmän — antaa tyttärensä periä August Forsblomin koko omaisuuden. Aurora Mäkisen

aivot olivat kuitenkin liian tyhmät keksimään tarpeeksi hienoa anastussuunnitelmaa ja siksi puhui hän asiasta tyttärelleen. Tytär tuli maininneeksi puolestaan asiasta eräälle kolmannelle henkilölle ja tämä henkilö oli noista kolmesta ovelin. Hän suunnitteli Elsa Maria Mäkisen avustuksella hyvin taitavan ja häikäilemättömyydessä vertaansa vailla olevan juonen. Jos rikollinen suunnitelma olisi toteutettu, olisi tämä kolmas henkilö vetänyt parhaan apajan — Forsblomin miljoonat olisivat luonnollista tietä valuneet hänen taskuihinsa. Tämä henkilö, jonka nimeä en vielä mainitse, ryhtyi toteuttamaan rikollista suunnitelmaansa sitäkin suuremmalla syyllä, koska hän tarvitsi rahaa, paljon rahaa kevytmielisten pelivelkojensa maksamiseksi. Hän ei kaihtanut murhiakaan suunnitelmiensa toteuttamiseksi. Hän varasti arvokkaan Buddhan kuvan Forsblom-vainajan kokoelmista ja myi sen erään avustajansa välityksellä henkilölle, joka maksoi siitä kaksi miljoonaa markkaa. Tämä henkilö oli entinen buddhalainen temppelivirkailija, Fei Rudok, joka nyt istuu syytettynä murhasta. Tämän kahden miljoonan lisäksi olisi kyseessäoleva henkilö vielä saanut välillisesti käsiinsä koko Forsblomin kuolinpesän jäämistön, joka — kuten äsken kuulimme, on lähes neljä miljoonaa markkaa.

Kysytte ehkä, miten on mahdollista, että aivan väärä henkilö voi esiintyä niin huomatun perinnön vaatijana. Yksinkertaisesti siten, että hänellä oli väärennetty sukuselvitys ja papintodistus, jossa hänen nimekseen oli merkitty Elsa Maria Mäkinen, nykyinen Virta. Tämän väärennetyn paperin oli hankkinut muuan tunnettu väärentäjä, Rapsuttajaksi kutsuttu rikollinen, joka parhaillaan istuu telkien takana. Tämä on totuus Elsa Maria Mäkisestä — totuus, jonka esillekaivaminen on maksanut minulle paljon työtä ja vaivaa — ja ennenkaikkea aivotyötä. Komissaari Halla, täyttäkää velvollisuutenne poliisimiehenä: vangitkaa petkuttajatar!"

Karman lausuessa viime sanojaan ylihoitajatar oli lysähtänyt tuoliin ja peittänyt kasvonsa käsillään.

"Julistan teidät vangituksi, neiti Mäkinen", komissaari sanoi, astuen naisen luo.

Mutta asianajaja pani vastalauseensa.

"Pyydän todistuksia. Herra Karma ei ole esittänyt mitään todistuksia sanojensa tueksi. Vastustan vangitsemista!"

"Vastalausettanne ei oteta huomioon", Karma sanoi. "Poliisikuulustelussa tulen esittämään kaikki tarvittavat todistukset."

Tohtori Tuura oli kuunnellut kalveten Karman puhetta.

"Minä panen myös vastalauseeni neiti Virran puolesta", hän sanoi. "Ennenkuin hyvämaineinen kansalainen voidaan vangita, vaaditaan todistuksia. Onko teillä niitä, herra Karma?"

"On. Tulen esittämään ne vielä tänä päivänä. Mutta nyt meillä on kiire. Aion ehtiä oikeudenistuntoon ja vapauttaa syyttömän miehen."

Komissaari tarttui neiti Virran käsipuoleen. "Nouskaahan ylös, neiti. Lähdemme."

"Minä tulen saattamaan autollani", tohtori sanoi.

Karma teki torjuvan eleen.

"Odottakaahan vielä. Asia ei ole lopullisesti selvä."

"Niin", asianajaja myönsi pisteliäästi. "Emme tiedä tästä uudesta perijätärkandidaatistanne mitään."

Karma viittasi rouva Turneriin, joka ujosti oli pysytellyt taka-alalla.

"Elsa Maria Mäkinen, nykyiseltä nimeltään Turner. Tässä on Forsblomin ja Aurora Mäkisen tytär, jonka sydämetön äiti aikoinaan hylkäsi lastenkodin kasvatiksi."

Neiti Virta loi vihaauhkuvan silmäyksen kilpailijattareensa. Näytti kuin hän olisi tahtonut karata toisen naisen kimppuun.

"Lähtekäämme nyt vihdoinkin", tohtori hoputti. "Minulla on jo kiire, sillä lääkäriyhdistyksen kokous alkaa näillä minuuteilla. Tulin tänne saattaakseni vain neiti Virtaa . . ."

Karma myhäili omituisesti.

"Niin, minä aavistin, että tekin tulisitte. Onko teillä käsirautoja, komissaari. Murhamiestä on aina varminta kuljettaa kahlehdittuna."

Tohtori Tuura hypähti raivoissaan Karman kimppuun, yrittäen tarttua tämän kurkkuun. Nopea jiu-jitsu ote kaatoi tohtorin lattialle ja komissaari pujotti käsiraudat hänen ranteisiinsa.

"Tätä minä en todellakaan odottanut. Mutta luotan teihin sokeasti, arkkitehti", hän virkkoi noustessaan pystyyn.

Tuomari Törmä oli sanattomana hämmästyksestä. Hän vilkuili vuoronperään komissaariin ja Karmaan.

"Ennenkuulumatonta", hän mutisi, "kerrassaan ennenkuulumatonta..."

"Niin, kun olemme vapauttaneet syyttömästi syytetyn Fei Rudokin, saatte kuulla tämän vaiherikkaan rikoshistorian eri tapaukset. Takaan, että paras yllätys on vielä minun salaisuutenani... Mutta nyt meidän todella täytyy kiirehtiä... Valitan, tohtori Tuura, ettette voi olla läsnä lääkäriyhdistyksen kokouksessa..."

Mutta vieraat olivat tuskin lähteneet, kun Törmän toimiston ovikello soi. Tuomari meni avaamaan. Pieni, pukinpartainen ukko, joka oli kääriytynyt hänelle aivan liian väljään ulsteriin, pujahti eteiseen.

"Hyvää päivää, tuomari... Minulla olisi teille asiaa."

Törmä katseli huvitettuna vierastaan. Karman kuvauksista hän arvasi, että siinä oli juuri karkuteillä ollut Mäntykummun hoidokki, Aron Franssila.

"No tulkaahan tänne toimistooni", hän sanoi.

Franssila köpitti tuomarin huoneeseen ja istahti varovasti syvään nahkatuoliin.

"Minä olen Franssila, lähetyssaarnaaja Franssila", hän esitteli. "Olen asunut Mäntykummussa, mutta otin tässä tuonnottain lomaa . . . Oli järjestettävä hiukan asioita."

"Vai niin. Ja millaisia asioita sitten?" Törmä kysyi.

Ukko pudisti päätään.

"Ne eivät kuulu tähän. Puhun niistä tarkemmin komissaari Karmalle. Mutta teiltä tiedustelisin, voitteko hankkia minulle oppilaita? Ilmoittaisitte vaikka sanomalehdissä. Kyllä minä maksan sitten kulut, kun saan oppilailtani rahaa."

"Mitä oppilaita minun pitäisi hankkia?" Törmä tiedusteli huvitettuna.

"Ka, kiinankielen oppilaita. Vai epäilettekö ehkä, etten osaa sitä kieltä. Tahdotteko kuulla. *T'ien Ming te . . .*"

"Älkää hitossa. En minä sitä kuitenkaan ymmärrä", Törmä keskeytti.

"Mutta oppilaita . . . Suostutteko ilmoittelemaan sanomalehdissä ja . . ."

"Sellainen ei oikein kuulu meidän asianajajien alaan, joten olisi parempi, jos . . ."

"Mutta minä annan teille muitakin asioita hoitaaksenne. Tämä oppilasjuttu olisi ensimmäinen", Franssila suostutteli.

"Kyllä teidän olisi parasta kääntyä vaikkapa herra Karman puoleen. Hän ehkä voisi hoidella asioitanne paremmin. Jospa minä soitankin ja . . ."

Franssila painoi hatun nopeasti päähänsä.

"Ei, ei missään tapauksessa. Kyllä minä puhun itse." Ja hän puikki kuin pelästynyt jänis huoneesta . . .

XIX LUKU.

"Se oli todella merkillisin perinnönjakotilaisuus, missä milloinkaan olen ollut", komissaari Halla virkkoi, tarjoten Karmalle sikarin.

"Ja rikosjuttu, jonka nyt teille aion kuvailla, on merkillisimpiä, mitä maassamme on tapahtunut — voinpa melkein sanoa, että se on ainutlaatuisin. Oletteko muuten koskaan lukenut englantilaisen Shestertonin kertomusta Pariisin poliisipäälliköstä, joka oli häikäilemätön suurrikollinen...?"

Komissaari pudisti päätään.

"Enpä muista lukeneeni. Mutta mitä jollakin englantilaisen kirjailijan jutulla on tekemistä Forsblomin murhan kanssa?"

Karma tuprutteli savupilviä sikaristaan.

"Arvelen, että tohtori Tuura on lukenut mainitsemani Shestertonin novellin ja siitä hän sai idean rikosta suunnitellessaan. Koettakaapas muuten arvata, koska Kalle Forsblom kuoli?"

Komissaari näytti todella hölmistyneeltä.

"Koskako kuoli... Eihän siitä ole kuin runsaasti viikko, kun hänet löydettiin murhattuna."

"Erehdys. Forsblom kuoli samana yönä kuin hänen sisarensakin, rouva Kontio."

"Mutta sehän on mahdotonta..."

"Sanoinhan jo, että Tuura on lukenut kertomuksen Pariisin poliisipäälliköstä... Mutta näen, ettette pääse tolkulle. Pitää siis kertoa alusta pitäen. Kun tohtori Tuura oli päättänyt mennä ylihoitajatar Virran kanssa naimisiin — he muuten ovat olleet salakihloissa jo kuukauden verran, toh-

tori oli laatinut perusteellisen suunnitelman niiden tietojen perusteella, jotka hän oli saanut morsiameltaan ja tämän äidiltä. Vanha Forsblom oli ensiksi raivattava pois tieltä. Eräänä päivänä tapasivat neiti Virta, tohtori Tuura ja vanha Forsblom toisensa hotelli Atlaksen ravintolassa. Tohtori tarjosi runsaasti juotavia, ja kun ravintolan sulkemisaika läheni, lähtivät kaikki kolme tohtorin autolla Pajulammelle. Tiedän tapahtumat tähän saakka, koska olen kuulustellut Atlaksen tarjoilijoita. Emännöitsijälle oli puhelimitse ilmoitettu vieraiden tulosta ja ryypiskeleminen jatkui Forsblomin huoneessa. Mutta mitä sitten yöllä tapahtui, voin vain kuvitella. Vanha Forsblom kuoli — kellomäärää emme tiedä — emme sitäkään, miten hän kuoli. Ruumista tutkinut tohtori ei löytänyt mitään rikokselliseen viittaavaa, ja uskon, ettei sellaista löydetä, vaikkapa suoritetaan uusi tarkastus. Tohtori on voinut käyttää tuota vanhaa ja hyväksitodettua temppua, ruiskuttaa ilmaa tajuttoman miehen suoniin... Niin, Forsblom kuoli, ja emännöitsijä kertoi uskottavalta kuulostavan jutun vanhan juopon kuolemasta.

Näinollen oli siis neiti Virrasta tullut osakas Forsblomin perintöön, mutta siinä oli kaksi muutakin osakasta, nimittäin Forsblomin lapset, Kalle Forsblom ja mielisairaalassa hoidettavana oleva rouva Kontio. Olen haastatellut poliisilääkäriä ja hän kertoi, että tohtori Tuura ehdotti Forsblomin siirtämistä Mäntykumpuun, koska hän muka halusi tehdä eräitä tieteellisiä tutkimuksia Forsblomin tyyppisen rikollisen suhteen. Siirto kävi helposti päinsä, vaikka poliisilääkärin antamassa loppulausunnossa sanotaankin, ettei Forsblomissa ole havaittu mitään erikoisia mielisairauden oireita — tämä oli muuten eräs niistä seikoista, jotka myöhemmin vahvistivat epäilyksiäni tohtori Tuuran syyllisyydestä.

Sitten tuli tuo kohtalokas yö, jolloin tohtori Tuura neiti Virran avustuksella päätti toteuttaa rikossarjan toisen vaiheen. Tohtori oli poistuvinaan tavalliseen aikaan sairaalasta, mutta hän palasi ruumishuoneen kautta hissillä takaisin ja

murhasi rouva Kontion ja Kalle Forsblomin sillä aikaa, kun ylihoitajatar istui erään sairaanhoitajattaren kanssa kahvilla. Hän kuljetti Forsblomin ruumiin hissillä alas ja siirsi sen ruumishuoneen vieressä olevaan autioon leikkaushuoneeseen, lukiten huoneen oven. Sitten pukeutui hän hoitolan pukuun, otti päällystakin ylleen ja rikottuaan ruumishuoneen ikkunan, meni odottamaan autobussia tien varteen. Hän hyppäsi autobussiin, ajoi sillä jonkin matkaa ja karkasi sitten maksamatta. Hän juoksi tarkoituksella auton valojen ohi, jotta kuljettaja näki tohvelien ja alushousujen vilkahtavan sadetakin alta. Kuljettaja luuli tietenkin, että siinä oli joku karkuri Mäntykummusta ja teki asiasta ilmoituksen. Neiti Virta vastasi kuitenkin, ettei ketään ollut karannut.

Tohtori palasi kiertoteitse takaisin ja soitti neiti Virralle merkiksi, että hän oli palannut ja murha voitiin havaita. Neiti Koski oli ylihoitajattaren huoneessa silloin, kun puhelinsoitto tuli, ja kohta sen jälkeen naiset totesivat murhan tapahtuneeksi ja Forsblomin 'karanneeksi'.

Jotta Forsblomin karkaaminen todella näyttäisi uskottavalta, ajoi tohtori eräänä yönä autollaan Leppäselkään ja järjesti siellä varkauden. Hänellä oli mukanaan Forsblomin ruumiilta leikkaamansa kädet, joilla hän paineli Forsblomin sormenjälkiä rikospaikalle. Temppu kävi täydestä. Me kaikki uskoimme, että Forsblom oli todella karkuteillä ja tehnyt tökerön varkauden.

Niihin aikoihin aloin minä kuitenkin epäillä jotakin olevan vinossa. Varkaus tapahtui aivan päinvastaisella suunnalla kuin missä Forsblomin olisi pitänyt olla, jos hän olisi paennut junalla, kuten otaksuttiin. Selvät rikospaikalle jääneet sormenjäljet herättivät myös epäluulojani, vaikken vielä silloin aavistanutkaan totuutta.

Aron Franssilan käyttäytymisessä ja karkaamisessa oli myös jotakin omituista. Hänen jättämänsä kiinankielinen kirjelippu viittasi kostoon. Ketä Franssila tarkoitti? Kenen puolesta hän tahtoi kostaa? Uskoin jo silloin, että Kungfutse

tiesi enemmän kuin halusi puhua ja ettei hän ollut lainkaan tyhmä. Hän oli selvillä asioista, mutta ei uskaltanut tai ei tahtonut puhua, vaan päätti ratkaista arvoituksen omin päin. Siksi hän karkasi.

Tohtorin suunnitelmat olivat tähän saakka toteutuneet mainiosti. Molemmat perilliset olivat poissa pelistä, mutta jotta neiti Virta saisi koko perinnön, täytyi Forsblomin kuolla myös virallisesti. Tarvittiin kuitenkin murhamies, joka saisi syyn niskoilleen. Sopivaksi henkilöksi tohtori havaitsi Fei Rudokin, johon hän oli tutustunut avustajansa Rapsuttajan kautta, ja niin päätti tohtori lyödä kaksi kärpästä yhdellä iskulla, saada muutamia miljoonia ylimääräistä ja tehdä tiibetiläisestä syntipukin.

Ollessani tuomari Törmän kanssa Pajulammella, tohtori tai Rapsuttaja — en tiedä vielä varmaan kumpiko, suoritti arvokkaan Buddhan kuvan varkauden, ja samalla sain minä hiekkapussista kallooni. Sitten alkoi Rapsuttaja hieroa kauppoja Fei Rudokin kanssa.

Mutta tohtori oli varovainen ja kaukonäköinen herra. Hän tahtoi saada eräitä henkilöitä uskomaan, että Forsblom eli ja piileskeli poliiseja. Valepukuisena hän kävi neiti Riipan luona ja kertoi terveisiä Forsblomilta, antoipa hänen nimissään tytölle vielä rahaakin. Saatuani tietää vierailusta Riipan luona, luulin, että siellä käynyt mies oli tiibetiläinen. Siksi annoin varjostaa Riippaa ja myös Fei Rudokia. Niin tultiin sitten ajankohtaan, jolloin tohtori katsoi olevan sopivan hetken Forsblomin viralliselle kuolemalle. Vielä edellisenä päivänä hän käytti neiti Riippaa autollaan Villa d'Artemisissa ja uskotteli tytölle, että Forsblom muka oli piileskellyt huvilassa. Tätä ennen hän oli varastanut vanhan Forsblomin kokoelmiin kuuluneen kiinalaisen veitsen, johon Rapsuttaja hankki Fei Rudokin sormenjäljet Petteri Suomalaisen oopiumiluolassa, tiibetiläisen ollessa tajuttomana oopiumin poltosta. Samassa paikassa tapahtui myös Buddhan kuvan kauppa. Rapsuttaja antoi kuvan tiibetiläiselle ja sai tältä

kaksi miljoonaa markkaa seteleissä, jotka rouva Turner pahaa aavistamatta oli vaihtanut Rudokin šekeillä eri pankeista. Tohtori oli siis saanut kaksi miljoonaa ylimääräistä, ja kohta hän uskoi morsiamensa kautta saavansa koko August Forsblomin perinnön.

Niin olemmekin sitten tulleet murhayöhön. Edellisenä päivänä oli Mäntykummussa kuollut eräs mieshoidokki — kuollut tai murhattu samalla tavalla kuin vanha Forsblomkin. Näin oli tohtorilla tarvittava ruumis, sillä Kalle Forsblomin silvotun ruumiin oli tohtori neiti Virran avustuksella sullonut samaan arkkuun rouva Kontion kanssa. Kaivatin arkun ylös ja löysin sieltä päättömän ja kädettömän Forsblomin ruumiin... Niin, siis tohtori kuljetti autollaan ruumiin Villa d'Artemisiin. Samalla hänellä oli mukanaan myös Forsblomin pää, jonka hän sijoitti ruumiilta leikkaamansa pään paikalle, kätkien ruumiin oikean pään jonnekin.

Fei Rudok hälytettiin vuoteestaan huvilaan "ostamaan toisia kuvia". Pahaa aavistamatta tiibetiläinen lähtikin paikalle, mutta kauhistui nähdessään murhatun miehen ja pakeni. Kuten tiedämme, hän aikoi seuraavana päivän matkustaa maasta.

Tohtori Tuura järjesti asiat siten, että sai olla mukana ruumista 'tuntemassa' ja varmuuden vuoksi hän otti siltä vielä sormenjälkinäytteetkin. Tämä oli kaukonäköisesti harkittu teko, sillä olisihan voinut käydä siten, että joku rikospoliisin miehistä olisi ottanut ruumiin sormenjälkinäytteet ja ne eivät tietenkään olisi vastanneet Kalle Forsblomin sormenjälkiä. Minä itse näin, kun tohtori painoi sormenjäljet paperille, mutta en huomannut sitä, että hän taitavasti vaihtoi lapun jo aikaisemmin valmistamaansa lappuun, jossa oli oikean Forsblomin sormenjäljet. Niin oli Kalle Forsblomin henkilöllisyys pätevästi todistettu.

Mutta jo niihin aikoihin olivat epäilykseni heränneet hyvin voimakkaina. Katsellessani silvottua ruumista, tuli mieleeni Shestertonin kertomus Pariisin poliisipäälliköstä,

joka niinikään vaihtoi murhaamansa miehen pään. Kun tohtori lisäksi alkoi todistella, miten mielisairas voi saada äkillisiä murhanhimon puuskia, jolloin hän saattaa olla hyvin eläimellinen, vahvistuivat epäluuloni yhä. Aloin työskennellä aivan määrätyn teorian mukaan, lähtien siitä, että tohtori Tuura oli rikollinen.

Onnistuin saamaan monelta taholta tukea teorialleni. Sain tietää tohtorin hillittömästä pelihimosta ja hänen huonoista raha-asioistaan. Yövartija Kivi ja neiti Koski kertoivat huomioitaan tohtorin ja ylihoitajattaren suhteista. Neiti Koski oli muun muassa yllättänyt kerran tohtorin, kun tämä oli suudellut ylihoitajatarta.

Sitten ilmoittautui Aurora Rök ja kertoi tarinansa. Tunnustan suoraan, etten uskonut sitä, vaan aloin penkoa Rökin menneisyyttä. Sain tietää hänen ensimmäisestä lapsestaan ja niin sain selville, kuka neiti Virta todellisuudessa oli. Käymällä lastenkodissa, minne Forsblomin lapsi aikoinaan oli jätetty, sain eräitä vihjeitä, jotka johtivat rouva Turnerin jäljille. Onnistuin todistamaan, että rouva Turner oli oikea perillinen ja neiti Virta petturi. Kun sitten sain salaperäisen paketin, joka sisälsi Kalle Forsblomin kädet, oli asia selvä. Arvasin, että Kungfutse oli löytänyt kädet jostakin tohtorin kätköistä ja lähetti ne minulle kuin osviitaksi. Tohtorin palvelijalta sain kuulla, että tohtorilla oli kotonaan jääkaappi, joka viime aikoina oli pidetty lukossa. Arvasin, missä Forsblomin silvottuja ruumiinosia oli säilytetty...

Loppujen lopuksi luin vielä poliisilääkärin antaman lausunnon Forsblomin mielentilasta ja vertasin sitä kertomukseen, jonka tohtori Tuura oli tehnyt. Oli helppo huomata, että tohtori Tuura oli tarkoituksella tahtonut tehdä Kalle Forsblomista murhanhimoisen mielisairaan, saadakseen rouva Kontion murhan näyttämään luonnolliselta ja uskottavalta. Kungfutsen, originellin ukkomme harharetket ovat myös päättyneet. Hän oli raastupaan lähdettyämme ilmoittautunut tuomari Törmän toimistossa ja pyytänyt, voisiko

tuomari hankkia hänelle oppilaita... Kungfutse aikoo kuulemma ruveta kiinankielen opettajaksi. Ja nyt tiedättekin sitten koko totuuden. Sellainen oli Mäntykummun mysteeri..."

Komissaari karisti sikaristaan tuhkan ja katsoi ihaillen Karmaan.

"Te olette mestari, mutta jos julkaisette kertomuksen tästä jutusta, sopisi sille minun mielestäni paremmin nimeksi: Kiinalainen mysteeri... Eikö kuulostaisikin hienolta...?"

Karma nyökkäsi nauraen.

"Sovitaan vain siten ja juttu onkin minun osaltani päättynyt. Tiibetiläinen on vapautettu ja matkustaa Buddhan kuvineen kaukaiseen kotimaahansa, rikollinen kolmikko: tohtori, hänen morsiamensa ja morsiamen äiti ovat lukkojen takana ja rouva Turner pääsee nauttimaan isänsä miljoonista..."

Lukijain mielipiteitä

Karma-sarja

Outsiderin romaanit ja niiden älykäs ja omaperäinen sankari, arkkitehti-salapoliisi Klaus Karma ovat saavuttaneet suunnattoman yleisönsuosion ja saaneet osakseen yksimielisen kiittäviä lehtiarvosteluja.

Maisteri *E. Parikka* kirjoittaa Karjalassa:

»— — Outsiderillä on jo tunnettu nimi — jopa maamme rajojen ulkopuolellakin — ja hänen romaaniensa lukeminen saa lukijan varsin pian vakuutetuksi siitä, että tekijä osaa ammattinsa — —»

Turun Sanomien arvostelija:

»Ainakin hänen tähän mennessä ilmestyneet Karma-sarjan romaaninsa ovat olleet niinhyvin yllätyksiä tarjoavan juonen sommittelun kuin luistavan kerronnankin puolesta täysin alan tunnustettuihin ulkomaisiin romaaneihin verrattavia. Ja voisipa miltei väittää näin suomalaiselta näkökulmalta katsoen niiden eräissä suhteissa menevän ulkomaisten edellekin. Sillä Outsider osoittaa näissä romaaneissaan, kuinka jännittävän salapoliisitarinan voi uskottavasti sijoittaa meikäläiseenkin ympäristöön ja vieläpä niin, että se todella pystyy kiinnostamaan lukijaa ja tarjoamaan hänelle toivottua jännitystä.»

Lalli-lehti:

»Kokonaisuudessaan sarja on todellinen helmi suomalaisten — ja miksei myös ulkomaisten — salapoliisiromaanien joukossa. Uskomme sarjalla tulevan olemaan suuren menestyksen, joka sille kyllä kohtuuden nimessä kuuluu.»

Kansan Lehti:

»Karma-sarjan teokset vetävät vertoja parhaille ulkomaalaisille tuotteille, sillä kirjoittaja osaa ammattinsa.»